

A SZEGEDI
KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA
JELENTÉSE

A KERÜLET 1925. ÉVI

KÖZGAZDASÁGI VISZONYAIRÓL.

KIADJA:

A SZEGEDI KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA.

SZEGED, 1926.

NYOMATOTT A DÉLMAGYARORSZÁG HIRLAP- ÉS NYOMDAVÁLLALAT RT.-NÁL.

XB 230886

A SZEGEDI
KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA
J E L E N T É S E

A KERÜLET 1925. ÉVI

KÖZGAZDASÁGI VISZONYAIRÓL.

KIADJA:

A SZEGEDI KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA.

SZEGED, 1926.

NYOMATOTT A DÉLMAGYARORSZÁG HIRLAP- ÉS NYOMDAVÁLLALAT RT.-NÁL.

SZTE Klebelsberg Könyvtár

J001157309

I.

Á l t a l á n o s r é s z.

Az általános közgazdasági helyzet 1925-ben.

Az 1925. év volt Magyarországon a szanálás esztendeje. Az 1924-ben megkezdődött szanálási mű ebben az évben bontakozott ki egész terjedelmében. A magyar államnak és a nehéz viszonyokon átment magyar közgazdaságnak ebben az évben kellett megmutatni, hogy van-e benne elégséges erő és akarat a talpraállásra. A lefolyt tizenkét hónap tapasztalatai alapján már el lehet mondani, hogy a szanálás munkája, legalább egyik részében, sikerült. Óriási áldozatok, az adófizető alanyok teljes erőmegfeszítése mellett sikerült az államháztartás egyensúlyát helyreállítani, a magyar pénzt stabilizálni, anélkül, hogy az átmeneti évek deficitjének fedezésére rendelt népszövetségi kölcsönt igénybe kellett volna venni.

De hogy ez megtörténhetett, azért a magángazdaságnak kellett óriási áldozatokat hozni. Míg az állam pénzügyei rendbejöttek, a magángazdaság a legsúlyosabb válságba került, amelyet ennek a helyzetnek szenvedő alanyai nem ok nélkül

szanálási válságnak

kereszteltek el. Az adóbefizetések, vámjövödelmek, fogyasztási adók és dohányjövödek messze az előirányzatot felüli bevételeket produkáltak és az 1925. évbe eső két költségvetési felesztendőben az eredetileg számításba vett 100 millió aranykorona deficit helyett az állami jövedelmek 63 millió aranykorona többletet tüntettek fel. Magától értetődőleg ezt a bevételi többletet a magángazdaságból kellett kisajtolni, amely ugyanakkor a legnagyobb küzdelmet folytatta az inflációs gazdálkodásról a normális viszonyokra való átmenetellel, a drága kamatviszonyokkal és a kereskedelmi szerződések nélküli állapottal a nehézségeivel. Így teljesen jogos volt a magángazdaságnak az a követelése, hogy az állam által elért fényes pénzügyi eredmények után az ő megmentésére is történjék valami. Annál is inkább jogos volt ez a kívánság, hiszen tartósan nagy állami jövedelmekre számítani egy általános közgazdasági válság mellett nem lehet,

A gazdasági közvélemény nyomása alatt volt kénytelen a kormány elkészíteni a *beruházási programot* és ehhez kikérni a népszövetség hozzájárulását. Két genfi tárgyalás alapján a népszövetség hozzá is járult, hogy az eredetileg az államháztartás deficitjének fedezésére szánt, de erre a célra feleslegessé vált összegek produktív beruházásokra fordíttassanak. A népszövetség ilyen formában 153 millió koronának a felszabadításához járult hozzá, mely a kormánynak a bevételi többletből rendelkezésére álló összegekkel körülbelül 200 millió aranykoronára kiegészítve a következő évek során fog ipari és egyéb rendeltetésekre felhasználtatni.

Szintén a várakozáson felüli nagy bevételek lehetővé tették a kormányra nézve, hogy a nyomasztó 3%-os forgalmi adót 2%-ra redukálja, a fényüzési forgalmi adót mérsékelje és a vámkezelésnél szedett 1%-os behozatali és kiviteli kezelési illetéket megszüntesse. Megjegyzendő, hogy a forgalmi adó mai formájában, még a 2%-ra történt leszállítás után is a legmagasabb egész Európában és hozadéka még mindig meghaladja a népszövetséggel egyetemben felállított előirányzatot. A lefaragásnak tehát ezen a területén még folytatódni kell.

Az állam pénzügyi viszonyainak rendezésével karöltve járt

a valutáris viszonyok

megszilárdulása is. A jegybank, amely még 1924 június 24-én kezdte meg működését, minden tekintetben beváltotta a hozzá fűzött reménységeket. Sikerült neki a koronát, melynek utolsó nagy árzuhanása 1924. február-április közé esett, mesterséges eszközök igénybevétele nélkül nem csupán stabilizálni, hanem árfolyamát némileg még emelni is. 1924. augusztustól szeptember végéig a koronát változatlanul 0.007 centimmal jegyezték Zürichben, a lefolyt év alatt pedig 0.007255 centimesre emelkedett. Emberi számítás szerint a régebbi nagy áringadozások ideje a koronánál már elmúlt és legfeljebb olyan egészen kis eltérések fordulhatnak elő az értékelésében, amilyenek a békeidőkben is a külkereskedelmi és fizetési mérleg, továbbá a kereslet és kínálat alakulásához képest előadódhatnak. Igaz, hogy a tényleges bankjegyforgalom és az államnak a jegybankkal szemben fennálló tartozása 1924. decembertől 1925. decemberig erősen emelkedett, amennyiben a múlt év december végén a tényleges bankjegyforgalom 4.513 milliárd korona, az állam tartozása pedig 2.069 milliárd korona volt és ugyanezeknek a számoknak 1925. december végén 5.100 milliárd, illetőleg 2.690 milliárd korona felelt meg, de ezzel szemben a jegybank statutumszerű fedezetét ugyanezen idő alatt 53.8%-ról 58%-ra, devizatartalékokkal együtt számított fedezetét pedig 47%-ról 60%-nál valamivel többre tudta szaporítani.

Alapjában véve a bankjegymennyiségnek a szaporodása, ha megvan a kellő fedezete, egészséges jelenség és a normális állapotok felé való haladásnak egyik jele. Mint már a megelőző két esztendőről szóló jelen-

téseinkben is kiemeltük ugyanis, a kiindulási pont a forgalomban levő bankjegymennyiség megítélésénél csak az tehet, hogy ez mekkora békebeli bankjegymennyiségnek felel meg. Békében a bankjegyforgalomnak a mai Magyarországra eső hányadát mintegy 400 millió koronára lehetett tenni. Ezzel szemben a legutolsó években forgalomban volt állam-, illetve bankjegymennyiség aranykoronára átszámítva 1922. végén 150 millió, 1923. végén 270 millió 1924. végén 275 millió, 1925. végén pedig 310 millió körül mozgott. Nagyon lassan közeledünk tehát ahhoz az állapothoz, hogy a jegybank az ország tényleges szükségletét forgalmi eszközökben ki tudja elégíteni.

De másban is jelentkezett a jegybank működésének üdvös hatása. A jegybank januártól fogva a gazdasági élet devizaszükségletét aránylag simán tudta elégíteni és ezzel egyre szűkebb korlátok közé szorította az idegen valutákkal üzőt zugkereskedelmet. November 21-én ennél fogva a szabad devizaforgalom helyreállítása semmiféle zökkenést nem okozott.

Ugyanigy a jegybank kamatpolitikája automatikusan elsorvasztotta a *kosztpénzüzetet* is. A kosztpénzüzet és a heti kamat rendszere kétségtelenül a gazdasági élet beteg állapotának volt egyik tünete, egyuttal azonban az érdekelték természetzerű védekezése a korona állandó értékromlásával szemben. A pénzüzetek csaknem kivétel nélkül mind üzték az üzletnek ezt a formáját és a kosztpénzüzet ellen felsorakoztatott morális érvek őszinteség nélkül palástolták azok bátortalanosságát, akik nem merték megcsinálni. Mihelyt azonban a kamatviszonyok javultak, külföldi pénz jelent meg a magyar piacon, a kosztpénzüzetnek is, akárcsak a zug-devizaforgalomnak, önmagától meg kellett szünni. Az év elején a jegybank kamatlába $12\frac{1}{2}\%$ volt. Ez fokozatosan leszállt 9% -ra, október 21-én pedig a főtanács egyszerre 7% -ra szállította le, vagyis a berlini és bécsi leszámítolási kamatláb alá. Ezt az elhatározást meghozatalának pillanatában a pénzügyi körök egy része tulmerésznek tartotta, a következmények ellenben a jegybank politikájának helyességét igazolták. Általánosságban az év elejei állapotokkal szemben bizonyos kiegyenlítődés észlelhető a jó és rossz valutájú országok leszámítolási kamatlába között. Ezt legjobban a következő táblázat mutatja:

	1924 végén	1925 végén
New York	3	3,3
London	4	5
Zürich	4	3,5
Páris	7	6
Berlin	10	9
Bécs	13	9
Prága	6	6,5
Budapest	12,5	7

Részben a nemzeti bank példája és politikája által indítva, a többi bankok is keresték a *normális banküzlethez való visszatérést*. Hogy ezt nem tudták teljes mértékben megcselekedni, az jórészt nem rajtuk mulott. Az általános depresszió ugyanis, főleg az év vége felé, minden kihitelezéssel szemben óvatosságra kényszerítette őket. Tulzó, de alapjában véve nem egészen helytelen jellemzés szerint, akinek kölcsönözni lehetett, az nem vett hitelt igénybe, aki pedig kölcsönt akart, annak nem lehetett hitelezni. A magánhitel a kamatláb leszállítása után is drága maradt és főleg kisebb bankok igen nagy spannunggal dolgoztak a betéti és hitelkamat között.

A kosztüzlet elsorvadásával egyidejűleg megkezdődött a kosztbetéteknek takaré- és folyószámla betétekre való átalakítása és általánosságban is szaporodtak a bankok betétei. A Smith féle jelentések csak a postatakarék-pénztárra és a tizenhárom legnagyobb budapesti pénzintézetre vonatkozólag tartalmaznak ugyan adatokat, de már ezek a számok is kellő képet nyújtanak a takarékosági szellem növekedéséről. Ezeknél az intézeteknél az állomány a következő volt:

	1924 végén	1925 végén
Takarékbetétek	26.3	121
Folyószámla betétek	204.9	3108

Takarékbetéteknél a békebeli békeállománynak 13.1%-át értük el. Ez a százalékszám mindenesetre még nagyon kicsiny, de kétségtelenül már jelentékeny javulást jelent az egy esztendő előtti állapottal szemben.

A pénzügyi konszolidálódásnak kétségtelen jele az is, hogy a bankok ismét megkezdték a *jelzálogüzlet* kultiválását. Ezt az üzletágat a korona értékének teljes elpusztulása tette tönkre és juttatott egyben olyan nemzeti ajándékot a magyar földbirtokos osztálynak, aminőre a gazdaságtörténetben még nem volt példa. A mezőgazdaság ugyszólván játszva törlesztette le a háboru előtt vállalt összes jelzálogi adósságokat. Egész birtokok egy pár csirke, vagy egy métermázsza gabona árából vállak tehermentesekké. Különösen a kisebb birtokoknak ez a mentesülése adósságterheiktől, nagyon megerősítette a magyar parasztosztályt, aminek hatása politikai téren is meglehetősen jelentkezett. Ez a tehermentesülési folyamat már a múlté, de épen a jövő közterheinek igazságos elosztása szempontjából erről a nemzeti ajándékról megfeledkezni nem szabad.

Szeptember végén a kormány elérkezettnek látta az időt, hogy a pénzügyi konszolidációt egy újabb módon, az új magyar pénzre való áttéréssel is dokumentálja.

Az új pénzegység

megállapítását a sajtóban hosszú és heves viták előzték meg. Voltak hívei az angol shillinghez simuló pénzegységnek, az osztrák tízezres megoldásnak, a huszezres szorzószám alapul vételének, de a közvélemény tulnyomó

része, amely már hozzászokott az aranykoronában, helyesebben békekoronában való számláláshoz, legjobban szerette volna, ha a 14.500-as szorzószám alapul vétele mellett a kormány a pénzegység megválasztásában is dokumentálja a békeviszonyokhoz való visszatérést, Általános meglepetésre azonban a pénzügyminiszterium a 12.500-as szorzószám mellett döntött. A háttérében ennek az elhatározásnak valószínűleg az a reménység lebeghetett, hogy idővel sikerül majd az új pénz belső vásárló erejét a békekorona színvonaláig felfokozni. Az új pénz a pengő nevet kapta és gyakorlatilag, különböző átmeneti rendszabályok megvalósítása után, 1927 január 1-én fog végérvényesen életbe lépni. Mindenesetre rendkívül fontos volna, hogy erre az időre már az új pénzből úgy bankjegyekben, mint váltópénzben akkora készlet álljon rendelkezésre, hogy a bonyolult átszámítási műveletek a legszűkebbre szoríttassanak össze és az életbeléptetés zökkenés nélkül mehessen végbe.

A magángazdaság helyzete.

Áttérve az állami és állampénzügyi viszonyok ismertetéséről a sajátképeni magángazdaságra, ismételnünk kell azt a megállapításunkat, hogy *a szandálás terhé, legalább átmenetileg a magángazdaság fizette meg.* Hogy a magángazdaság helyzete mennyire nem kielégítő és hogy milyen terheket kell viselnie, azt a Smith-féle jelentések különböző adatainak összehasonlításából lehet legjobban megállapítani.

Smith számítása szerint *Magyarország nemzeti jövedelme* körülbelül 3.6—4 milliárd aranykoronára becsülhető. Átszámítva ezt lélekszámról, az egy főre eső évi jövedelem átlaga 450—500 aranykoronának felel meg. Ezt a jövedelmet azonban 14%, sőt az önkormányzati adók hozzászámításával 17 % adóteher sújtja, vagyis marad netto 373.50 illetőleg 415 aranykorona évi jövedelem. Egy hónapra ez 31.13, illetőleg 34.58 aranykoronát jelent, a békebeli átlagos 46 aranykorona havi jövedelemmel szemben, noha kétségtelen, hogy még az aranykorona vásárló értéke is a békebeli vásárló értékkel szemben erősen visszament. Száraz számok bizonyítják így, hogy a békével szemben jelentékenyen kevesebbet keresünk, rosszabbul élünk, szóval életsstandardunk erősen visszament.

Ha ezek a számok nagyjából képét nyújtják közgazdasági helyzetünknek, ezt az általános képet megerősítik az egyes termelési ágak külön tapasztalatai. A *mezőgazdaságnak* aggodalmas téli és tavaszi hónapok után nagyon jó volt a terméseredménye és körülbelül 30—40 %-kal multa fel a megelőző esztendeit. Smith főbiztos számítása szerint a 4 milliárd aranykoronára becsült nemzeti jövedelemből 2.5 milliárd aranykorona esett a mezőgazdaságra, vagyis termelésének értéke 700 millió aranykoronával volt több az 1924-ben 1.8 milliárdra becsült értéknél. Mégis a mezőgazdaság, bár a közterheknek aránytalanul kisebb részét viselte, mint a többi kereseti ágak, tömérdek panasszal van tele a drága termelési költségek, a

világpiaci paritásnál alacsonyabb árak, a szerződésnélküli állapot és az értékesítés nehézségei miatt. Hogy ezeknek a panaszoknak van bizonyos jogosultságuk, azt az a körülmény bizonyítja, hogy a mezőgazdaság eladósodása ismét megkezdődött.

Azok a reménységek, amelyek a jó terméshez fűződtek, nem következtek be. A szokásos elevenség, amely Magyarország gazdasági életében az aratás után mindig be szokott állani, ezúttal elmaradt. Sem az ipar, sem a kereskedelem nem tudott fellendülni, sőt a válság az őszi hónapokban élesedett ki igazán. A fizetéseképtelenségek és csődök, amelyek májustól kezdve csökkenő irányzatot mutattak, augusztusban ismét szaporodni kezdtek és mintha a csalódás ebben is kifejezésre jutott volna, novemberben kulmináltak. Minthogy a karácsonyi vásár is a vásárlóképesség hiánya miatt nagyon gyengén sikerült, a kereskedelem és ipar a legrosszabb kilátásokkal ment át az 1926. évbe. A termelési válság mellett az egész vonalon a tipikus *hitelválság* jelei is jelentkeztek. Ezt a hitelválságot legerősebben természetszerűleg a kereskedelem érezte meg, de visszahatott az iparra is. Az alapítási kedv majdnem nullára süllyedt s a kereskedelem bukásai és kényszeregyezségei nagyon érzékeny veszteséget okoztak számos iparvállalatnak is.

A fogyasztás

szempontjából az árak lefelé menő irányzatot mutattak. A *Pester Lloyd* táblázatai szerint az árindex az év egyes hónapjaiban a következő volt:

	Nagykereskedelmi index	Olcsóbbodás vagy drágulás az előző hónappal szemben	Aranyérték
Január	23.075	— 1·7%	1·19
Február	22.487	— 3·9%	1·52
Március	21.178	— 4·5%	1·45
Április	20.766	— 2·0%	1·44
Május	20.264	— 2·4%	1·41
Június	20.326	+ 0·3%	1·41
Július	19.391	— 3·6%	1·36
Augusztus	19 333	— 1·3%	1·34
Szeptember	19 521	+ 0·9%	1·35
Október	18.924	— 3·0%	1·31
November	18.611	— 1·7%	1·29
December	18 832	+ 1·1%	1·30

Tájékoztatóul érdemes megemlíteni, hogy a harmadik rovatnak megfelelő kereskedelmi index a világ három legfontosabb ipari országában az 1925. év legelején a következő volt:

	Nagybritannia	Németország	Egyesült-Államok
1925. január 1 . .	170	128'5	145
„ december 31	163	121	155

A tendencia tehát a két elsőnél szintén lefelé irányul. Fontos azonban hogy mindhárom országban az árszínvonal még mindig tetemesen magasabb, mint Magyarországon. Ennek legfőbb oka valószínűleg az élelmiszerek itteni relatív olcsóságában keresendő. Az élelmezésünk olcsóbb, de drágább a ruházkodásunk, ipari és kulturális szükségletünk. De a következtetést még ebben a formában sem szabad teljes határozottsággal felállítani.

A közölt számok a nagykereskedelmi indexet adják, holott köztudomásulag a kicsinyben való eladásnál szokott a legnagyobb drágulási százalék mutatkozni. Ebből valószínűségi alapon nagyon könnyen lehet arra következtetni, hogy a nagykereskedelmi index-számok lényegesen kedvezőbbek Magyarországon, mint a vele összehasonlított három másik államban, de ez a különbség már jóval kisebb, ha a valóságos megélhetési viszonyokat hasonlítjuk össze egymással.

De Magyarországon nem is az abszolút értelemben drágaság volt nyomasztó hatással az egész társadalmi életre, hanem az egyre fokozódó keresetnélküliség s a keresetek és megélhetési költségek kiegyensúlyozatlansága. Ezért volt a kiindulási pont szempontjából teljesen elhibázott és eredményében szükségszerűleg teljesen hatástalan Vass József népjóléti miniszternek a kétségtelenül lefelé irányuló ártendencia idején megkezdett drágaság elleni akciója, amely lényegében nem volt egyéb a kívülről jött demagóg jelszavaknak tett koncessziónál. A lényeg nálunk az, hogy az egy főre eső kereset sokkal kisebb, mint a nyugati államokban, a keresetekre eső közteher pedig igen nagy, tehát a magyar közönség még olcsóbb árak mellett is kénytelen a külföld népénél rosszabbul élni.

A magyar keresetnélküliség okai általánosan ismeretesek. Legfőbb ok az általános üzleti pangás és a vele járó munkanélküliség. Normális körülmények között ez leginkább csak a bér munkások osztályát szokta sújtani, most azonban az államnál megkezdett és a magánvállalatokra is áttérjett létszámapasztás következtében nyomasztóan ránehezedett a középosztályra is. Bankok, iparvállalatok és kereskedő cégek tömérdek tisztviselőt és alkalmazottat bocsájtottak el az újabb elhelyezkedés lehetőségének minden reménye nélkül. Egyik legszomorubb időbeli jelensége a szanálásnak épen az, hogy ez a létszámapasztás a legrosszabb konjunktúra idején nehezedett rá társadalmunkra.

Sajátságos, hogy ez a depresszió

a munkanélküliségi statisztikában

nem jutott kifejezésre. Igaz, hogy a mi munkanélküliségi statisztikánk egyáltalán nem tökéletes, mert csak a szociáldemokrata szakszervezetek tagjaira

terjed ki. E statisztika szerint 1924 végén 33.000 volt a munkanélküliek száma, 1925 végén pedig 26,246, vagyis még javulást is lehet megállapítani. A munkanélküliség májusban 36 873-mal kulminált és a legkisebb volt októberben, mikor a munkanélküliek száma csupán 22.579 volt, — ismételve azonban, hogy ezek az adatok csak a szakszervezetek kötelékébe tartozó munkásokra vonatkoznak. Igen figyelemre érdemes jelenség azonban az is, amit a szegedi kereskedelmi iparkamarai kerületnek főleg a tiszántúli részeiben lehet tapasztalni, hogy *a mezőgazdasági munkanélküliség erősen megnövekedett.* Ez a jelenség egyrészt a földreformmal, másrészt pedig azzal a körülménnyel áll összefüggésben, hogy kisebb és közepes gazdák, akik azelőtt fizetett munkásokat vagy részeseket alkalmaztak, most amit csak lehet, családtagjaikkal és egyéb háznépükkel végezletnek el.

Gazdasági életünk egész mezején azonban a legszomorubb képét

a tőzsde

mutatta, amelynél az 1923 szeptemberétől kezdve krónikussá vált bessz egyenesen a teljes üzlettelenségig éleződött ki. Mig az 1924 évben a tőzsde zsiróforgalmában 74,402.384 részvény 8,854.908 aranykorona értékben cserélt gazdát, 1925-ben a zsiróforgalom 19,756.554 darab részvényre, illetőleg 2,760.147 aranykoronára rugott. Ez azt mutatja, hogy akár a részvénymennységet, akár az értéket tekintve a forgalom a megelőző esztendeinek egy negyedére zsugorodott össze. Meg lehet állapítani azt is, hogy a nemzeti részvényvagyon stabil korona mellett tőzsdén jegyzett értékének közel 50%-át elvesztette és jelenleg csak egy harmincadrészét képezi az egész nemzeti vagyonnak. Mig 1914-ben 171 tőzsdén jegyzett vállalat részvényvagyon 2 $\frac{1}{4}$ milliárd aranykorona értéket reprezentált, 1924 februárban pedig, a hausse csucspontján, 25 billió papirkoronát, azaz az akkori koronajegyzés mellett 3 és fél milliárd aranykoronát ért, jelenleg 288 tőzsdén jegyzett vállalat összértéke, tehát az egész tőzsdén jegyzett nemzeti részvényvagyon alig éri el a háromnegyed milliárd koronát; a közönség tehát, amely pénzét részvényekbe fektette, az év eleje óta csaknem annyit veszített, amennyi a szanalási kölcsön értéke.

Ez az óriási értékcsökkenés természetesen az egyes vállalatok és a magángazdaságok szempontjából is a legszomorubb jelenségekkel jártkarölve. Egész sor részvényt teljesen törölni kellett, a kisebb részvények közül nagyon sok a teljes érlékét elvesztette és új alapítások szempontjából a tőzsde felvevőképesége nullának bizonyult. És e helyütt sajnos igazolás gyanánt hivatkozhatunk arra, hogy mult esztendei jelentésünkben helyesebben ítéltük meg a helyzetet, mint a budapesti tőzsde elnöke, aki felszólalt a kereskedelemügyi miniszternél a *vidéki tőzsdék* működése ellen, azzal az indokolással, hogy ezek a budapesti tőzsde forgalmát elszívják. Mi már 1924 évi jelentésünkben rámutattunk, hogy ennek a válságnak *szükségszerűen*

kellett bekövetkezni és az azóta történt események csak igazolták e megállapításunk helyességét. Viszont most megállapíthatjuk azt, hogy a válság 1925 évi teljes kiélesedésében nem csupán hazai, hanem világpiaci okok is nagymértékben közrejátszottak s a külföldi, főleg német és osztrák összeomlások és a frankromlás hullámverései hozzánk is eljutottak.

Ha már most ezek után azt kíséreljük meg, hogy

a jövő kilátásokra

vessünk tekintetet, akkor azt kell megállapítanunk, hogy a válságnak elérkeztünk a kulminációs pontjára és most már a javulásnak kell bekövetkezni. Ez a hitünk ellentétben van ugyan a most szokásos pesszimiztikus jóslatokkal, de reméljük, hogy amint igazunk volt, mikor a válság bekövetkezését jövendöltük meg, most is igazunk lesz, mikor ellenkező horoszkópot állítunk fel.

E feltevésünknel elsősorban az *internacionális viszonyokból* kell kiindulnunk. A Dawes terv életbeléptetése és főleg a locarnói konferencia óta az internacionális feszültség erősen engedett. A győztes országok közül Franciaország is megismerkedett az infláció romboló hatásával és a kura jó volt arra, hogy a franciákat megtanítsa a közös gazdasági érdekek felismerésére. A másik oldalon megkezdődött a legyőzöttek feltámadása, megindult a háboruban elpusztított tőkék pótlásának munkája, nagy munkakészség jelentkezik, kiépülőben van a kereskedelmi szerződéseknek a háború által rombadöntött rendszere, a tőkében gazdag országokból megindult a tőkék átáramlása a kifosztott országokba, szóval megkezdődött az a természetes kiegyenlítődési processzus, amely előfeltétele a gazdasági megújulásnak. Oroszország a szovjet-rendszer formai fenntartása mellett már tulajdonképpen az államkapitalizmus gazdasági rendszerét gyakorolja és kezd ismét belépni a világ gazdaságba, aminek jelentőségét nem lehet alábecsülni. Ennek a rengeteg területnek úgy a nemzetközi termelésből, mint fogyasztásból való kikapcsolódása ugyanis a legnagyobb zavarokat idézte elő a világ gazdasági vérkeringésében és megkötötte más államok gazdasági regenerálódását is.

Nálunk az állam pénzügyi helyzete stabilizálódott, sőt mint már említettük, tetemes összeg szabadult fel produktív beruházások számára is. Ez a 200 millió aranykorona, amelynek felhasználása 1926-ban kezdődik meg, kapcsolatban a városok által felvett amerikai kölcsönnel és a külföld növekvő érdeklődésével a magyar beruházási piac iránt, lesz a kiinduló pontja a helyzet megjavulásának. A pénz olcsóbbodóban van, ami a termelési költségek csökkenését fogja eredményezni. Hogy az érdekelt körök még további kamatcsökkenésre számítanak, azt mutatja az a körülmény, hogy az ipar inkább veszi a jelen pillanatban a drágább, de rövid lejáratu, mint az olcsóbb, de hosszabb lejáratu kölcsönöket igénybe, mert nem akar

évekre terjedő lekötöttséget vállalni. Az adópolitikában az eddigi felszámolás helyett most már a lefaragás idejének kell bekövetkezni. A pengő valuta, — bár ez a megoldás egyáltalán nem tekinthető ideálisnak, — és a mérlegvalódiság helyreállítása véget fog vetni a papirosban felfújt milliókkal való gazdálkodásnak és meg fogja teremteni, — eselleg egyes érdekeltek akarata ellenére is, — a leromlott értékek visszaértékelését és ami még fontosabb, a keresetek és szükségletek kiegyenlítését. Ha a kalandor-polilika nem teszi tönkre ezeket a jogosult reménységeket, 1926 lesz a magyar gazdasági élet jobbrafordulásának az esztendeje.

Uj periodus a kamara életében.

A mult esztendőről szóló jelentésünkben megemlítettük, hogy a nehéz és válságos esztendők után a kamarák végre abba a helyzetbe kerültek, hogy anyagi gondoktól mentesen tudjanak megfelelni a rájuk háruló feladatoknak. Ugyanez alkalommal kifejezést adtunk abbéli meggyőződésünknek is, hogy ez a körülmény *a következő évi működés során kétségtelenül meg is fog látszani.* Ez a feltevésünk a lefolyt esztendő során minden tekintetben igazolódott. A kamarának a munkája mennyiségileg jelentékenyen megszaporodott, de egyuttal növekedett intenzitásban is. Egyuttal pedig módjában volt a kamarának, hogy pótolja a háborus és forradalmi évek alatt felszerelésében és segédeszközeiben beállott hiányosságokat és hogy megteremtse a kereteket a következő esztendőknek kétségtelenül még sokkal nagyobb arányu munkája számára. Nyugodtan mondhatjuk ezek alapján, hogy az 1925. év uj periodus kezdetét jelzi a kamara életében.

Hogy a kamara munkájának nem volt meg ez évben minden tekintetben az eredményessége, ne tévesszen meg senkit. Az érdekképviselési munka természetéből folyik ugyanis, hogy *a teendők rossz konjunkturák és válságok idején szoktak leginkább felszaporodni.* A legtöbb panasz és kíváncsi ilyenkor merül fel, de minthogy az okok általános, sőt nagy részben világgazdasági jellegűek, az orvoslás a legtöbb esetben kiesik az egyes intézmények és kormányok hatalmi köréből. Épen ugy nem lehet az érdekképviselések munkáját tisztán az egyes érdekeltek szempontjából megítélni és azt vizsgálni, hogy egyik vagy másik vállalatnak micsoda közvetlen haszna volt a kamara működéséből. Az eredmények nagyon gyakran ott és olyan formában jelentkeznek, hogy arról az érdekeltek igen könnyen megfeledeznek. Hogy példát említsünk, a szegedi kamara kétségtelenül igen nagy eredményt ért el az összeség javára, mikor kivívta az általános kereseti adókivetések teljes revízióját, vagy mikor a pénz-

ügyminiszterium a kamara álláspontját tette magáévá a *kihitelezett áruk forgalmi adója* ügyében. Hasonlóan az egész szegedi, sőt általánosságban az egész magyar kereskedelem érdekében történt, hogy a kamara állandóan napirenden tartotta a *délvidéki vasuti összeköttetések ügyét* és tárgyalta ezek érdekében Budapesten, Belgrádban, Bukarestben és Brüsszelben és sikerült legalább egy vonalon a forgalomnak a helyreállítását elérni. Csak így és ilyen szempontok figyelembe vétele mellett lehet egy kamara által kifejtett működést igazságosan elbírálni.

A kamara anyagi helyzete.

Anyagilag az 1925. év a kamara megerősödésének az esztendeje volt. Ez a megerősödés két okra vezethető vissza. Az egyik volt a korona stabilizálódása, amely egy kellő elővigyázattal megállapított illetékkulcs mellett biztosíthatta a kamara ügykezelésének zavartalan ellátását. Járult azonban ehhez még egy másik, egészen kivételes körülmény, az, hogy gyakorlatilag az 1925. évben két költségvetési évnél a jövedelme torlódott össze a kamaránál.

Ennek a magyarázata az, hogy az 1923. és 1924. év válságai után 1924 végén a kereskedelemügyi miniszterium felszólította a kamarát, hogy az 1924. évre *visszamenőleg* aranykoronás költségvetését készítse el. Ezt a költségvetést a kamara október 30-án terjesztette fel a kereskedelemügyi miniszterhez. Két hónap múlva elkészítette a kamara 1925. évi költségvetését is. Mindkét költségvetés csak 1925-ben hagyatott jóvá és így 1925-ben tulajdonképpen két költségvetési évnél a jövedelme folyt be a kamarához. Számszerűleg a két egybefolyt esztendőnek a költségvetési előirányzata következőleg alakult:

	1924		1925	
	aranykorona	papírkorona	aranykorona	papírkorona
Bevétel .	133.630	2.271,710.000	115.700	1.966,900.000
Kiadás .	125.350	2.130,950.000	110.872	1.884,824.000

Megjegyzendő, hogy az 1924. évi előirányzatban „rendkívüli felújítási szükséglet” címén külön fel volt véve 34.300 korona hivatali átalakításokra, épület renoválásra, könyvtári beszerzésekre stb., melyeket a kamara a válságos évek alatt kénytelen volt elhalasztani.

Igy tulajdonképpen az 1925. évre nem esett lényegesen több bevétel az előirányzottnál, de ehhez járult még a nehéz viszonyok között átélt 1924. esztendő bevétele is, amely az összes kiadások fedezése után az 1925. év zárszámadásában mint felesleg fog jelentkezni. Ez a felesleg ugyyszólván a válságos esztendőért kapott kárpótlás gyanánt olyan tartaléktőkéje lesz a kamarának, amelyet közhasznú célok megvalósítására tud majd felhasználni.

A kamarai székház kibővítése.

Kedvezőbb pénzügyi helyzetét a kamara legelsősorban arra használta fel, hogy *a kereteket teremtsen meg a szükségképen megnövekvő feladatok számára.* Ehhez képest a kamara az 1925. év folyamán immár *harminc esztendő*s székházát gyökeresen átépíttette, tataroztatta és kibővítette. Mindenekelőtt üléstermét, amely nagyobb közgazdasági előadások számára régóta szűknek bizonyult, megnagyobbította, meglevő első emeletére egy második emeletet huzatott, hogy ott a szükségessé vált új hivatali helyiségeknek helyet teremtsen.

Az építkezést a kamara *Ligeti* Béla műépítész tervei szerint július—október hónapokban hajtotta végre. Az egész építkezés a berendezési és felügyeleti költségekkel együtt 759,141.582 koronába került, vagyis nem sokkal haladta meg az 1924. évi költségvetésben felújítási szükséglet címén 17,000-es szorzószámmal felvett 34.300 aranykoronát.

Kibővített és átalakított székházát a kamara november 28-án *díszközgyűlés* keretében adta át rendeltetésének. A kamarának ez a házi ünnepe kinőtt a szorosan vett helyi keretekből, mert megjelentek erre az alkalomra *Walkó* Lajos kereskedelemügyi miniszter, *Wimmersperg* Frigyes báró és *Fodor* Jenő államtitkárok, a társkamarak képviselői, az ország egyéb közgazdasági érdekképviselőiteinek kiküldöttei, valamint a kerület állami, megyei és városi hatóságai. Az ünnepélyes alkalomból a minisztert *Wimmer* Fülöp elnök üdvözölte és vázlatosan utalt azokra az országos fontosságú problémákra, melyek a kereskedelmet és ipart legerősebben foglalkoztatják, mint a kereskedelmi szerződések megkötése, a megszakadt nemzetközi összeköttetések helyreállítása, az állam pénzügyi szanálása után a magángazdaságok talpraállítása, az adókérdések rendezése és végzetül az új kamarai választások elrendelése. *Tonelli* Sándor dr. főtitkár ebbe a keretbe bekapcsolódva, a kamarákra váró legközelebbi feladatokat ismertette és azt fejtegette, hogy a magyar kamaráknak, ha léljogosultságukat meg akarják tartani, tetemesen ki kell bővílniök és át kell nekik alakulni a külföldi hasonló szervezetek mintájára. *Somogyi* Szilveszter dr. szegedi polgármester a Szegedet közvetlenül érdeklő kérdéseket tárta a miniszter elé, mint a déli vasúti összeköttetések helyreállítása, a közutak megjavítása, a vidéki iparfejlődés előmozdítása, a szomszédos államokkal való viszony rendezése és az egyetem elhelyezése, amely esetben felszabadulhat a felső ipariskolának egyetemi célokra igénybe vett épülete.

A díszgyűlésen a kereskedelemügyi miniszter két ízben is felszólalt és országos fontosságú nyilatkozatokat tett a kereskedelmi szerződések előkészítéséről s a kormány ipari és kereskedelmi politikájáról. Hangsúlyozta, hogy a kamaráknak rendkívül fontosságuk van a gazdasági közvélemény irányításában és ehhez képest tényleg arra az alapra kell kelyezkedniök, melyet

a kamara főtitkára beszédében kifejtett. Egyben pedig utalással az elnök beszédére, kijelentette, hogy kamarai választásokat minél előbb el fogja rendelni.

A miniszter után a társ kamarák és a többi közgazdasági szervezetek kiküldöttjei szólaltak föl és testvéri melegséggel köszöntötték a szegedi kamarát. Általában a kamara ünnepe meleg és bensőségteljes volt és arról tett tanubizonyosságot, hogy a kamara új munkaprogramja és reorganizációs törekvése minden oldalon megértéssel találkozott.

A kamara jövő feladatai.

A feladatok közül, amelyeket a kamara főtitkára a házatató diszgyűlésen vázolt, soknak megvalósítását a kamara már a lefolyt esztendőben megkezdte. Az év elején a kamara irodája nagy apparátussal látott neki a hiányzó *kamarai nyilvántartás elkészítésének*. Ezen téren évek kényszerű mulasztásait kellett pótolni és helyre kellett hozni azokat a hiányosságokat, amelyek az ország megcsonkítása következtében állottak elő, mikor a szegedi kamara az elveszett Bácsbodrog vármegye helyett Békés és Csanád vármegyéket kapta meg minden nyilvántartási anyag nélkül. Nagy vonásokban ez a nyilvántartási munka elkészült és a választások számára a kamara már május elején készen volt a kerületébe tartozó összes iparosok és kereskedők névjegyzékével. Most ennek az igen nagy anyagnak különböző szempontok szerinti kiegészítése van folyamatban. Ha ez is megtörtént, következik a *cégnyilvántartások ügyének* teljes rendezése.

E nyilvántartási jellegű munka mellett a szegedi kamarának már évek óta kartoték rendszerű kimutatása van a kerületébe tartozó *gyári vállalatokról és exporttal foglalkozó nagyobb kereskedelmi cégekről*.

Használhatóvá kellett tennünk a *kamara könyvtárát* is. Lehet, hogy vannak, akik a könyvtárat felesleges luxusnak tekintik, amelyre költeni nem kell és megelégednének azzal a boldog állapottal, mikor a könyvtár évről-évre csak az ingyen megküldött hivatalos kiadmányokkal szaporodott. Nos, ez az állapot sem volt fenntartható. Megkezdtük a könyvtárnak segédkönyvekkel, szakmunkákkal, címtárakkal stb. való szakszerű felszerelését s a könyvtárral kapcsolatban *olvasótermet* rendeztünk be, amely az érdekeltségnek rendelkezésére áll. A címtározási és katalógizálási munkák most vannak folyamatban és remélhetőleg néhány hónap alatt igazán használható közgazdasági szakkönyvtárat s lapokkal és folyóiratokkal felszerelt olvasótermet fogunk az érdekeltségnek rendelkezésére bocsájtani. Hogy erre milyen szükség van, legjobban igazolja, hogy főleg *címtáranyagunkat* már most is napról-napra növekvő mértékben veszi a közönség igénybe.

A végső cél azonban az, hogy a kamarának olyan *közgazdasági szakkönyvtára* legyen, amely akár a gyakorlati szakemberek, akár az elméleti kutatók igényeit teljes mértékben ki tudja elégíteni.

A könyvtárral kapcsolatban vár megvalósításra a *közgazdasági archívum* ügye, amely viszont elsősorban a hivatal munkáját fogja nagyon megkönnyíteni. Ezalatt az egyes fontosabb közgazdasági kérdésekre vonatkozó anyagnak szakcsoportok szerinti összegyűjtése értendő, hogy egy-egy kérdésnek az anyaga a referens tisztviselőnek, de ezen túl az érdeklődő közönségnek is bármikor a rendelkezésére álljon.

A Máv-val történt megállapodás révén már sikerült megszervezni a *kamara tarifa-irodáját*. Erre már körülbelül 20 év előtt történt kísérlet a szegedi kamaránál, de nem vált be, mert akkor a kamara egy magánvállalkozónak adott privilégiumot, hogy tarifális kérdésekben a kamara firmája alatt nyújtson díjazás ellenében felvilágosításokat. Most a Máv. jött igen nagy készséggel a támogatásunkra, rendelkezésünkre bocsájtotta egy főtisztviselőjét, mi pedig vállaltuk a dologi kiadásokat és így a leg-rövidebb időn belül, az összes szükséges tarifákkal felszerelve abban a helyzetben leszünk, hogy bármely külföldi viszonylatra és szállítási kérdésre vonatkozólag a szükséges felvilágosításokat megadhatjuk. A következő lépés volna ugyanilyen alapon egy *vámügyi felvilágosító irodának a megszervezése*.

Ebben az évben bevezettük a *sajtó rendszeres informálását* is, abban a formában, hogy kamarai kerületük lapjai és a közgazdasági szaklapok részére időhöz nem kötötten könyomatos jellegű tudósításokat adunk ki a különböző fontosabb közgazdasági vonatkozású kérdésekről. Az 1925 év folyamán összesen 49 ilyen könyomatos röplapunk ment szét, melyet megállapíthatólag az egész saltó nagyon szívesen használt fel.

Kamarai jegyzőkönyvek.

Az 1925 év másban is dokumentálta, hogy a kamara kezdett visszatérni a békebeli állapotokhoz: ez évben ismét megkezdte *jegyzőkönyveinek nyomtatásban való közzétételét*.

A teljes ülések a kamara autonómiájának igazi képviselői és egyben a kamara legfőbb határozathozatali szervei. A teljes üléseknek számol be az elnökség és tisztikar működéséről és a teljes ülés hoz olyan elvi jelentőségű határozatokat, melyek a kamarának a fontosabb közgazdasági kérdésekben elfoglalt álláspontját juttatják kifejezésre. Épen ezért évtizedes kialakult gyakorlat volt a kamaráknál, hogy jegyzőkönyveiket, melyek összefoglaló képet nyújtanak a kamara munkásságáról, kinyomtatva bocsássák tagjaiknak és bármely érdeklődőnek a rendelkezésére. Ezt a szokást csak a háboru szakította félbe, melynek tartama alatt meg kellett elégednünk azzal, hogy jegyzőkönyveinket csupán belső használatra készítettük el néhány példányban. A visszatérő élet jelének kell tekinteni, hogy ez évtől kezdve a kamara jegyzőkönyvei ismét nyomtatásban jelennek meg. Mig azonban így a jegyzőkönyvek kiadása tekintetében visszatértünk a békebeli viszo-

nyokhoz, azok formáján a mostani jegyzőkönyveknel tetemes változtatást eszközöltünk.

Régebbi jegyzőkönyveinkben fel voltak sorolva a kamarához beérkezett és a kamara által elintéztet ügyiratok. Némi túlzással ez a rendszer valósággal egyértelmű volt az iktatókönyv lemásolásával. Ez megfélemlített a negyedszázad előtti idők patriarkális viszonyainak, mikor a kamarának ügyforgalma lényegesen kevesebb volt a mainál. Ma célja sem volna, hogy beszámolót adjunk minden jelentéktelen apró-cseprő ügyről, címek közléséről, tarifa- és vámtételek megadásáról, egyéni cégeknek nyújtott tájékoztatásokról stb. Ezzel szemben igenis fontosságuk van a kamara által a közigazgatási hatóságokhoz intézett *szakvéleményeknek*, melyek az ipari közigazgatás szokásjogának a kodifikálását készítik elő és előmozdítják az egységes joggyakorlat kialakulását. Mostani jegyzőkönyveinkben ezek a szakvélemények a főtitkári jelentés függeléke gyanánt soroltatnak fel. Közvetételükkel a kamara szolgálatot kíván tenni elsősorban a közigazgatási hatóságoknak, ipari és kereskedelmi érdekképviselőknek, de egyúttal magánosoknak is.

Titkári értekezletek a miniszteriumban.

Nem csupán a szegedi, hanem általában az összes magyar kamarák szempontjából fontos körülmény gyanánt kell regisztrálnunk, hogy *Walkó Lajos* kereskedelemügyi miniszter még az 1924. évben felújította a miniszter személyes elnöklése mellett tartott *kamarai titkári értekezleteket*, melyeknek az a céljuk, hogy egyrészt a kamarai vezető tisztségviselők informálják a minisztert a kerületükben mutatkozó gazdasági jelenségekről és a felmerült kívánalmakról, másrészt a miniszter tájékoztassa őket olyan gazdaságpolitikai és adminisztratív kérdésekről, melyek aktaszerűen lefektetve nincsenek. Az 1925. évben a miniszter elnöklésével két ilyen titkári értekező tartatott. Ezeken az értekezleten a következő fontosabb kérdések kerültek bizalmas jellegű megvitatásra: a munkásbiztosító pénztár ellen felgyülemlett panaszok, a kisipari és kiskereskedelmi hitel ügye, az állami és hatósági üzemek kérdése, a külkereskedelmi és fizetési mérleg alakulása, a vám-eljárás egyszerűsítése, az utódállamokkal való vasúti összeköttetések megjavítása, a kormány beruházási programja, az előkészület alatt levő kereskedelmi szerződések és a kamarai választások elrendelése. A kamarák őszinte köszönettel tartoznak a kereskedelemügyi miniszternek ezeknek a titkári értekezleteknek újólagos rendszeresítéséért, mert nagyban hozzájárulnak a kamarák és miniszterium közötti kontaktus szorosabbá tételéhez és a kamarai munka eredményességének biztosításához.

A kamara ügyforgalma.

Mindezekon felül rá kell mutatnunk *ügyforgalmunknak a lefolyt évben történt tetemes emelkedésére is*. A kamara iktatókönyvének tanúsága

szerint 1923-ban 5390 ügydarabot, 1924-ben 7262 ügydarabot, 1925-ben pedig 8390 ügydarabot intéztünk el. A két év előtti állapottal szemben ez csaknem 56 százalékos emelkedésnek felel meg. *Részen* ez állította a kamarát már az előző évi jelentéseiben is említett *létszámszaporításnak feltétlen szükségessége* elé. A másik ok a kamarai feladatok konkretizálódása és specializálódása. Lelkiismeretes és alapos munkát mindennel foglalkozó dilettánsoktól, még ha a legnagyobb jóakarat is van bennük, követelni nem lehet. A kamarai tisztviselőknek épen az általuk képviselt érdekek eredményes képviselete érdekében specializálódniok kell. Ez pedig csak létszámszaporítás mellett volt megvalósítható. Csak így lehetett a kamara irodájában áttérni bizonyos ügybeosztási rendszerre és így lehetett biztosítani egyik legfontosabb kamarai feladatnak, a *kerület rendszeres látogatásának* az ellátását biztosítani. Feltétlenül szükséges ugyanis, hogy a kamara tisztviselői a kerületet minden tekintetben ismerjék és a vidék kívánsága, hangulata tekintetében tájékozva legyenek. Ez a munka az idén megkezdődött; igazi hatása a következő évek folyamán fog jelentkezni.

A kamarai választások elrendelése.

Mindezek után még egy nagyon fontos eseményről kell megemlékeznünk, amely döntő fontosságu a kamara életére. Az év legvégén, pontosan karácsony napján megkapta a kamara irodája a kereskedelemügyi miniszter 92.274/925. sz. leiratát, amely *a szegedi kamaránál elrendeli a választások megtartását*. Ezzel a kamara az anyagi megerősödés mellett elnyerte a személyi megújulás előfeltételeit is.

A szegedi kamara legutóbb 1911-ben választatott újjá és így a törvény által öt esztendőben megállapított kamarai ciklust erősen túlélte. A háború alatt minden autonóm szervezet választása felfüggesztetett, de a háború és a forradalmak lezajlása után épen a szegedi kamara a kereskedelemügyi miniszter előtt számos esetben rámutatott az új választás elrendelésének feltétlen szükségességére. Csaknem tízenöt esztendő egy olyan intézmény életében, melynek tagjai már rendszerint túlvannak az első ifjukoron, nagy idő. A megválasztott kamarai tagok közül sokan kiöregedtek, munkaképtelenné váltak és elhaltak. Egyes helyeken már az összes pótagok is behívtak, sőt a pótagok kihalása után ahhoz a törvényellenes kisegítő expedienshez kellett fordulni, hogy az ipartestületek és kereskedelmi egyesületek delegáltak tagokat a kamarába.

Mindezekre a visszasságokra a kamara a miniszterhez intézett több felterjesztésében rámutatott és a kamara főtitkára a miniszter elnökleite alatt tartott titkári értekezleteken is kérte a választások elrendelését. Igaz, hogy a kamara vezetősége kíváncsiabbnak látta volna, ha az új választás elrendelése *a kamarai törvény reformja, vagy legalább is egy új választási rendeletnek a kibocsájtása után történik*, amely megállapítja, hogy az

egyes kereskedelmi és ipari kategóriák hány taggal legyenek képviselve a kamarában, mindazonáltal a kamara oly fontosnak tartotta az új választások elrendelését, hogy ennek még a kétségtelenül szükséges választási reform ügyét is alárendelte.

Hogy a választások minél előbb megejthetők legyenek, a kamara az illetéklajstromok alapján már az év első hónapjaiban elkészítette a *választói névjegyzékeket* és ezt május 11-én a kereskedelemügyi miniszternek bejelentette. Több ízben lefolytatott intern tárgyalások után Walkó Lajos kereskedelemügyi miniszter november 28-iki szegedi tartózkodása alkalmával tett ígéretet a választások elrendelésére és ezt az ígéretét néhány nappal később az indemnitás tárgyalása alkalmával a nemzetgyűlésen is megismételte. Ilyen előzmények után jelent meg december végén a választási rendelet.

A rendelet értelmében Szeged választ 16-16 kereskedő és iparos beltagot, Hódmezővásárhely 2-2, Szentes Csongrádvármegye Mindszenti járásával együtt 2-2, Csongrád a hasonló nevű vármegye csongrádi és dorozsmai járásával együtt 1-1, Baja Bácsbodrog vármegye megmaradt részével együtt 2-2, Gyula Békés vármegye gyulai járásával együtt 2-2, Békéscsaba Békés vármegye békési és szeghalmi járásával együtt 2-2, Szarvas Békésvármegye szarvasi és gyomai járásával együtt 1-1, Orosháza Békés vármegye orosházi járásával együtt 1-1, Makó Csanád vármegye központi és nagylaki járásával és Torontál vármegye megmarad részeivel együtt 2-2, Balfonya Csanád vármegye balfonyai és mezőkovácsházi járásával és Arad vármegye megmaradt részével együtt 1-1 kereskedő és iparos kültagot és valamennyi alkerület a rendes kamarai tagok létszámával egyenlő számú póltagot.

A rendelet vétele után a kamara irodája a már kész választói listákat az érdekelt törvényhatóságoknak nyomban kiküldötte és így a választás előkészítése már az 1925. év legvégén megindult. Az összes vidéki kamarák közül így 1926 elején elsőnek a szegedi kamara alakul újjá és ezek szerint a szegedi választás bizonyos mértékig prejudikálni fog a többi kamarai választásoknak is.

A hosszú kamara.

A kamarai ciklus, amelynek a választást elrendelő miniszteri rendelet a befejezését jelentette, eddig a leghosszabb volt valameányi között a kamara életében. A mostani kamarát ugyanis még 1911-ben választották. Szegeden bellagok választása szeptember 28-án történt, az alkerületek legnagyobb részében valamivel később. A központi bizottság elnöke ez alkalommal Somogyi Szilveszter dr. főkapitány volt, aki az ujonnan megválasztott kamarát november 28-ra hívta össze alakuló és elnökválasztó gyűlésre. Nyomban utána az új kamara megtartotta első rendes ülését.

A kamara összeállítása ez alkalommal a következő volt: Elnök Szarvady Lajos, kereskedelmi osztályelnök Weiner Miksa, ipari osztályelnök Rainer Károly.

Beltagok:

Boda Bertalan	Kiss Arnold
Bokor Adolf	Lövész Antal
Csányi János	Solti Pál
Eisenstädter Róbert	Tóth Péter
Endrényi Imre	Vas Károly
Glücksthal Lajos	Wagner Gusztáv
Holtzer Tivadar	Winkler Mór
Back Bernát	Menning Mihály
Cserzy Mihály	Paral Pál
Gál Kálmán	Pálffy Dániel
Juranovics Ferenc	Popper L. Mór
Kecskeméti Antal	Regdon Sándor
Körmendy Mátyás	Schäffer Márton
Landesberg Mór	Szakáll József

Wimmer Fülöp

Kültagok:

ifj. Becker Ferenc (Apatin)	Hauck Ferenc (Apatin)
Drescher Gyula (Baja)	Czérnay Imre (Baja)
Reich Vilmos (Baja)	Kaulten Miklós (Baja)
Bauer Gyula (Hódmezővásárhely)	Tóth József (Hódmezővásárhely)
Groák Dezső (Hódmezővásárhely)	Fáry Antal (Hódmezővásárhely)
Rosenberg Ede (Csongrád)	Szőke Pál (Csongrád)
Vighardt Ede (Kula)	Kirilovics Izidor (Kula)
Horovitz Dávid (Palánka)	Réner József (Palánka)
Stojkovičs Dusán (Szabadka)	Sefcsics Lajos (Szabadka)
Taussig Izsó dr. (Szabadka)	Majland György (Szabadka)
Gunszt Sándor (Szentés)	Rácz Zsigmond (Szentés)
Hirschfeld Ferenc (Zenta)	Piszár Pál (Zenta)
Dietzgen Gábor (Ujvidék)	Lebhertz Károly (Ujvidék)
Kron Richárd (Ujvidék)	Balogh Dezső (Ujvidék)
Lőwy Vilmos (Zombor)	ifj. Bosnyák József (Zombor)
Spitzer Sándor (Zombor)	Szemes József (Zombor)

A kamarai törvény értelmében az új kamarának 1916 végén kellett volna megalakulni. A közbejött háború miatt azonban a kormány az összes autonóm szerveknél esedékes választásokat további intézkedésig felfüg-

gesztelte és így a kamara újjaalakulására csak tizennégy év elteltével kerülhetett sor. Magától értetődőleg ez abnormisan hosszú idő alatt igen nagy változások történtek a kamaránál úgy tárgyi, mint személyi tekintetben.

A kamarát legsúlyosabban érintő változás az volt, hogy a háboru szerencsétlen kimenetele és a trianoni békeszerződés következtében elvesztette a területéhez tartozó Bácsbodrog vármegyének legnagyobb részét, viszont ehelyett megkapta a volt aradi kamarához tartozott vármegyéket, valamint az ugynevezett torontáli háromszöget, amely azelőtt a temesvári kereskedelmi és iparkamara területéhez tartozott. E változás után, amelyről a kamarának 1921. évi jelentése számol be, a kamara természetesen behívta a volt aradi kamarának e területekről megválasztott tagjait és általában igyekezett új területeit a kamarai adminisztrációba minél teljesebb mértékben beszervezni.

Személyi tekintetben több változás történt a kamara elnökségében, úgy hogy a kamara megszűnésének időpontjában egészen más volt az elnökség összetétele, mint a megalakulás alkalmával. 1913 november 29-én elhunyt Rainer Károly, a kamara ipari osztályelnöke, akinek helyébe az ipari osztály 1914 május 6-án Wimmer Fülöpöt választotta meg alelnöknek.

Ebben az összeállításban működött a kamara elnöksége 1917 december 17-ig, mikor Szarvady Lajos elnök az őt ért kettős családi gyászra és megrongált egészségi állapotára való hivatkozással lemondott a kamara elnökségéről. Helyébe a kamarának 1918 január 18-án tartott teljes ülése Wimmer Fülöp ipari osztályelnököt választotta meg elnöknek, akinek helyébe az ipari osztályelnökségben 1918 március 12-én Pálffy Dániel lépett.

1922-ben újabb gyász eset történt a kamara elnökségében. Szeptember 7-én elhunyt Weiner Miksa, a kamarának megalakulásától kezdve volt kereskedelmi osztályelnöke. Egy hónappal később, 1922 október 2-án az ipari osztály elnökségéről lemondott Pálffy Dániel, aki megelőzőleg Budapesten az Ipartestületek Országos Szövetségének elnökévé választatott. A két megüresedett osztályelnöki, illetve alelnöki állást a kamarának 1922 november 25-én tartott teljes ülése Ottovay Károllyal és Körmendy Mátyással töltötte be.

1913-ban változás történt a kamara irodájának vezetésében is. Perjéssy Lászlónak július 3-án történt elhalálozása után a kamara 1913 október 8-án Tonelli Sándor dr.-t választotta meg a kamara vezető tisztviselőjéül, aki a december 9-én tartott teljes ülésen tartotta meg székfoglalóját.

Felosztatása alkalmával a hosszú kamara tagjainak összeállítása a következő volt:

Elnök Wimmer Fülöp, kereskedelmi osztályelnök Ottovay Károly ipari osztályelnök Körmendy Mátyás.

Beltagok:

ifj. Aigner József
 Boda Bertalan
 Bokor Adolf
 Glücksthal Lajos
 Holtzer Aladár
 Holtzer Tivadar
 Márer Ármin
 Reitzer Lipót
 Steiner Bernát
 Szarvady Lajos
 Schwarz Henrik
 Vas Károly
 Várnay Dezső
 Wagner Gusztáv
 Winkler Mór

Back Bernát
 Balogh Péter
 Biedl Samu dr.
 Czigler Arnold
 Erdélyi András
 Kis Géza
 Lendáczy Sándor
 Menning Mihály
 Pálffy Dániel
 Rainer Ferenc
 Szakáll József
 Schwarz Manó

Kültagok:

Reich Vilmos (Baja)
 Schnetzer Ernő (Baja)
 Kertész Miksa (Battonya)
 Fekete Sándor (Békéscsaba)
 Rosenthal Adolf (Békéscsaba)
 Csillag Ignác (Békéscsaba)
 Rosenberg Ede (Csongrád)
 Braun Mór (Gyula)
 Zuzmann János (Gyula)
 Telek Andor (Hódmezővásárhely)
 Groák Dezső (Hódmezővásárhely)
 Pongrácz Sándor (Makó)
 Teltsch Adolf (Makó)
 Tafler Jakab (Orosháza)
 Gunszt Sándor (Szentes)

Kautten Miklós (Baja)
 Tomasics Sándor (Baja)
 Róka József (Battonya)
 Zlechovszky János (Békéscsaba)
 Horváth Mihály (Békéscsaba)
 Szőke Pál (Csongrád)
 Kalocsa István (Gyula)
 Sal József (Gyula)
 Kruzslyt Károly (Hódmezővásárhely)
 Tóth József (Hódmezővásárhely)
 Papp József (Makó)
 Kiss Lajos (Makó)
 Rác Zsigmond (Szentes)

II.

A kerület közgazdasági viszonyai 1925-ben.

Östermelés.

Általános terméseredmények.

A mezőgazdaság az 1925. évben aránylag kedvezőtlen reménységek mellett indult meg, de a terméskilátások az aratásig állandóan javultak és úgy a szemes-, mint a kapásnövények termése mennyiségileg és minőségileg egyaránt nagyon kedvezően zárult. Hogy csak a legfontosabb szemes-terményt, a búzát említsük, Magyarország termése az 1924. évi 13·7 millió métermázsával szemben 18·4 millió métermázsa volt.

A terméseredmény azonban nemcsak Magyarországon, hanem világszerte sokkal kedvezőbb volt, mint 1924-ben. A legfontosabb három szemes-növénynek összes termésmennyisége például a két esztendőben összehasonlítva a következő volt:

	búza	árpa	rozsa
	millió	métermázsa	
1925.	1079	458	322
1924.	925	357	259
	+ 154	+ 101	+ 63

Ez a jelentékeny terméstöbblet nem oszlott meg egyenletesen az egyes nagy termelő országok között, hanem ingadozásokat tüntetett fel termelő helyek szerint. Így búzában az egyes nagy termelő országok összehasonlított terméseredménye a következő volt:

	Egy. Államok	Kanada	Franciaország	Románia	Magyarország	Oroszország
1925.	182	114	89	29	18·4	180
1924.	237	71	76	19	14	104
	— 48	+ 73	+ 13	+ 10	+ 4·4	+ 76

Az Egyesült-Államoknál ezek szerint elég erős minus mutatkozik, amelyet azonban a többi országok terméstöbblete bőven kipótol. Különösen

figyelemremélló Oroszország nagy előnyomulása a gabonatermelés terén, ami az mutatja, hogy lassan ugyan, de Oroszország mégis kezdi már ezen a téren a háboru előtti pozícióját visszaszerezni. Általában a világ mezőgazdasági termelése és a fogyasztás között az egyensúlyi helyzet lassanként helyreáll.

A mezőgazdasági konjunktúra megromlása.

Némileg ellentmondásnak látszik, de a valóság megvilágításában igaznak bizonyul, hogy a kedvező termés mellett is a mezőgazdaság nagy konjunkturája elmúlóban van. Az elzárkózás megszűntével megkezdődött a természetes kiegyenlítődés az árak között és a magyar árak függésbe kerültek a világpiaci áraktól, sőt azok alatt maradtak. Ezzel szemben megszűnt az a helyzet, hogy a mezőgazdaság egy-két kosár paradicsom vagy egy pár csirke árából kényelmesen ki tudta fizetni egy hold föld minden adóterhét és a fix fizetésűek javadalmazásához viszonyítva aránytalanul kedvezően tudta értékesíteni termékeit. Így a múlt évben már a mezőgazdasági körök is egyre erősödő panaszoktól voltak hangosak. De a helyzet megnehezédését bizonyítja még egy jelenség, amely általános az egész kamarai kerületben. A földbirtok, amely a háboru utáni koronaromlás évében csaknem összes jelzálogi terheit játszva letörlesztette, ismét kezd eladósodni. A könnyen szerzett nyereségek már elusztak és most úgy a nagyobb, mint kisebb birtokosok, ha beruházásokat akarnak eszközölni, kölcsönök felvételéhez kénytelenek folyamodni.

Hogy mi módon jelentkezett a mezőgazdaság kereseti viszonyainak ez az elfolódása, azt az Omke kisteleki kerülete a kamarához intézett jelentésében egy nagyon egyszerű, de találó példával illusztrálja:

A nyerstermének ára, amelyek a termelő által hozatnak forgalomba, olyan alacsony, hogy annak legnagyobb része alig üli meg a békebeli paritást. Ennek ellenében minden cikk, amit a termelőnek üzletben kell megvásárolnia, nemhogy a békebeli paritáson megszerezhető volna, hanem annak legtöbbször a duplájánál, sőt háromszorosánál is több. Hogy egy eklatáns példát állítsunk fel, a következő összehasonlítást tesszük: 100 kg. rozs ára az új termés után lemorzsolódott a helyi piacon egészen 200 000 koronáig. Ez békeidőben cca 15—16 korona volt. Ezen összegért bement a termelő egy ruhásüzletbe és ottan vehetett érte egy középminőségű inget, alsónadrágot, egy jóminőségű zeug-öltönyt és egy kalapot. Ma ennek az anyagnak megvételéhez el kell adnia legalább 250 kg. rozst. Ha egy nagykendőt akart venni, a legjobb minőségű nagykendőt megvehette 14 koronáért, vagyis körülbelül 100 kg. rozs áráért, ma ezért fizetni kell 750.000 koronát, vagyis 375 kg. árát. Már most, ha tekintetbe vesszük, hogy a termelő most sem tud többet termelni, mint a békeévekben, tehát eladó terménye ma sincsen több, rájövünk arra, hogy ha adóságot nem akar csinálni, akkor az igényeit le kell szállítani a békeévek felére, vagy még annál is kevesebbre. Ez azután a forgalom rovására megy. Az üzletek is csak fele forgalmát csinálják meg a békeéveknek.

Kétségtelen, hogy a kisteleki Omke fiók helyesen mutat rá azokra az okokra, amelyek főleg a kisebb birtokosokat az elmúlt esztendőik rendkívül kedvező konjunkturája után váratlanul kedvezőtlen helyzetbe hozták és

velük is megismertették a gazdasági válság nyomasztó súlyát. A mezőgazdaság lévén nálunk az ipar és kereskedelem legnagyobb fogyasztója, vásárlóképességének megcsökkenését természetesen a kereskedelemnek és iparnak is meg kellett érezni. Ebben jelentkezik a különböző termelési ágak összefüggése és egymásra utaltsága.

Uj orientáció a mezőgazdaságban.

Az őstermelés viszonyainak ismertetésénél egy általános tapasztalatot nem lehet elhallgatni. A magyar mezőgazdaságnak a következő évek folyamán teljesen *uj vámpolitikai és külkereskedelmi orientációra* kell berendezkedni. A háboru előtt a magyar mezőgazdaságnak rendelkezésére állott az egész monarchiának kifelé védett vámterülete. Ez a kényelmes állapot nem fog visszatérni többé soha. Magyarország mint ipari import-terület nem oly jelentős ugyanis, hogy a velünk szerződő feleknek érdemes volna a Magyarország felé irányuló exportjuk kedvéért nagy kedvezményeket adni a magyar gazdasági kivitelnek, nem mintha a magyar mezőgazdasági termények inváziójától félnének, hanem mert ez a megkötendő kereskedelmi szerződések rendszerében esetleg hasonló kedvezményt jelentene a tengerentuli államok és Oroszország számára is, ami ellen már komolyan védeni akarják a saját mezőgazdaságukat. A magyar agrarizmusnak minden érdeke megvan tehát, hogy a maga részéről is a legerősebben támogassa az iparfejlődést és ennek révén a belföldi fogyasztó piacot növelje.

Magától értetődőleg az őstermelés viszonyainak ismertetése szorosan véve nem tartozhatik egy kereskedelmi és iparkamara évi jelentésének keretébe. Epen ezért az őstermelésről, főleg az egyes termelési ágakról illetően, inkább csak ezek ipari és kereskedelmi vonatkozásaiban és az általános gazdasági helyzetre való hatásukban emlékezünk meg

A szegedi kamarai kerület különleges terményei sorában elsősorban a

paprika

említendő meg, amelynek termése ez évben sem mennyiségileg, sem minőségileg nem mondható kielégítőnek. Amíg az elmúlt évben a kedvezőbb értékesítési viszonyok sokakat paprikatermelésre csábítottak még olyan területeken is, ahol azelőtt egyáltalában nem, vagy csak nagyon ritkán termeltek paprikát, addig ez évben fordítottja történt. A tavalyi nagy termés folytán kialakult alacsony árak miatt sokan felényi és harmadrésznyi területen ültettek csak paprikát, mint rendes, megszokott körülmények között és így az évi termés mélyen alatta maradt a rendes évi állagmennyiségnek. Ehhez járult még két más körülmény is, — mely a csekély beültetett területeken is alaposan, mondhatnók felére csökkentette a várható termést, — és pedig a fellépett rovarkár és főként az újhitű paprika tömeges megjelenése. Az előbbi főleg a vetési bagolyféle álcája okozta, az utóbbi

pedig valószínűleg a tulnedves nyár következménye, amennyiben a paprika a tulsok nedvesség következtében fejlődésében hibás lesz, csenevész terméseket ad és termése alig használható, szóval ahogy Szegeden nevezik „ujhitű”. A sok esőzés következtében egyébként is szenvedett a paprika-termés, amennyiben eltarthatósága csökkent. Ennek következtében sok füzért, amely az új termésből származott, hamarabb kellett feldolgozni, mint az elmúlt évről visszamaradt régebbi füzereket. A holdankénti termést ez évben átlagban kifejezni alig lehet, mert óriási szélsőségek mutatkoztak. Ahol a rovarkár, továbbá az ujhitű paprika nagyobb mértékben pusztított mint pl. főleg a Szeged közvellen közelében lévő részeken, ott egyáltalában alig termett holdanként 20—30 füzérre való, de általában azokon a helyeken is, ahol a termés aránylag jobban sikerült, sem volt a termés holdanként 100—150 füzérnél több.

Mindezek következtében a feldolgozásra kerülő paprika mennyiségét, az elmúlt évről visszamaradt füzérkészletet is beleértve, Szegeden alig lehet többre becsülni 100—120 vaggonnál, ami azt jelenti, hogy az idei termés az utóbbi évek átlagán alul van. Az elmúlt évben a várható kész-árut a kamara jelentése 200 vagonra becsülte, a valóságban azonban egy feldolgozási évre (1924 október 1-től 1925 szeptember 30-ig számítva) több volt, amennyiben ezen idő alatt 263 vagon őrlött paprika került forgalomba.

Az idei és az elmúlt évben tehát a paprikatermelés terén szélsőségekkel találkozunk, ami úgy a termelők, mint a kereskedelem szempontjából sem volt előnyös. Az árak a tulnagy készletek következtében szokatlánul alacsonyan alakultak és a termelők nem találták meg számításukat. A kereskedelemnek pedig, bár az alacsony árak mellett külföldön árban is versenyképes volt a spanyol paprikával szemben, a folytonos árhullámzások miatt sok nehézséget kellett leküzdenie. Jellemző erre a helyzetre az árak alakulása. Míg 1924 utolsó hónapjaiban még 40.000—28.000 korona körül volt, 1925 januártól az árak gyorsan és lényegesen estek, úgy hogy végeredményben 15.000 koronás ár alakult ki, sőt egyes esetekben még ennél alacsonyabban is keltek el tételek. Csak 1925 május körül kezdtek az árak ismét a rossz termésre való kilátással emelkedni, míg fokozatosan hosszabb időre az árak 25—30.000 korona között állapodtak meg. Ezen árak az édesnemes paprikára vonatkoznak, mely Szegeden a forgalomba kerülő összes mennyiségnek több mint 70 %-át képezi. Ezen árakat a békebeli árakhoz viszonyítva azt látjuk, hogy az akkori két arany koronás árral szemben a januári árak még feleért sem értek el. Kétségtelen, hogy az alacsony árak folytán az exportlehetőség megnövekedett és még árban is sikerült a spanyol paprikával versenyezni, azonban ilyen árak állandósulása a termelést hozná válságba. A háború alatt és az utána következő egy-két évben régi piacainkat a spanyol paprika elvette, sőt az elszakított

részeken is magyar paprikát alig fogyasztottak, úgy hogy a magyar paprika minőségei fölénye majdnem elvesztette jelentőségét. Miután azonban a fenti alacsony árak lehetővé tették azt, hogy árban felvegyük a versenyt a spanyol paprikával, sikerült a legtöbb helyen ismét a magyar paprikát bevezetni. Ezzel alkalom nyílt a minőség fölényének igazolására. Az elmúlt évben Amerika is nagyobb mennyiséget vásárolt, úgy hogy a háboru előtti mennyiséget elérte.

A szegedi m. kir. mezőgazdasági vegyiskérleti állomás jelentése szerint 1924 október 1-től, 1925 szeptember 30-ig a következő mennyiségek kerültek minősítés alá, azaz ennyi kész áru került forgalomba:

Édesnemes	1,882.772 kg	188 $\frac{1}{2}$ vagon	71.52%
Félédes	294.772 „	29.5 „	11.18 „
Rózsa paprika	252.920 „	25 „	9.60 „
Másodrendű	86.750 „	8.5 „	3.32 „
Harmadrendű	107.044 „	10.5 „	4.07 „
Hulladék	7.950 „	0.8 „	0.30 „

Összesen tehát 263 vagon paprika. Kalocsán ugyanezen idő alatt összesen 73 vagon került forgalomba, melynek 27%-a volt édesnemes, azaz 19.66 vagon.

Megállapítható, hogy dacára a minősítés ellen egyesek részéről sokszor megnyilvánult hangulatkeltésnek, mely ellen a kamara mindenkor hathatósan küzdött, a minősítés erkölcsileg mindjobban megszilárdul és mindinkább gyökeret ver a gyakorlati életben is. Ezt mutatják részben a minősítés iránti külföldi érdeklődések, de főleg a paprikaforgalom határozottan növekedő iránya is.

A vegyiskérleti állomás jelentése szerint összesen 156.000 állami minősítési jegyet (címké) állított ki, azaz ennyi csomag paprika jött állami ólomzár és minősítési címke alatt forgalomba. Tudvalevőleg paprikát postán vagy vasúton 10 kg-on felül csak ólomzárolva lehet forgalomba hozni; viszonylatba hozva az összmennyiséget a kiállított címkék számával és figyelembe véve, hogy a paprika tetemes része 60–70 kg-os zsákokban lesz elszállítva, könnyen megállapítható, hogy a nem kötelező kisebb sulyu csomagok ólomzárolása is nagy mértékben igénybe vétetik és e téren fejlődés mutatkozik. Ez a jelenség szintén azt mutatja hogy az állami ólomzárolás még nem kötelező esetekben is fejlődést mutat.

Sajnos, a címkék néhány esetben belföldön, de főleg Csehszlovákiában történt hamisítása, illetőleg azoknak család módon való felhasználása szükségessé tette a kisebb csomagoknak (5 kg. alul) az állami címke nélkül való forgalomba hozását még azokban az esetekben is, mikor az ólomzárolást maga a fél kérte. Ezen átmeneti intézkedés oly célból történt, hogy a kisebb sulyu csomagokkal kiküldött nagyobb mennyiség jelzésére is szolgáló címkék ne legyenek felhasználhatók nagyobb sulyu csomagok zárására.

A kamara tervbe vette a m. kir. mezőgazdasági vegyakisérleti állomással, valamint a Növényvédelmi és forgalmi irodával karöltve egy oly füzet-alaku prospektus kiadását, amely úgy a külföldi kereskedőknek, mint szakembereknek is tájékoztatásul szolgál röviden, lehetőleg ábrákkal a paprikára vonatkozólag. Mielőtt ezen füzet megjelenhetnék, szükséges egyrészről lehetőleg exakt alapon megállapítani a különbséget a spanyol és magyar paprika között, mert bár gyakorlatilag általánosan közismert a különbség a magyar paprika javára, mégis annak közelebbi okát kifejezni nem tudjuk. Ily irányú vizsgálatok megejthetése céljából a kamara a vegyakisérleti állomásnak spanyol anyagot szerzett be díjmentesen, a kiadandó prospektus költségeire megfelelő anyagi támogatást helyezett kilátásba, úgy hogy mihelyt egyrészről a fenti kérdés, másrészről egyes egyéb kérdések megoldást nyertek, a prospektus azonnal kiadható lesz. A minősítési gyakorlat ugyanis az elmúlt évek alatt egyes irányokban módosításokat értelt meg, úgy hogy a kiadandó prospektusnak már ezeket is magába kell foglalni. Pl. az ismertetendő címkéink az eddig használtakkal szemben máris oly irányban módosítandók, hogy a külföldre szállított tételek címkéin minden esetben a súly is reá legyen nyomtatva.

A szegedi kamarai kerületnek másik fontos mezőgazdasági specialitása a

makói hagyma.

Ennek termelési és kereskedelmi viszonyai az elmúlt évben következőleg alakultak. Az 1924. évi termés, mint már megelőző évi jelentésünkben említettük, relative kicsiny volt, — összesen 2500—3000 vagonra volt tehető. Minthogy a szezon első felében, tehát 1924 dec. 31-ig élénk kereslet mellett a szokványos mennyiség kiszállított, az 1925. évi üzlet magas árak és élénk kereslet mellett indult meg, úgy hogy április havában már a tavalyi termés ugyszólván teljesen elfogyott. Az ármaximum volt a makói piacon kg.-kint 4000 K volt.

A július havában kezdődő folyó évi termés piaci ára kezdetben 1500 korona volt, de ez az abnormálisan nagy termésre való tekintettel gyorsan lemorzsolódott 800, sőt 700 koronás árig, mely árnívó sem volt tartható, úgy hogy a hagyma novembertől az év végéig 650 korona körül mozgott. Az egész termést a szakértők mintegy 7000 vagonra becsülték, míg az év végéig elszállított mennyiség körülbelül 4000 vagonra volt becsülhető.

Az árak kedvezőtlen alakulása folytán a termelőket természetesen érzékeny csapás érte, de a kereskedelem szintén sokat szenvedett a lefelé menő áralakulás folytán. Nehéz probléma elé állította a kereskedelmet a külföldi, főleg német és lengyel vevők fizetési képessége, azonkívül az észnélküli helyi konkurrencia. A legális kereskedelemre egyenesen mérgezően hatott a felelőtlen és be nem jegyzett kereskedők kaladoroskodása, kik minden lelkiismeretfurdalás nélkül piaci árakon alul ajánl-

gáltak s amennyiben az árak az esetleges rendelésig nem törtek le, egyszerűen nem szállítottak. A makói hagymapiacnak mindenesetre legfontosabb érdeke volna, hogy az ilyen tisztességtelen elemekről meg tudjon szabadulni.

Cukorrépa

a kamarai kerületben főleg Mezőhegyes vidékén és Csongrád megye egyes helyein termelnek nagyobb mennyiségben. A mezőhegyesvidéki cukorrépa termelés a mezőhegyesi cukorgyár szükségletét van hivatva ellátni, míg a csongrádmegyei cukorrépa termelésre főleg a Szentesen megalakult, de még működését meg nem kezdett Csongrádmegyei Cukorgyár Rt. kötött szerződéseket. A cukorrépa termelés, amely az 1925. év tavaszán és nyár elején kitünőnek mutatkozott, a nyár utólján előfordult gyakori esőzések miatt sokat szenvedett, mert a sok nedvesség a répa-levelet túlnagyra fejlesztette és sűrűre növesztette, minek következtében a répa törzse a fejlődésben hátramaradt. A sok esőzés miatt a répa cukortartalma is alacsonyabb volt, mint más esztendőkbén. A termelést nagyon károsította a répabogár (ormányos, lisztes répabarkó) is, amely miatt sok vetést ki kellett szántani. Emellett a védekezés (permetezés, szedés) nagyon megdrágította a termelést. A mezőhegyesi cukorvidéken a beültetett terület körülbelül 7300 hold volt, amelyből az állami ménesbirtokra 2745 hold esett. Az átlagos termés az állami birtokon holdanként 117 q. és 18 kg., a magánbirtokokon pedig 168 q volt. Az uradalmi cukorrépa átlagos cukortartalma 15,3 %-ra rugott.

A kendertermelésről,

amely az ország legfontosabb textil-nyersanyagát szolgáltatja, jelentésünk más helyén, a kenderfeldogozó ipar viszonyainak ismertetésével kapcsolatban emlékezünk meg.

Gazdakörökből, de iparszerű sertéshizlalók részéről is nagyon sok panasz hangzott el, hogy az 1925. évben a sertéshizlalás a hizók árának állandó csökkenése következtében veszteséggel járt. Szükségesnek látjuk még ehelyütt megjegyezni, hogy számos mezőgazdasági vonatkozású ügyre az ismétlések elkerülése végett az egyes terménykereskedelmi ágazatok ismertetésénél terjeszkedünk ki.

Ipar.

Az általános gazdasági válság az iparban főleg azáltal jutott szemmel látható módon kifejezésre, hogy a gyáripár terén az alapítási tevékenység, amely az előző négy esztendő folyamán meglehetősen erős volt, ugyyszólván nullára zsugorodott össze. A szegedi kamarai kerületben új alapítás egyáltalán nem történt, sőt a régi vállalatok is nem egy esetben működésük

kereteit erősen megszükitették. A kézműipar szintén igen erősen érezte a válságot, de ott külsőleg ez más formában jelentkezett és ellenkezőleg az önálló existenciák számának erős megnövekedését hozta magával.

A kisipar bajai.

A kamarához intézett jelentésében a szentesi ipartestület mutatott rá arra a nagyon érdekes jelenségre, hogy feliünően *sok fiatal iparos váltott ki iparigazolványt — a rossz konjunktura következtében*. Ez ugy értendő, hogy a mesterek munka nélkül lévén, sok olyan segédet elbocsájtottak, akiknél megvoltak az önállósodásnak a formai feltételei. Ezek valósággal kényszerűségből önállósították magukat. Igaz, a legtöbbször ez az önállóság nem sokáig tartott, mert két-három hónapi experimentálás után nagyon sokan ismét visszaadták iparigazolványukat. Hasonló jelenségeket a kamarai kerület más helyein is lehetett tapasztalni.

Mint mindenkor rossz konjunkturák idején, ezuttal is tömérdek panasz hangzott el a kisebb iparosok részéről *a kontárok elszaporodása* miatt. A kérdés lényegével és jelenségeivel már 1924. évi jelentésünkben részletesen foglalkoztunk. Itt csak azt említjük meg, hogy ezt az ügyet a kamarai titkárok a kereskedelemügyi miniszter elnöklete alatt tartott egyik értekezleten is szóváltották és rámutattak arra, hogy azok a kontárok, akik üzlethelyiséget nem tartanak és aránytalanul csekély üzemi költséggel dolgoznak, a közteher viselése alól teljesen kivonják magukat és ennek következtében olcsóbban tudnak munkát vállalni, mint a jelentékeny üzemi költséggel dolgozó többi iparosok. A kereskedelemügyi miniszter magáévátéven a kamaráknak ezirányú panaszait az összes közigazgatási hatóságokhoz rendeletet intézett, amelyben a kontárkodás elhatalmasodásának egyik oka gyanánt azt jelöli meg, hogy a hatóságok feljelentés esetében nem folytatják le elég gyorsan a kihágási eljárást és ezért a marasztaló ítéletnek igen sokszor nincsen kellő hatása. A most megjelent rendelet utasítja a hatóságokat, hogy a jogosulatlan iparüzés eseteiben a kihágási eljárást soronkívül folytassák le, az esetleg megfélebbezett ítéleteket pedig a felelősségi határidő elteltével azonnal terjesszék fel az elbírálásra illetékes rendőri büntető bírósághoz.

A másik általános panaszuk a kézműiparosoknak *a hatósági üzemek* ellen irányult. A szegedi kamarai kerületben, tulajdonképpen agrárius jellegű lévén, ilyen hatósági üzemekre nem nagyon volt szükség és a nehéz élelmezési viszonyok idején csak Szegeden állítottak fel városi mészárszéket és péküzetet, melyek abban a mértékben, mint a normális viszonyok helyreállni látszottak, váltottak ki egyre nagyobb elégedetlenséget az érdekelt iparosok körében. Ezek több ízben küldöttkérdéssel jártak a kereskedelemügyi és belügyminiszternél, sőt a miniszterelnöknél is. Hosszu tárgyalások után május elején intézkedett a belügyminiszter a szegedi

hatósági üzemek ügyében, arra kötelezvé a várost, hogy ezeket az üzemeket záros határidőn belül fejlessze vissza, illetőleg szüntesse meg.

A kisipari hitelakció.

Már az 1924. évről szóló jelentésünkben megemlékeztünk a kormány *kisipari hitelakciójáról*, melynek előmunkálatai októberben kezdődtek meg. Az akció tényleges lebonyolítása így az 1925. évre maradt. Alapgondolata ennek az akciónak az volt, hogy kisiparosok részint a Pénzügyi Központ kötelékébe tartozó intézetek, részint pedig az Iparosok Országos Központi Szervelete útján, megfelelő biztosíték nyújtása, vagy két jó kezes aláírása mellett termelési célokra olcsó hitelt kaphassanak. Egyes ipartestületek részéről már az akció megindítása alkalmával jogosult aggodalmak hangzottak el, hogy az iparosságnak nem annyira kölcsönre, mint inkább munkaalkalmakra van szüksége. Különösen beigazolódott ennek az aggodalomnak a jogossága, mikor a pénzvviszonyok stabilizálódása mellett a 24 százalékos is meghaladó kamat túlságosan magasnak bizonyult, a kölcsönök folyósítását pedig az I. o. olyan formalitásokhoz kötötte, hogy azoknak főleg a kisebb vidéki iparosok alig tudtak megfelelni. E két ügyben a kamara több ízben felterjesztéssel fordult a kereskedelemügyi miniszterhez. Gyakorlatilag a kisipari hitelakció, melynek keretei amugy is szűkösen szabattak meg, nem sok eredménnyel járt. Az iparosság reménykedése most abban összponstosul, hogy az 1926. évben esedékes állami beruházási program fogja meghozni a viszonyok javulását.

* A lefolyt évben az iparosság általában

az építkezések megindulásától

várta a rossz viszonyok megváltozását és sorsának jobbrafordulását. Sajnos módon reménységei ebben az évben sem váltak valóra, pedig tető alá került az építkezések előmozdításáról szóló törvény is. Mint a kamarai kerület egyes városairól szóló ismertetésben olvasható, számottevő építkezések az egész kamarai kerületben sehol sem voltak és az építőipar teljes pangásra volt ítélve. Aránylag legtöbb mozgalom az építőipar terén Szegeden volt észlelhető, ahol tovább folytatódott a fogadalmi templom nagy építkezése és a város két nagy bérpalotát is épített. A magánépítkezés itt is a minimumra zsugorodott össze. Ősszel azonban a városban a törvény hatása alatt igen sok tatarozás történt, olyannyira, hogy voltak időpontok, mikor kőműves és szobafestő munkást egyáltalán nem lehetett kapni. Ez a tatarozási munka azonban sem az építkezéssel kapcsolatos többi iparágakat nem lendítette fel, sem pedig az építkezéshez szükséges anyagokat forgalmazó kereskedők üzletébe nem vitt élénkséget.

Az építkezések megindítását illetőleg két teljesen ellentétes nézet áll egymással szemben. A háztulajdonosi érdekeltség természetesen a

lakbérek és üzletbérek teljes felszabadítását kívánja és e felfogását azzal támasztja alá, hogy ez esetben lehet számítani az építkezések megindítására. Ezzel szemben a bérlő érdekeltség és vele együtt a hivatalos szervek is azon felfogás felé hajlanak, hogy addig, amíg megfelelő mennyiségű kibérelhető helyiség nincs, a lakás és üzletforgalmat szabaddá tenni nem lehet. A helyzet ugyanis az, hogy az 1926 novemberre tervezett felszabadítás alkalmával a bérek a békebeli béreknek még csupán 50 %-át érik el, az építési költségek ellenben a békekoronának 14500-as paritásával szemben körülbelül 18—19000-szeresre rugnak. Hogy tehát az építkezés rentábilis legyen, a lakás és üzletbéreket jóval az aranyparitáson felül kellene emelni és még így is kétesnek kellene tekinteni, hogy fog-e ez esetben nagyobb-szabású építkezés megindulni. Főleg ezek a szempontok játszottak közre, hogy a kormány előkészület gyanánt már az 1925. év végén foglalkozni kezdett azzal a kérdéssel, hogy a házak felszabadításának az ügyét 1926-ról nem kellene-e még egy évvel eltolni. A kérdésnek az üzletbérekre vonatkozó részét a kereskedelemügyi miniszter véleményezésre a szegedi kereskedelmi és iparkamarának is megküldötte, amely az érdekeltség minden részével folytatott tárgyalás alapján oly értelmű felterjesztést intézett a kormányhoz, hogy az üzletbéreknek a megkööltsége még egy évvel hosszabbíttassék meg, de a háztulajdonosok a megkööltség további fentartásáért a bérek emelésével kárpótoltassanak, hogy így egy természetszerű átmenet képzdjék a teljes felszabadítás idejére.

Iparos gyűlések.

Ahol olyan általános természetű panaszok és bajok mutatkoznak, mint ez évben az iparban volt tapasztalható, egészen természetes jelenségnek kell tekinteni, hogy az érdekeltek időről-időre monstre-gyűléseken is hangot adnak bajaiknak és kívánalmaiknak, bár a tapasztalat azt is mutatja, hogy éppen ezek a gyűlések szétfolyó és kevésbé exakt tárgyalási módjuknál és az elhangzott kívánalmak nagyon általánosságban tartott voltánál fogva ritkán vezetnek pozitív eredményre.

Az elmúlt évben több ilyen tömeg-gyűlés volt a kamarai kerületben. Az első március elején a szegedi ipartestület kezdeményezésére hívták össze a Korzó-mozi helyiségébe, ahol a szegedi ipartestületen kívül képviseltették magukat a szomszédos községek ipartestületei és a Szegedi kereskedők szövetsége. Ez a gyűlés főleg a munkásbiztosító pénztár elleni panaszokkal és a forgalmi adó átalányozásának az ügyével foglalkozott s az elsőnél az autonomia helyreállítását, az adminisztráció egyszerűsítését és a késedelmi kamatok leszállítását, a másodiknál pedig a tényleges viszonyoknak meg nem felelő átalányozások revízióját kívánta.

A második ilyen iparos gyűlést a kamarai kerülethez tartozó ipartestületek június 17-én rendezték Hódmezővásárhelyen. Ezen a gyűlésen

szóba került a közterhek enyhítése és azok arányosabb megosztása, a kisipari hitel ügye, a kontárkérdés, a betegsegélyező pénztár reformja és az iparosság politikai szervezkedése. Az elfogadott határozati javaslatokat a gyűlés elnöksége eljuttatta a kormány tagjaihoz és a különböző érdekképviseltekhez.

Ugyanezen a napon iparos nagygyűlést tartottak Baján is, amelyen főleg a bácskai háromszög és a szomszédos kamarai kerületek ipartestületei vettek részt. Ennek a gyűlésnek főtárgyát is az építkezések megindítása, munkaalkalmak teremtése és a munkásbiztosító pénztár elleni panaszok alkották.

Ami az egyes iparágak viszonyait illeti, erről az alábbiakban számolunk be. Magától értetődőleg e beszámolóban az összes iparok felsorolva nincsenek, hanem főleg azok, amelyeknél a relatív jelentőség, vagy valamely különleges ok teszi indokoltá a velük való foglalkozást.

Malomipar.

A magyar malomipar oly kedvezőtlen évre tekinthet vissza, mint fennállása óta talán még sohasem. Az értékesítési viszonyok az év folyamán mind rosszabbá váltak és a malomipart valósággal katasztrofális helyzetbe juttatták. Ausztria és Csehszlovákia, ahova lisztkivitelünk ma egyedül gravitál, oly ellenséges indulattól sugalmazott intézkedéseket léptettek életbe kivitelünk megakadályozására, hogy a magyar malmok csak óriási áldozatok árán, veszteséggel bírták lisztjüket kivinni. Ezen áldozatokat azért kellett meghozniok, hogy ezen relációkban a magyar liszt ne jöjjön ki teljesen a forgalomból. Ezen utódállamok a magyar malomipar ellen irányuló intézkedéseket annak örve alatt léptették életbe, hogy a saját malomiparukat gyámolítsák, azonban egész eljárásuk a politikum és az ellenségeskedés ismervét hordja magán.

Németausztria az 50 aranyfilléres buzavámmal szemben lisztre 3 korona 25 filléres aranyvámot szed és míg belföldi malmait csak 4 %-os forgalmi adóval rója meg, a magyar malmok lisztje után 8 %-os forgalmi adót követel. Csehszlovákia december 1-ig a belföldi liszttek forgalmi adómentessége mellett a magyar lisztre 11 cseh fillér forgalmi adót vetett ki, december elseje után pedig a buzára 12 cseh korona 30 filléres vámot, a magyar lisztre pedig 22 cseh korona vámot szabott meg a fogyasztási adó fenntartása mellett. Ezek a buza és lisztvám közötti differenciális terhek valószínűleg prohibítív jelleggel bírnak és alkalmasak a magyar liszt behatolásának teljes lehetetlenné tételére. Világos ezeknél az intézkedéseknél az ellenséges célzat, mi abban is megerősítést talál, hogy úgy az osztrák, mint a cseh kormány a kereskedelmi szerződésre megindult tárgyalásokat állandóan halogatta.

E kedvezőtlen kiviteli viszonyokat még sokszorosan súlyosbítja a

belföldi lisztfogyasztás óriási csökkenése. Hogy ez mily nagymérvű, ezt mutatja a legnagyobb budapesti fogyasztási szövetkezet statisztikája, mely a lisztfogyasztásnak a múlt évhez képest 40 százalékkal való csökkenését állapítja meg.

Ily körülmények között a magyar malmok kapacitásuknak csak igen csekély hányadát bírják kihasználni, amiből egyik oldalon költségtételük nagymérvű emelkedése, másik oldalon pedig külföldi malmokkal szemben versenyképességük csökkenése következik. A magyar malmok már eddig is a cseh malmoknál kedvezőtlenebb viszonyok között dolgoztak. Ezeknek üzemi költsége az olcsóbb szén és zsákarak, valamint az olcsóbb pénzkamat folytán vagononként mintegy 1,000.000 koronával csekélyebb, mint a magyar malmoké, mihez még az újabb vám és forgalmi adó különbségek járulnak. Ezek szerint a liszt kivitel teljes megszűnésére kell számítani, mert az ennek fenntartására hozott anyagi áldozatokat a magyar malomipar tovább nem lesz képes elviselni.

A magyar malomipar teljes elsovadása küszöbön áll, ha kormányunk gyors intézkedésekre nem határozza el magát. Hogy ezen iparág tönkremenése mily közgazdasági krízist idézhet elő, ezt e helyen kifejezni túlságos hosszadalmas volna, de talán szükségtelen is. Hiszen már most előre veti árnyékát azon körülmény, hogy a magyar malmok nem bírják a kenyérmagvakat nálunk felvenni foglalkoztatás hiányában. Ezen tény, ha állandósul, a legnagyobb veszélyt jelenti mezőgazdaságunkra, mely ezáltal elveszti gabonájának legjobb és állandó vevőjét és ki lesz szolgáltatva a külföld, főleg Ausztria és Csehország kénye-kedvének, gabonaértékesítési lehelősegei tehát a legkedvezőtlenebbé válhatnak. Ez az aggodalom már a gabona mai áralakulásában is előre veti árnyékát.

Ha azok a vészteljes fekete felhők, melyek jelenleg a magyar malomipar egét borítják, el nem oszlatnak és kormányunk nem fogja magát gyorsan energikus lépésekre elhatározni tudni, ez esetben ezen legrégibb és leghatalmasabb nagyiparunk felett meg lehet huzni a lélekharangot.

A malomipar mellett élelmezési iparok sorában a szegedi kamarai kerületben, közelebbről pedig magában Szegeden a legfontosabb helyet a

szalámigyártás

foglalja el négy nagyszabású gyári vállalattal. Összevéve a szegedi gyárak az ország termelésének körülbelül 40%-át állítják elő, további 40% esik Budapestre és közvetlen környékére, míg a többi szalámigyárak, főleg Debrecen és Győr, csak 20%-kal szerepelnek a termelési statisztikában.

Sajnos a szalámiiparnak évek óta igen nehéz viszonyokkal kell megküzdeni. Normális viszonyok között a békében a gyárak október végéig mindig megkezdték a gyártást; a legutolsó években azonban sohasem a gyárak elhatározásától függött, hogy mikor kezdenek és milyen keretekben

fognak hozzá a munkához, mert kormányengedély szabta meg a feldolgozható sertések számát és a gyártás egyéb feltételeit. Annak ellenére, hogy a kormány innen-onnan már két éve szakított a kötött gazdálkodás rendszerével, a gyárak sem 1924-ben, sem a múlt évben nem jutottak abba a helyzetbe, hogy idejében tudhatták volna, hogy minő mértékű gyártásra rendezkedjenek be, erre a célra mekkora hiteleket mobilizáljanak, hány embert alkalmazzanak stb., mert a viszonyok egészen különös alakulásánál fogva még ma is a kormánytól függ, hogy dolgozhatnak-e s ha igen, milyen mértékben. Ennek a különös helyzetnek az oka az a különbség, mely a belföldi husárok és a szomszédos államok, elsősorban Románia és Jugoszlávia husárai között évek óta fennáll.

Az 1925—26. évi szezon kezdetén a magyar husárok és a balkáni husárok között 4000 koronás különbség mutatkozott, amely a gyárak versenyképességét a lehető legsúlyosabban érintette. Ezen a helyzeten csak egyetlen módon lehetett volna segíteni, a husbehozatalnak kikészítési eljárásban való megengedésével. A megelőző szezonban a kormány ezt be is látta és a gyárak engedélyt kaptak összesen 25000 drb sertésnek vámentes behozatalára, természetesen azzal a kötelezettséggel, hogy az ezen mennyiségnek megfelelő szalámit exportálni fogják. Az engedélynek azonban a gyárak nem sok hasznát látták, mert a tárgyalások az agrárius körök ellenkezése folytán tulsokáig húzódtak és az engedély megadására csak 1925 január közepe táján került sor, mikor már a gyártási kampagnak fele ideje eltelt. A gyárak és a magyar közgazdaság igen nagy árat fizetett azért, hogy ez az ügy idejében nem intéződött el és a gyárak a 25000 darabból álló kontingenst kihasználni nem tudták.

A magyar szalámiipart azonban más körülmények is igen erősen sújtották. A szalámigyártás kimondottan exportipar, amelynek helyzete függ a fogyasztó országok elhelyezési lehetőségeitől. A magyar szalámigyártásnak egyik legfontosabb fogyasztó piaca mindig Ausztria volt, amely a magyar szaláminak a vámját 100 kg-ként 100 aranykoronára emelte fel és azonfelül a szalámit 5% átalányozott forgalmi adóval sújtotta. A magyar exportőr ezt a vámterhet természetesen saját zsebéből volt kénytelen fedezni, mert hiszen az osztrák gyárak vám nélkül tudták az árut a vevőhöz juttatni. A rendkívül terhes belföldi forgalmi adó és a drága kamatviszonyok szintén hozzájárultak ahhoz, hogy a hazai gyárak kapacitásuknak csak egy töredékét tudták kihasználni. Egyetlen szerencséje a magyar szalámiiparnak csak az volt, hogy a román szalámit kereskedelmi szerződés hiányában Ausztria egyáltalán nem engedte be. Ezzel szemben azonban Ausztriában, Csehszlovákiában, sőt Olaszországban egymásután támadtak új szalámigyárak. Az újonnan keletkezett nyitrai és trencsényi „magyar” szalámigyárak Budapestről hozatnak vagontelekben sertéshúst s ezáltal megdrágítják a magyar gyáraknak a bevásárlását, míg a magas beviteli vámvédelem mellett ezek

nek élénk versenyt támasztanak. Nem lehet csodálni, hogy ilyen viszonyok mellett az 1924—25. évi szezón a szalámigyárakra nézve a nagy kockázattal arányban nem álló csekély haszonnal zárult.

Hogy a magyar szalámikivitel mennyire visszament, azt legjobban az 1924. és 1925 évek első 9 havi adatainak összehasonlítása mutatja. Ebben az időszakban 1924-ben kivittek 8472 q. szalámit, 1925-ben pedig 4815 q-át. A visszaesés így kerekszámban 43%-ra rug. Az 1925-ben kivitt 4815 q-ból azonban a kikészítési eljárásra esik 845 q., úgy hogy enélkül a visszaesés 51%-nál is több. Részletezve a kivitel Ausztriában 5157 q-ról 3500 q-ra, Csehszlovákiában 2517 q-ról 980 q-ra, egyéb országokban pedig 798 q-ról 328 q-ra csökkent. Százalékosan kifejezve ez a csökkenés Ausztriánál 32, Csehszlovákiánál 60, a többi országoknál pedig szintén 60%-nak felel meg. Ezzel szemben meg lehet állapítani, hogy 1925. év folyamán a magyar belföldi fogyasztás némileg javult.

E viszonyok láttára mindenképen jogosultnak kellett tehát tekinteni a gyáraknak azt a kívánságát, hogy a kikészítési eljárásban való vámentes husbehozatalt a kormány az 1925—26. évi campagnera is engedje meg, még pedig kellő időben. Sajnos, bár ez irányban a szegedi gyárak képviselői november végén személyesen tárgyaltak a kereskedelemügyi miniszterrel, ez a kívánság az év végéig nem nyert kedvező elintézését. A mezőgazdasági érdekeltségnek e kérdésben elfoglalt álláspontja teljesen érthetetlen. A sertéstenyésztés érdekeinek a sérelmét ugyanis az engedély megadása esetén felfedezni nem lehet, hiszen azt várni a szalámigyáraktól, hogy veszteségre gyártsanak és adjanak el, mégsem lehet. Már pedig ha a gyárak a román és jugoszláv konkurrenciával lépést akarnak tartani, de viszont arra kényszerítették őket, hogy belföldi húst dolgozzanak fel az itthoni magasabb árak mellett, ezt csak veszteséggel tehetnék. A husbehozatal megtöltése tehát végeredményben csak odavezelhet, hogy a magyar szalámigyárak tovább szűkilik a kereteket és ha az elmúlt esztendőben 50.000 darab sertést dolgoztak fel, a most folyó kampagneban ezt a számot a kivitel elmaradása folytán a belföldi szalámifogyasztás méreteinek megfelelő mennyiségre lesznek kénytelenek korlátozni. Ebből pedig a hazai mezőgazdaságnak semmi haszna sincs, ellenben egy messzebb jövő perspektívájában súlyos károkat okoz önmagának, mert hiszen a gyárak odakünn végül is kénytelenek lesznek a magyar szalámiexport terét teljesen átengedni a román és jugoszláv konkurrenciának.

De ezeken az általános természetű okokon kívül, amelyek az egész országban egyformán érezhetők, még helyi természetű körülmények is vannak, melyek a szegedi szalámiipar helyzetét hátrányosan befolyásolják. Idetartozik különösen az, hogy még 1924 szeptemberében az ugynevezett Ripka-féle élelmezési akció megindítása alkalmával a kormány 50% vasuti viteldij kedvezményt engedélyezett a Budapestre irányuló husküldeményekre,

amely olyan mértékben vonta el a húst a szegedi piactól, hogy több ízben előfordult az a képtelen helyzet, hogy a szegedi szalámigyárak megfelelő helyi kínálat hiányában a budapesti piacon voltak kénytelenek húst vásárolni és így nem csupán a kétszeres szállítási díjat, hanem a dupla vágóhídi illetéket is kénytelenek voltak megfizetni. Emellett sujtotta a szegedi szalámigyárakat az is, hogy Szeged városa fiskalitási szempontból követelte a fogyasztási adó megfizetését az olyan szalámi után is, amely nem került Szegeden fogyasztásra, hanem elszállított a városból. Mindkét anomáliának megszüntetése érdekében a kamara számos esetben tárgyalást folytatott illetékes helyeken, amelyek azonban még nem nyertek befejezést.

Az egyik szalámigyár igazgatósága a szalámiiparnak a legsürgősebb kívánalmait 1926 legelején a következőkben foglalta össze:

1) a forgalmi adó azonnal szabályozandó és pedig a belföldi forgalomban az átalányozási rendszer behozatalával, a külföldi kivitel esetén pedig az exportált mennyiség utáni forgalmi adónak a visszatérítésével. A forgalmi adót ugyanis a külföldön a szalámigyárak kénytelenek megfizetni és a magyar szalámiexportnak legfőbb piacán, Ausztriában ez a forgalmi adó 5%-ra rug. Ugyanez vonatkozik a szalonnára és zsirra is, hogy a rokon szakmabeli magyar zsiradékkereskedelem ismét életképes legyen.

2) Ausztriával sürgősen megkötendő a kereskedelmi szerződés, legalább is azokra a tételekre nézve, amelyekre vonatkozólag a megállapodás már a tárgyalások eddigi folyamán létrejött. Idetartozik a szalámi is.

3) A külföldről való huszbehozatal vámmentesítése, a szalámigyáraknak a kikészítési eljárás iránt benyújtott kérelmének kedvező elintézése révén.

4) A szalámi gyorsáru-fuvardíjtétele, úgy mint a békében volt, mérséklendő és szállítási ideje a romlandó élelmiszerekhez hasonlóan, meggyorsítandó.

Cukorgyártás.

A szegedi kamarai kerületben egy cukorgyár működik, Mezőhegyesen a kincstári ménesbirtokon. Ez a gyár 1924—25 termelési szezonban összesen 1,249.715 q répát dolgozott fel. Két évvel ezelőtt alakult meg Szentesen a Csongrádmegyei Cukorgyár Rt., amely azonban a nehéz viszonyok miatt működését még nem kezdte meg. Ennek dacára a gyár Csongrád és Pest megyében számos répatermelési szerződést kötött, de a megvásárolt répát testvérvállalatánál, a Szolnoki Cukorgyár Rt.-nél dolgoztatta fel. A cukorgyáraktól beérkezett jelentések szerint ezek termeléseknek körülbelül 1/3-át a belföldön adták el, míg 2/3-át külföldön értékesítették. A magas répaárak, magas munkabérek, drága üzemköltségek (szén, koks, olaj, stb.), továbbá a cukornak alacsony világpiaci ára az exportüzletet nagyon megnehezítették. A legtöbb cukorgyárnál a múlt évi campagne egyenes veszteséggel zárult, mert a cukor világpiaci ára a bel-

földi árnál jóval alacsonyabb volt és ilyen körülmények között a magyar vállalatok Amerikával, ahol a répatermés nagyon jó volt, a versenyt nem voltak képesek felvenni.

A tej és tejtermékek ipara

a szegedi kamarai kerületben nem foglal el még olyan helyet, mint az kívánatos volna. Szakszerűen vezetett tejüzem nagyon kevés van és ezek is a legkülönbözőbb nehézségekkel küzdenek. Igen érdekes például a Szegedi Központi Tejcsarnok rt.-nak az a megállapítása, amely a kedvezőtlen üzleti viszonyokat a lakosság vásárló erejének alacsony színvonalában keresi. A vállalat ugyanannyi fiókkal, mint a háboru előtt volt, ma csak feleannyi forgalmat tud elérni, de ez a forgalom sem egyenletes, hanem állandó ingadozásokat tüntet fel. Így például nagyon jellemző a vállalatnak az a tapasztalata, hogy a vajfogyasztás minden hónap elején fellendül 8—10 napig, de a hó végén teljesen összezsugorodik. Ilyenkor viszont emelkedés tapasztalható a burgonya vásárlásában, amit a tejcsarnok fiókjai szintén árusítanak. Világos, hogy ez a körülmény csakis a vásárlóképesség ingadozásával állhat összefüggésben.

Nagyban megnehezíti a tej és tejtermék feldolgozó iparnak a helyzetét a hihetetlenül felburjánzó kofa kiskereskedelem és a tej forgalomba hozatalának gyakran laza ellenőrzése. A tejvállalatok ugyanis a törvényes rendeleteknek megfelelő tejet hoznak forgalomba, míg a kofák százai ráfestetik ugyan köcsögjeikre a „részben fölözött tej“ jelzést, de azok tartalmát jó, teljes tejnek árusítják, mert a vevők a feliratot vagy nem nézik, vagy pedig a kofák árusítás közben a felírtos oldalt befelé fordítják. A házalás a tejjel tiltva van, de úgy Szegeden, mint a kerület összes nagyobb helyein a környékbeli községek kofái vevőiket mind házalás útján szerzik meg. Ezek a kiskofák soha a piacon meg nem fordulnak, sem helypénzt, sem kereseti, jövedelmi, vagy forgalmi adót nem fizetnek. Javulás e téren egyedül csak akkor következhetik be, ha a városok és megyei törvényhatóságok tejárusításra vonatkozó szabályrendeleteiket megalkotják és azok betartását szigoruan ellenőrzik. Kívánatos volna azonkívül, ha az egyes uradalmak is berendezkednének szakszerű tejgazdaságra, a falvakban pedig tejszövetkezetek alakulnának.

A textiliparok sorában a kamarai kerületben vezetőhelyet a

kenderkikészítő és kenderfeldolgozó ipar

foglalja el, amely Szegeden két igen nagy vállalattal, több közép- és kisüzemmel van képviselve. Mint már megelőző évi jelentéseinkben említettük, mindezek a vállalatok igen sokat szenvedtek azáltal, hogy a trianoni béke következtében legfontosabb nyersanyagtermelő területünket, Bácsbodrog vármegyét elvesztettük. Kidomborodik ez abból a jelentésből, melyet a szakma 1925. évi helyzetéről a *Szegedi kenderfonógyár rt.* intézett hozzánk:

Hazánk kenderkikészítő és feldolgozó iparára az 1925. év minden irányban és minden vonatkozásban kedvezőlen volt.

A gyárak az utóbbi években nagy áldozatkészséggel fáradoznak azon, hogy a Bácska elvesztése folytán hiányzó kendertermelést belföldi termeléssel pótolják és e célból nemcsak különféle kedvezményekkel (kamatmentes előleg, olcsó vetőmag és egyéb szolgáltatások) igyekeznek a gazdák körében a kendertermelésnek propagandát csinálni, de a kenderkóróért igen magas árakat is koncedálnak. Így 1924. évi kendertermést — mely egyes vidékek nagyon rossz terméseredményétől eltekintve, jó közepesnek volt mondható, — mm.-kint 36—40 kg buza árában vették át, holott a háboru előtt a kenderkóró ára a buza árának legfeljebb 25%-a volt.

Az így 1924. őszén rendkívül magas árban átvett kenderkóró legnagyobb része az 1925. év tavaszán és nyarán került áztatásra és értékesítésre, amikor azonban a kender ára napról-napra csökkent, mert az előző évi magas kórjártól csábítva az 1925. évben minden kendertermelő országban, Olaszországban, Jugoszláviában, de nálunk is, az eddigénél sokkal nagyobb területet vetettek be kenderrel, a termés pedig jónak ígérkezett.

Így azután a kenderkikészítő gyárak az 1924. évi termésből eredő kenderkórót csak igen jelentékeny veszteséggel tudták értékesíteni.

Az 1925. évi kendertermés jó közepesnek mondható, az átvételi ár azonban megint aránylag magas (9 aranykorona), úgy hogy a kenderkikészítő gyárak kilátásai az 1926. évre sem kedvezőek.

Még kedvezőtlenebb a helyzet a kenderfonóiparra nézve. A hazánkban lévő két kenderfonógyár (szegedi és nagylaki) termelése a csonkaország szükségletének kb. háromszorosát teszi ki, minél fogva a gyárak a termelt mennyiségnek körülbelül kétharmad részét exportálni kénytelenek, részben a Balkán-államokba, részben és főképen azonban nyugat felé (Anglia, skandináv államok stb.), ami az olasz, német, osztrák és cseh gyárak erős versenyé következtében csak nagyon redukált árak mellett lehetséges, amely árak sokszor épen csak a feldolgozott nyersanyag árát fedezik. Így azután a kenderfeldolgozó gyárak, amelyek különösen az év első hónapjaiban igen magas árban beszerzett nyersanyagból voltak kénytelenek dolgozni, gyártmányaikat pedig a napról-napra rosszabbodó viszonyok mellett csak részben tudták igen nyomott árak mellett értékesíteni, az 1925. évre csak mint nagyon kedvezőlen esztendőre tekinthetnek vissza.

A *Varga Mihály* cég szintén ugyanezen szakmára vonatkozó jelentésében inkább azokra a kívánalmakra utal, amelyek a mai pangó gazdasági viszonyok mellett is alkalmasak volnának a szakma helyzetének megjavítására:

Amióta áruink elhelyezési lehetősége a kis megcsonkított Magyarország területére redukálódott, képtelenek vagyunk az elszakított területekre szállítani, az ottani magas védővámok miatt. Kis-Magyarország szükséglete olyan minimális, hogy e körülmény a háboru előtti viszonylatadók számának a csökkentését kellett volna, hogy előidézzék a helyett a szakmánk cikkeivel foglalkozó kereskedők száma megsokszorozódott. Ennek az egészségtelen állapotnak érezzük a hatását, különösen az idén, mikor az általános gazdasági viszonyok is romlottak. A forgalom növelése szempontjából erősebb kihitelezések történtek, melynek káros hatását a számtalan fizetésképtelenség és ezzel járó veszteség igazolta.

Előnyös, jó kereskedelmi szerződések a szomszédos államokkal, továbbá különösen nekünk szegedieknek a vasuti közlekedés megnyitása Arad és Temesvár irányában, kedvező, olcsóbb szállítási díjtétel vasuton és postán az országban, a Dunántul irányában egyenes, rövidebb szállítási és közlekedési mód, könnyebb és biztosabb hitelezési lehetőség, amely a kényszerregezés megrendszabályozása és a bankkamalláb alacsonyabb volta által volna elérhető.

A kötszövőipar

a szegedi kamara kerületében különösen Szegeden, Baján, Békéscsabán és Gyulán több igen jelentékeny üzemmel van képviselve, amelyek főleg az Ausztriától való különválás óta meglehetősen erős fellendülésnek indultak. Ezeknek egyike, a békéscsabai Rokka kötszövőgyár az iparág 1925. évi helyzetéről a következőkben számol be:

Az 1925-ös év a kötszövőiparra nem alakult kedvezően. Különösen áll ez a nagy gépparkkal, illetve nagyszámu munkássággal működő nagyüzemekre, melyek épen ezen okoknál fogva jelentékeny mennyiségű fonalkészleteket és egyéb gyártási anyagot kénytelenek tartani, mely fonalak, illetve anyagok a hosszadalmas gyártási procedura folytán a beszerzéstől az értékesítés idejének elkövetkeztéig számottevő áringadozásoknak vannak kitéve. A folyó évben ez be is következett, még pedig akként, hogy a gyapjufonalak 20—25%-kal, a pamulfonalak ca 15%-kal, a műselyemfonalak 10—15%-kal olcsóbbodtak, mely tetemes veszteség a kereskedelemre áthárítható nem volt. Az általános gazdasági krízis tünetei a kötszövő szakmában is érezhetők voltak, még pedig elég nagy mérvben, amennyiben a fogyasztó közönség vásárló erejének lecsökkenése folytán a múlt évvel szemben a forgalom tetemesen visszafejlődött. A jó termés dacára a gazdaközönség sem lépett fel vevőként oly mértékben, mint ahogy azt joggal várni lehetett volna, aminek oka sokak szerint abban keresendő, hogy a gazdákat a gabonaneműek alacsony ára nem ösztönözte eladásra.

Kétségtől megállapítható, hogy Magyarországon a folyó évben is erőteljesen növekedett a kötszövőgépek száma, tehát az ország kötszövő kapacitása emelkedett. Ugyanilyen arányban csökkent azonban a fogyasztás. A külföldi verseny minden lehetőet meglesz, hogy a belföldi termelők rovására tért hódítson, miből kifolyólag a védővámok tetemes leszállítása esetében számolni lehet egyes belföldi, kevésbé tőkeerős üzemek anyagi zavaraival. Örömmel lehet megállapítani, hogy ha mennyiségileg nem is, de minőségileg kötszövőiparunk dicséretes fejlődést mutat fel.

A mi szakmabeli kereskedőink soraiban is pusztított a fizetéseképtelenségek epidémiája, amely miatt a hitelt nyújtó gyárakra igen érzékeny veszteségek háramlottak. A termelés olcsóbbá tétele céljából ezen szakmában is be kell következni egyes üzemek fuziójának, továbbá a szakma jövőjét illetőleg mihamarabb felállítandó volna a kötszövőszeti szakiskola, mely által lehetővé válna a túlzottan drága külföldi szakemberek pótlása magyar honosokkal.

A textiliparok sorában már előző évi jelentésünkben is említést tettünk a

szőnyegszövő iparról,

amely néhány éve kezdődött meg a szegedi kamarai kerületben. A gombamódra felszaporodott ilyen kisebb vállalatok, amelyek létüket kizárólag arra alapították, hogy éveken keresztül a külföldi szőnyegbehozatal lehetőtlenné volt téve, természetesen nem bizonyultak életképeseknek. Maradt azonban néhány vállalat, amely átélte az alakulás gyermekbetegségeit és ma már számottevő helyet foglal el a kamarai kerület textiliparában. Szőnyeggyártásra van például berendezve Békéscsabán a Hubertus kötött és szövöttárugyár r. t., továbbá Szegeden a Gábor-féle keleti szőnyeg és textilszövőde, amely 25—30 munkással dolgozik és igen jó minőségű szőnyeget állít elő. Utóbbi különböző kiállításokon bemutatott gyártmá-

nyaiért, úgy a kereskedelemügyi miniszter, mint a szegedi kereskedelmi és iparkamara elismerő oklevéllel tüntette ki.

Kefegyártás

A szegedi kamarai kerületnek több kefeipari vállalata van. Ezek közül a szakma 1925. évi helyzetét a *Winter A. és Társa első szegedi mechanikai kefegyár r. t.* a következőkben jellemezte:

Az általános gazdasági krízis, mely az ország kereskedelmén és iparán 1925-ben végigseperl, szakmánkat, illetőleg vállalatunkat csak csekély mértékben sujtotta. A gazdasági válság csak 10–12%-os visszaesést eredményezett az 1924. évhez viszonyítva és így az általános csapásokhoz viszonyítva *aránylagosan* kedvező helyzetben voltunk. Ennek okát abban találhatjuk, hogy gyártmányunk közszükségleti cikknek nevezhető, és mint ilyen, — jóllehet hihetetlen küzdelmeket harcolva, — biztosítani tudtuk üzemünk folytonosságát. Nagy átlagban 85–100 között mozgott alkalmazottaink lélszáma. Redukcióra csak április hóban volt szükség, ez azonban csak 3–4 hétig tartott. A békéhez viszonyítva, termelésünk redukciója ezidőszereint 45%.

Speciális baja szakmánknak, hogy a megcsonkított ország területén oly sok nagyobb üzem maradt, hogy azok gyártmányát a csonka ország még harmadrészben sem tudja felvenni. Fokozza a bajt, hogy az üzleti konjunktúra idején rengeleg kisüzem is alakult, melyek nemcsak önmaguknak nem tudtak biztos talajt biztosítani, hanem létükben támadták meg a már meglévő néhány száz kisebb, de jól prosperáló, helyi szükségletet kielégítő vállalatot és iparost.

A nagyobb üzemek, így mi is, elsősorban a szomszéd államokkal szemben fennálló gazdasági elszigeteltség súlyát érzik. Az elszakított részekre exportálni nem tudunk, mivel oly horribilis behozatali vámokkal állunk szemben, hogy a békében évtizedeken keresztül megszerzett és utánunk vágyakozó piacot kiszolgálni nem vagyunk képesek. Szakmánk legfőbb érdeke a megfelelő kereskedelmi szerződésekben rejlik, amikor is a nagyobb üzemek termelésük nagy részét könnyű szerrel exportálhatnák s ezáltal a kisebb üzemek a csonka országban is könnyű szerrel tudnák elhelyezni árujukat.

Egyedül a nyugati és tengerentúli államokba volna az export lehetséges, ezt azonban csak azok az üzemek választhatják, melyeknek egészen speciális technikai berendezésük van, mellyel fel tudják venni a versenyt a nyugati államok gyáraival, a tengerentúlról importált nyersanyag fuvartöbbletéből és az itteni magas munkabérekből előálló ártöbbletével.

Az 1925. évi hitelviszonyok súlyát szakmánk is nagyon megérezte és következményeiben közszükségleti mivoltunk dacára is megszedte a maga áldozatait.

Sokkal kedvezőtlenebb volt a kefeiparral rokon *seprőgyártás* helyzete, melyről a kereskedelem rovata alatt emlékezünk meg.

Szinte felesleges említeni, hogy az építkezés általános pangása mellett a

téglagyarak

igen nehéz viszonyokkal küzdöttek. Redukálták a közönséges falazó téglagyártását, finomabb gyártmányok előállítására, mint pld. szárazon sajtolt falburkoló téglák, vagy keramit lemezek, nem is gondolhattak. Mint már más helyütt említettük, 1925-ben a falvakban folyó építkezések is megcsappantak, azonfelül pedig ezek az építkezések, melyeknek anyagát jórészt vályog szolgáltatta, nem jelentettek üzletet a téglagyarakra nézve. Szegeden 1925 elején a város építkezései, valamint a tanyai központokon történt házhely-

kiosztások némi reményekkel kecsegtettek, de ezek a reménységek a beállott nehéz pénzügyi viszonyok következtében nem váltak valóra. Csupán a hornyolt cserepek értékesítése tekintetében volt némi élénkség tapasztalható, aminek magyarázata kétségtelenül az, hogy a cserép ma olcsóbb a másfajta tetőfedő anyagoknál és ott, ahol a tető restaurálásra szorult, ezt használták.

A háboru előtti időkben Erdély, Bánát és Bácska, sőt a régi Szerbia is, falburkoló téglá, keramit lemez és chamotte téglában természetes piaca volt a kamarai kerület téglagyárainak. Ezen vidékek érdeklődése gyártmányaink iránt most is fennáll, azonban a magas fuvardíjak, vámok stb. ezidőszert az exportot még lehetetlenné teszik. Az érdekelt vállalatok remélik, hogy a talán létrejövő kereskedelmi szerződések és a közvetlen vasúti vonalak megnyitása ezen szomorú helyzeten javítani fognak.

A nyomdaipar

helyzetéről kamarai kerületünk egyik legelőkelőbb szakmabeli vállalata, az országszerte előnyösen ismert gyomai *Kner Izidor* cég a következő jelentést intézte kamaránkhoz:

A nyomdaiparban a fő munkaidény a karácsony előtti hónapokra esik s ami uj-évig nem került kivitelre, annak már szinte alig van értéke, a folyó, apróbb napi munkákon kívül. A nagy tőzsdei fordulat az 1924. évi karácsonyi idény előtt állott be és így a nyomdaipar a karácsonyi idény kezdetével még nem érezte meg annyira a piaci helyzet teljes megváltozását, hanem ezt csak az 1925. év végével kezdte erősebben megérezni elsősorban is abban, hogy az addigi, az inflációs konjunkturával járó munkái megszűntek. Így megszűnt a részvények nyomtatása, megszűnt vagy nagyon csökkent a sok luxuscikk (illatszerek, csokoládé, stb.) fokozott reklámja s más eféle. De megszűnt a könnyvkereskedelem eddig még érezhető háborus konjunkturája is.

A látszatkonjunktura végével kezdték csak érezni a szakma képviselői azt, hogy az ország mai megcsontolt állapotában a mai grafikai termelőapparátus túlságosan nagy és hogy a nagyüzemek, amelyek a fővárosban a háboru előtt egy huszmilliórszágnak dolgoztak, aligha tudják teljes apparátusukat foglalkoztatni ezután is. Így tehát ezek a nagyüzemek is kénytelenek voltak a kis- és középüzemekkel felvenni a versenyt azon merkantilmunkák területén, amelyekkel eddig alig-alig volt nekik érdemes foglalkozni. A verseny ilyen kiéleződése aztán a kisebb üzemeket rákényszeríti az árrontás olyan fokára, amely alkalmas arra, hogy a szakma egészségét aláássa.

A vidéket különösen az jellemzi, hogy a kereskedelem és ipar nyomtatvány fogyasztása a minimumra szállott alá, mert a magyar kereskedő és iparos nem hirdet, ha jól megy, mert akkor a hirdetést feleslegesnek tartja és nem hirdet, ha rosszul megy, mert akkor épen a hirdetésre és propagandára nem jut pénze. Mivel pedig a közgazdaság, a bankok, az ipar, a kereskedelem nem fogyasztanak nyomtatványt, mindenki ráveti magát a hivatalos nyomtatványok szállítására. Ebben az esztendőben két nagy fővárosi vállalat lépett rá erre a munkaterületre, hogy ezzel a hasonló vidéki munkakörű nyomdák munkaterületét elvegye, holott ekkora fővárosi üzemeknek ezen munkákkal foglalkozni békében nem volt érdemes, a háromszor akkora Magyarországon sem.

A nyomdaipar helyzetének enyhülését csakis az hozhatná meg, ha a kormány keresztül tudná vinni, hogy a könyvek és újságok bevitele a három utódállam területére lehetővé tétessék. Ezzel a magyar kiadóság hozzájuthatna ősi, sőt jogosan megillető

munkaterületéhez, elérhetné azokat a példányszámokat, amelyek mellett a kiadói vállalkozás újabb lendületet vehetne és ismét foglalkoztathatná azokat a nagy fővárosi üzemeket, amelyeknek a tömeges kiadványok és lapok előállítása a tulajdonképeni hivatása, amire aztán a nagyüzemek versenye csökkenvén, a közép- és kisüzemek újra lélegzethetnének és egészségesebb viszonyok között új fejlődés elé tekinthetnének.

A nyomdászszakszervezet által a nyomdaipari üzemekről egybeállított statisztika némileg ellentmond ugyan az én megállapításaimnak, amennyiben azt mutatja, hogy az 1925 év nyarán valamivel több munkás állott alkalmazásban, mint az 1924. év nyarán. Ezen statisztika adataival szemben is bátor vagyok a helyzet fenti megítélését fenntartani, mert a szakszervezet a statisztika adatait 1924-ben néhány hónappal előbb gyűjtötte össze, mint 1925-ben, amikor a statisztika összeegyeztetése már az iskolai idény kezdete után történt, tehát a holszezon mélyponlján túl eső időben és így a két statisztika nem nyújt teljesen megbízható összehasonlítási lehetőséget.

A kémiai iparok

sorában a *gyufagyártás* a szegedi kamarai kerületben két nagy vállalattal van képviselve. Ezek a *Szikra* magyar gyújtógyárak szegedi telepe és a gyulai *Reisner-féle gyufagyár*. Ezek közül az előbbi a gyufagyártás 1925. évi üzletmenetét a következőkben jellemezte:

A háború és a rákövetkező konjunkturális évek, mint minden iparágban, úgy a gyufaiparban is az üzemek erős megnövekedését vonták maguk után és beállott az a helyzet, mint a gépipari szakmában is, hogy megcsonkított hazánk gyafatermelése 100%-kal nagyobb, mint amennyire jelenleg szükség van.

Az 1925. évben kezdődő gazdasági pangás és az év vége felé mutatkozó normális szükséglet erősen igazolta ezt a feltevést és a helyzet a gyufaiparban ma az, hogy a gyárak általában 50%, vagy azon aluli üzemredukcióval kénytelenek dolgozni.

A háború utáni konjunktúra hozta felszínre a Hangyaipar vállalatai között a Hangya albertfalvai gyufagyárát, mely a Hangya szövetkezetek akarja egyrésztől gyufával ellátni, kivonván azt a magyar gyufaipar vevőköréből, másrésztől könnyen adódó lehetőségek folytán erősen megnövekedett üzemmel a szövetkezeteken kívüli kereskedőknél is akarja elhelyezni áruját, amivel a gyufaipar amúgy is súlyos válságát erősen növeli.

Hozzájárult a fogyasztás csökkenéséhez az az ismeretlen — talán takarékoskodásból és kincstári részesedés által előidézett gyufadrágulásból eredő — tény, hogy míg a háború előtt az ország szükséglete fejenként és naponként 7 gyufaszál volt, addig ma $3\frac{1}{2}$ - 4 gyufaszálra redukálódott.

Dacára annak, hogy gyufagyáraink a modern technika legtökéletesebb vívmányaival vannak felszerelve és ennek folytán abban az előnyös helyzetben vannak, hogy a svéd gyufatröszt szállításaival szemben a francia gyufamonopolium részére tekintélyes mennyiségű gyufát szállíthattak, a helyzet javulása nem várható, mert a magyar gyufaipar külföldi versenyképességét erősen gátolja az a sajnálatos körülmény, hogy a megcsonkított Magyarországból legfontosabb szükségletét, a faszükségletét, semmiképpen sem tudja kielégíteni, külföldi és nehezen beszerezhető fára van utalva; nem is szólván arról, hogy a vegyi anyagok 90%-át és a papírt 100%-ban szintén külföldről kénytelen beszerezni.

Rá kell mutatni azonban arra is, hogy minden nehézségekkel szemben a bennünket környező államok közül csak Ausztriában olcsóbb valamivel a gyufa, míg Romániában 1 leu = cca 500 korona, Jugoszláviában 1 dinár = cca 1260 korona, Csehszlovákiában 20 cseh fillér = cca 422 kor. a gyufa ára. Ezzel szemben nálunk kincstári részesedés nélkül 200—240 korona

A magyar gyufaipar jelenleg tehát válságos helyzetet él át, bizni lehet azonban

abban, hogy a jövőbeli alakulása és a fogyasztás normálisá válása javítani fogja a helyzetet.

Ujabbán a kerület különböző városaiban egyre nagyobb tért hódít a *műjéggyártás*, amit az ételmezési iparok és főleg a közegészségügy szempontjából igen örvendetes jelenségnek kell tekinteni. Miniszteriális rendelkezések pontosan szabályozzák a természetes jég kitermelésének feltételeit és szem előtt tartják a közegészségügy követelményeit, de ezzel szemben a városi szabályrendeletek a miniszteri rendelkezések tág értelmezésével, egyes tisztí főorvosok pedig az ellenőrzés laza kezelésével nem vetnek gátat a közegészségi szempontból aggályos természetes jég forgalombahozatalának, amely csak olyan célokra volna használható, ahol élelmi-szerekkel közvetlen érintkezésbe nem jut, tehát sörraktárak, hűtőtermek, vagy hűtővagonok falainak kibélelésére. A természetes jégnek ezen akadálytalan felhasználása súlyosan sérti a műjéggyártó ipar jogos érdekeit, amelynek fontossága nemcsak a természetes jég gyűjtésére alkalmatlan helyek szükségletének kielégítésében, hanem főleg abban nyilvánul, hogy bármely időpontban rendelkezésre áll és lehetővé teszi a husnak vágott és fagyasztott állapotban való kivitelét, ami külkereskedelmi szempontból általános gazdasági érdeknek tekintendő.

Háziipari ügyek.

Mult évi jelentésünkben beszámoltunk arról, hogy a kereskedelemügyi miniszterium a háziipar nemzetgazdasági szempontból való nagy jelentőségéhez mértén messzemenő támogatását és fejlesztését határozta el a háziiparnak. 1925-ben felhívást intézett a miniszterium a kereskedelmi és iparkamarákhoz, hogy a kerületükben levő háziipar helyzetéről állítsanak össze pontos statisztikát és tegyenek javaslatokat az egyes helyek viszonyaihoz mért szükséges intézkedések megtételére. Kamaránk ezt a munkát a legnagyobb alaposággal és körültekintéssel elvégezte, annak tudatában, hogy a háziipar a nemzeti termelés egyik fontos tényezőjévé fejleszthető, megfelelő hozzáértéssel és támogatással. Ha nem volna Magyarországon egyetlen munkanélküli sem, akkor is igen jelentékeny munkaerő heverne parlagon az egyes iparágak és foglalkozások természete szerint, ha a háziipar nem nyújtana ezeknek foglalkoztatást. A mezőgazdasági munkás a tél hosszú hónapjait leginkább téllenséggel tölténé, az ipari foglalkozások egyik-másik ága, az építőipar, festőipar, téglagyártás, szalámiipar, stb. stb., az év bizonyos szakában nem tudja foglalkoztatni munkásait s ezeknek háziipar nélkül kihasználatlanul töltött munkaideje és munkaereje a nemzeti termelés veszteségét jelentenék.

Kamarai kerületünk jelenlegi háziiparáról nem sok jót mondhatunk. Dacára annak, hogy olyan fontos előfeltételek, mint a nyersanyag és alkalmas munkaerők rendelkezésre állanak, mégis az értékesítés szervezetlensége s így megfelelő piacok hiánya miatt a háziipar alig néhány helyen

mutat fel jelentős eredményeket. Földrajzi fekvésünknel fogva a fonó-szövő, vesszőfonó, gyékényfonó, neccelő és himző, seprőköltő és kendőhorgoló iparok azok, melyek elsősorban tekintetbe jöhetnek, míg a szalmafonó, szőnyegszövő és fafaragó háziipari ágak kisebb mértékben vannak elterjedve. Egyes helyeken a cserépedény készítés és gyógynövénygyűjtés is előfordul a háziipari foglalkozások között, ezek azonban különösebb említést nem érdemelnek.

A legelterjedtebb, de nem legjobban fejlődött foglalkozás a *fonó-szövő* tevékenység, mely nagy általánosságban csak az azzal foglalkozók szükségletét elégíti ki és így rendes kereskedelmi forgalom tárgyát nem képezi. Ennél a háziipari ágánál különösen a falu lakossága részéről megfelelő készség mutatkozik e foglalkozás iránt, a nyersanyag beszerzése sem okoz gondot és így megfelelő tanfolyamok tartásával és az egészséges érdeklődést előmozdító kiállítások rendezésével szép eredmények volnának elérhetőek, természetesen munkagépekről és az értékesítés megkönnyítéséről az államnak kellene gondoskodnia. Kamarai kerületünkben 40 város, illetőleg község volna alkalmas arra, hogy állami támogatással a fonó-szövő háziipart kiépítsék. Egyes helyeken a múltban a földmívelésügyi minisztérium szövőgépek adományozásával tett már kísérletet, azonban egyéb feltételekről, ami a szakeladókön kívül az ilyen tanfolyamok tartásához szükséges, helyiség kérdése, az érdeklődés felkeltése, stb. nem gondoskodtak és így nem is volt várható a megkívánt eredmény.

Az alföldi fekvésű talaj jelentős árterületeivel a *vesszőfonásnak* biztosít alkalmas teret, amely különösen a mezőgazdasággal foglalkozó egyének részére volna alkalmas. Bizonyítja ezt, hogy Algyő községben 5—600-an vannak, akik a Tisza árterében termelt fűzvesszőből évenként 1 milliárd korona összértékben készítenek kosarakat, kocsikasokat és azzal az egész vidék szükségletét ellátják. A kiszombori kosárfonás országos hirre tett szert, ahol az egyszerű áru mellett a legfinomabb készítményekkel is találkozunk. A kiszombori készítmények értékesítése a Szeged-Kiszombori Kosárfonó Szövetkezet Rt. útján megfelelően szervezve van és nemcsak a helyi piacot látják el, de készítményeik még a tengerentúlra is eljutnak. Egyes községek helyes felismeréssel maguk létesítenek fűzfatelepeket és tanfolyamok tartásával nyújtanak lehetőséget a lakosságnak a vesszőfonó háziipar gyakorlására. Hasonlóan nagyméretű kerületünk egyes helyein a gyékényfonás, amelynek főhelyül a Szeged melletti Tápé községet tekintjük. Tápén a községnek ugyyszólván minden lakosa foglalkozik *gyékényfonással*, akik évenként több milliárd korona értékben készítenek gyékény-árukat. A 4000 lakosu kisközség évenként 200 vagon gyékényt tudna fel dolgozni, azonban anyagi erők hiányában és a magas vasuti szállítási költségek miatt most alig 100 vagon az évi termelés. Az értékesítés részben a nagykereskedelem közvetítésével, részben a községi kofák

utján történik; ez utóbbiak áruikat Szegeden és a környék városaiban értékesítik. Van a községben az érdekeltekből alakított Értékesítő és Anyagbeszerző Szövetkezet, amely azonban tőke hiányában inkább csak némi nyersanyag beszerzéssel foglalkozik, míg az értékesítést nem tudja ellátni. Ez a tőkehiány az oka annak is, hogy a lakosság kénytelen a közeli környékben található selejtes anyagot feldolgozni, miáltal a készáru minősége is II. és III.-ad rendű lesz. Az ilyen olcsó és silány anyagból készített áru a magas szállítási költségek mellett alig helyezhető el. A jelenleg visszaesést mutató gyékényfonó háziiparnak szüksége volna az értékesítés megszervezésére, illetőleg az értékesítő szövetkezetnek megfelelő hitelnnyújtásra, továbbá a nyers- és készáru részére vasuti és szállítási kedvezményre, mert csak ez esetben volna a további visszafejlődés megakadályozható. A nagykereskedelem részéről olyan kísérletekkel is találkozunk, amelyek egyes községekben nyersanyag nyújtással, magántanfolyam tartásával és a készáru összevásárlásával kívánják ezen háziipart minél szélesebb körben elterjeszteni, azonban sajnálatosképpen megtörténik, hogy éppen hivatalos részről nehezítik meg ezen fölülte kívánatos munkásságot. Kiskundorozsmán, Szőregen, Csongrádon és még néhány községben van kisebb-nagyobb mértékben elterjedve a gyékényfonás.

Míg a szövő-fonó és gyékényfonó háziipar leginkább a községekben és kisközségekben van elterjedve, addig a *kézimunkázással, necceléssel és himzéssel* inkább a városok női lakossága foglalkozik. Elsősorban kell emlitenünk a Hódmezővásárhelyen található kézimunka háziipart, ahol 2500-ra tehető azoknak a nőknek a száma, akik az Izabella Háziipari Egylet és az Országos Magyar Háziipari Szövetség útján, de igen sok alkalmi kereskedő útján is nagy mennyiségben adnak el kész árut a külföldre is. Ezen háziipari tevékenység fokozásának legfőbb akadálya az elhelyezési lehetőség hiánya, mert a termelt kész árukra a belföld már nem eléggé felvevőképes. A háziipar jövedelmezőségéről a női kézimunka háziipari foglalkozáson kívül, legjobban a *bajai kendőhorgoló ipar* tanuszkodhatik, ahol a helybeli asszonyok évenként 10 milliárd koronánál nagyobb értékben készítenek gyapjukendőket. Ebből az összegből munkabérre körülbelül 15 % tehető. A bajai kendőhorgoló háziipar az egyetlen, ahol megfelelő nagyvállalkozó támogatásával sem az anyagbeszerzés, sem a feldolgozás, illetőleg értékesítés tekintetében nem mutatkozik nehézség. Kiskundorozsmán 200-ra tehető azoknak a száma, akik évenként több száz millió korona értékben készítenek gyapju „berliner” kendőket. A nyersanyagot ezek leginkább Szegeden szerzik be, ami tekintettel a dolgozó nők szerény anyagi helyzetére, igen nagy nehézséggel jár. Kiskundorozsmán Bajával szemben az anyag a munkások tulajdonát képezi és a kész árut maguk adják el a környék és helybeli városok

piacain, illetőleg a kereskedőknek, míg Baján a lakosság leginkább munkabérért dolgozik.

A *seprőkötés* kevésbé jövedelmező foglalkozás, de azért a kerület igen sok helyén el van terjedve, többnyire a helyi, illetőleg a háziszükséglet fedezésére. Főként Kiskundorozsma, Jánoshalma, Battonya, Hódmezővásárhely, Kunbaja, Kunágota, Gyulavári, Köröstarcsa, Orosháza, Gyoma, Mezőkovácsháza és Békés lakossága foglalkozik a helyi szükséglet fedezésére elegendő méretek között seprőkötéssel. A *szőnyegszövészet* néhány évvel ezelőtt erős lendülettel indult meg, ugyszólván minden városban, jelenleg azonban alig foglalkoznak szőnyegszövással. A visszafejlődés okát a magas termelési költségekben lehet főleg keresni, mert ha a minőség tekintetében mutatkoztak is szép eredmények, nem tudták felvenni a versenyt a lényegesen olcsóbb külföldi áruval. A *szalmafonás* Csongrádon és Köröstarcsán fordul elő. Mint háziipari tevékenység, a kerület néhány más helyén is meghonosíthatónak látszik megfelelő tanfolyam tartása esetén. *Fajragással* Csongrádon, Makón és Vésztőn foglalkoznak kevés számmal. Leginkább teknőket és székeket készítenek a helyi szükségletre.

Kamarai kerületünk néhány községében teljesen kilátástalan a háziipar meghonosítása, aminek okát a lakosság aránylagos anyagi jólétében is kereshetjük. Feldolgozatlan nyersanyag szintén előfordul az egyes községekben, amelyet más községek háziiparosai vásárolnak meg. A háziipari tevékenység fokozásának és kívánatos fejlődésének legfőbb akadályát általánosságban az értékesítési nehézségekben kell keresnünk. Ha megfelelő szervezés mellett alkalmas piacot teremthetnénk a háziipari cikkek számára, úgy nagyon sok munkáskéznek lehetne foglalkoztatást biztosítani.

A kereskedelemügyi minisztériumnak tett jelentésünkre a minisztérium részéről Csák Viktor számvevősegi főtanácsos, a háziipari ügyek miniszteri referense személyesen járt lenn kamarai kerületünkben és jelentésünk alapján a helyszínen szerzett tudomást a szervezésre vonatkozólag. Az 1926. évben Philadelphiában rendezendő világkiállításra a magyar kormány háziipari cikkeket kívánt kiküldeni, miért is a minisztérium felhívására erre vonatkozólag is javaslatot készítettünk.

A *Reitzer Lipót és társa* cég az elmúlt esztendőben a Szeged környéki falvakban nagyobb arányokban bevezette a gyékénytáskáknak és gyékénycipőknek háziipari alapon való gyártását. A cég közlése szerint mindkét cikk iránt a külföldi érdeklődés az egész év folyamán meglehetősen élénk volt, minek következtében munkáit a téli szezonban munkával állandóan elláthatta.

Kereskedelem.

Az 1924 esztendővel szemben a kalkuláció szempontjából a kereskedelem helyzete lényegesen megkönnyebült, mert a korona értéke az egész esztendőben stabil volt és ingadozásokkal nem kellett számolni. Ezzel szemben az egész év folyamán nyomasztóan nehezedett a kereskedelemre az általános válság, amely az üzleti pangásban és a csődök és kényszeregyezségek számának megszorodásában jutott kifejezésre. A kényszeregyezségeknek ez az elharapódzása annál nagyobb veszedelem volt a kereskedelem szempontjából, mert az óvatosan dolgozó, tisztességesen kalkuláló és kötelezettségeiket teljesíteni akaró kereskedőket hátrányos helyzetbe hozta az olyan lelkiismeretlen existenciákkal szemben, akik nem mindig reális módon igyekeztek kötelezettségeik teljesítése alól szabadulni. Meg kell azonban állapítanunk, hogy az egész országban a csődök és kényszeregyezségek száma, amelyekről jelentésünk általános részében már megemlékeztünk, a szegedi kamarai kerületben volt a legkisebb és a válság, bár itt is erősen érezhető volt, nálunk szedte a legkevesebb áldozatát.

A kereskedelmi szabadság helyreállítása.

A kereskedelem szempontjából rendkívül fontosságu volt, hogy a megkötöttségnek a rendszere az 1925. év folyamán teljesen megszűnt és a külkereskedelem teljesen felszabadult a hatósági gyámkodás alól. A külkereskedelemnek ez a felszabadítása még 1924 szeptemberében megkezdődött és 1925 január 1-ig összesen 240 cikk oldatolt fel a korlátozó rendelkezések alól. 1925. január 1-én életbelépett az új autonóm vámtarifa és vele egyidejűleg az egész kiviteli és behozatali forgalom két cikk kivételével szabaddá tétetett.

Magától értetődőleg az autonóm vámtarifának az életbeléptetése még nem jelentette külkereskedelmi viszonylatainknak teljes rendezését, mert ezt ki kellett egészíteni a kereskedelmi szerződések rendszerével is. Az 1925. év folyamán a magyar kormány megkötötte a kereskedelmi szerződést, sorrend szerint először Lengyelországgal, utána Görög-, Spanyol-, Francia- és Olaszországokkal is. Sajnos épen azokkal az országokkal azonban, amelyekkel a legnagyobb kereskedelmi érdekeink vannak, így Ausztria, Csehszlovákia, Románia és Németország, még a kereskedelmi szerződések nem kötöttek meg. Ez a megfordított sorrend annál károsabb, mert a kormány ezáltal elvesztette a rekompenzációnak a lehetőségét épen azokkal az országokkal szemben, amelyekből lényeges engedményeket kell követelni a magyar kiviteli megkönnyítése érdekében.

Mindenesetre azonban meg kell állapítani azt, hogy egyrészt a korona stabilizálódása, másrészt az autonóm vámtarifa életbeléptetése és egyes kereskedelmi szerződések következtében a kereskedelemben *lényeges*

ármérséklések történtek és ezen ármérséklődések a további szerződések megkötése után kétségtelenül még fokozódni fognak.

Az autonom vámtarifa életbeléptetése

után úgy a vámhatóságok, mint a kereskedelem szempontjából nagy veszteségeket okozott, hogy a vámügyi igazgatásnak nem állott kellően begyakorolt vámszemélyzet a rendelkezésére. Ennek az oka főleg abban keresendő, hogy a közös vámterület idején a komplikáltabb és nehezebb vámkezelési eljárás alá eső cikkeknek tulnyomó része nyugatról érkezett és vagy az osztrák határszéli vámhivataloknál, vagy a budapesti fővámhivatalnál került elvámolásra, míg most az egész vámkezelést az ujonnan szervezett magyar vámügyi igazgatásnak kell ellátni. Hogy itt milyen nehézségek állottak elő, azt igazolják az egyes példák, amelyek a kamara praksziséban is előadódtak, mikor pl. egyes vámhivatalok olyan szövegetek, amelyekben jelzés gyanánt csak 1—2 selyemszál volt behuzva, selyemmel szőtt szöveteknek akarták minősíteni. A személyzet járatlansága folytán a kezelés gyakran lassúnak bizonyult. Mindezekben a vámgazgatás megfelelő tanfolyamok felállításával és a személyzetnek fokozatos kiképzésével kívánt segíteni és remélhető, hogy ennek az eljárásnak a jövőben meg is lesz a hatása.

A kereskedelem betegségei.

A belkereskedelmet illetőleg a kamarai kerület kereskedelmi egyesületei általánosan panaszzolják azt a jelenséget, amelyre a kamara már múlt évi jelentésében rámutatott: *a kiskereskedelmi existenciák nagymértű elszaporodása*. A jelenség érihelő, mert hiszen a rendes foglalkozási körükből elsodort és másként elhelyezkedni nem tudó egyedek valamilyen megélhetési forrást kénytelenek keresni és ezt legkönnyebben a képesítéshez nem kötött kereskedelemben vélük megtalálni. Szakértelem azonban a kereskedelemhez is kell s a szakértelem és tőke nélküli kereskedés csak a foglalkozási ág nivójának lesüllyedéséhez és a közönség érdekeinek károsodásához vezet. Ezt panaszzolja a kerület egyik végén a *Jánoshalmi Kereskedők Egyesülete*, másikon pedig a *Szarvasi Kereskedők Egyesülete*.

Egy másik káros jelenség, amelyet szintén általánosan lehet tapasztalni, az, hogy főleg a konjunktura megromlása óta ügynökök raja lepi el a vidéket, akik a kisebb vidéki kereskedőket erejükön felüli megrendelésekre csábítják. A természetes áruelhelyezési folyamat megbillent. A falusi kisebb kereskedőt azelőtt a szomszédos nagyobb városok grosszistái látták el, akik ismerték az illető viszonyait és tudták, hogy meddig szabad a hitelezésben elmenni. A kényszeregyezségek és csődök rendkívüli elszaporodásának részben ez a magyarázata. A másik magyarázat viszont abban keresendő, hogy mikor akuttá lett a válság és a hiteleket megszorították, a vidéki detaillista ugyanezt vevőjével szemben nem tehetette.

A meg nem állapodott gazdasági viszonyoknak kell tulajdonítani azt is, hogy a kereskedelemben ismét felütötték a fejüket egyes tisztességtelen üzelmek, mint a *hólabda-szédelgések*, *árverezésekkel üzött visszaélések* stb., melyek a kamara és a hatóságok beavatkozását tették szükségessé. Ezekről a jelenségekről megfelelő helyen, a kamara tevékenységének ismertetésénél emlékezünk meg.

Áttérve a kereskedelem egyes szakmáira, legelsősorban a

gabona- és lisztkereskedelem

helyzetéről kell megemlékeznünk, noha ez részben már a malomipar ismertetésénél említve volt. Ennek a szakmának a helyzetéről a szegedi *Agrária Kereskedelmi Részvénytársaság* a következő jelentést intézte kamaránkhoz :

Az 1925. év magas buzaárakkal kezdődött, melyek az év első hónapjaiban 620.000 korona körül kulmináltak. Február hónapban már kezdetét vette egy lassu árlemorzoslás, mely a kedvező kilátások hatása alatt jobban érvényesült volna, hogyha nem állotta volna újját az a körülmény, hogy a piacra kerülő gabonát a szomszédos jugosztáv, tehát szabadkai, zentai, zombori malmok készségesen fölvelték. Mindenesetre szimbolikus jelenségnek mondható, hogy a Nagymagyarország gabonaraklárát képező Bácska a tavaszi hónapokban kénytelen volt magyar területéről búzát importálni.

A velések állása, különösen május hónapban a tarlós meleg esőzések hatása alatt annyira kedvezőre fordult, hogy az ujbuza ára erőbben csökkent és ezáltal az effektív áru és az ujbuza között, ritkán előforduló — számokban kifejezve 40—50% — eltolódás állott be.

Ujbuzában május-junius hónapokban élénk üzlet fejlődött ki. A kedvező kilátások, valamint a pénzszükség a gazdákat eladásokra ösztönözték. Ezek az eladások 320.000—380.000 koronás árak közötti eszközölteket, aszerint, amint a termelők az árut korábban, vagy később bocsájtották áruba. Junius végén, amikor már nyilvánvaló volt, hogy a termés nemcsak nálunk, de egész Európában kedvező lesz, az áralakulás ismét csökkenő irányzatot követett, annál is inkább, mert az amerikai piacokon is lanyha irányzat kerekedett felül.

Sajnos módon az üzlet a jó termés dacára sem vehetett olyan lendületet, amilyent reméltünk. Ausztria után a legfontosabb kiviteli területünk Csehszlovákia, nem mutatta a magyar liszt iránt azt az érdeklődést, melyre malmaink bizton számíthattak. Oka ennek egyrészt a sikerült belföldi termés, másrészt az a körülmény, hogy egyes amerikai liszt-típusok kedveltebbek lettek a magyar lisztnél. Ilyenformán az őszi hónapok alatt úgyszólván kizárólag Ausztriára voltunk utalva, mely természetesen nem vehette fel megfelelő árban a piacra kerülő gabona és lisztmennyiségeket. A budapesti és vidéki malmok, miután a lisztnek elhelyezési lehetősége állandóan kedvezőtlen volt, csak részben használták ki kapacitásukat és ennek folytán a vásárlásban tartózkodók voltak.

Itt meg kell említenünk azt a körülményt, hogy különösen a szegedi gabonakereskedelem fellendülésének nagy mértékben képezte kerékkötőjét a vízi fuvarok magas díjtétele. A múltban Szeged jelentékeny átrakodási forgalmat bonyolított le, amennyiben a csanádi és békési állomásokról vasuton Szegedre irányított buzamennyiségek itt uszályba rakva vízi úton továbbítottak Budapestre és Bécsbe. Ezt a természetes szállítási lehetőséggel csaknem teljesen megfosztotta gyakorlati jelentőségétől az a sajnálatos körülmény, hogy a Szegedre irányuló vasúti forgalomban a békebeli díjtételek kétszeresét, a hajóforgalomban azoknak háromszorosát kénytelen a kereskedelem kalkulációba veni. Háboru előtt a Szeged—Makó vasúti fuvar mm.-ként 20 fillér, Szeged—Budapest hajófuvar mm.-

minőség. Nagy baj azonkívül, hogy termelőink a vetőmagot nem válogatják ki kellőképen és a mi híres szegedi, félegyházi és kisteleki gyöngybabjaink évről-évre jobban elfajzanak.

Az olajosmagvak közül repcében közepesnél jobb termésünk volt. A hazai gyárak szükségletén felüli mennyiség exportra került. Számottevő quantum ment belőle tengerentúlra is. — Napraforgóban kielégítő termés és jóminőségű áru jellemzi az idei évet. A kereslet állandóan felülmulta a kínálatot s aránylag jó árakat lehetett elérni. — A tökmagtermelés évről-évre fokozódik, mert ezen cikkben állandóan nagy a külföldi kereslet s ára felülmulja a repceárakat.

Noha a

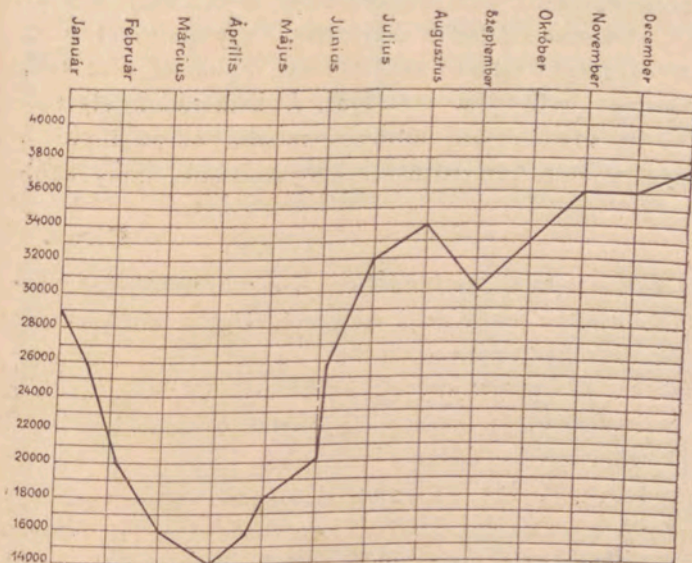
paprika kereskedelme

a dolog természetéből folyólag már az őstermelésről szóló részben is érintve volt, ehelyett közöljük a Schwarz E. és fia cég jelentését a paprikaüzlet 1925. évi alakulásáról.

A paprikaüzlet az elmúlt évben sok megpróipáltatásnak volt kitéve. Januárban lett általában köztudomásu a rekordtermés, amely körülmény a külföldi fogyasztó centrumokat a vételben való nagyfoku tartózkodásra indította. Ennek következményeképen azután a szegedi kereskedők is majdnem teljesen elzárkóztak minden vásárlástól. A termelő és a kikészítő az árak fokozatos redukálására kényszerült és a gazdaságilag képzetlen kikészítők pánikszerű menekülése az árutól olyan árzuhanást idézett elő a készáruban, hogy ez a külföld bizalmát a cikkkel szemben végleg megingatni látszott. A január elején még 30.000 koronával kiajánlott édesnemes paprika februárban 21.000, márciusban 17.000, áprilisban 16.000 koronás árban is alig talált vevőre és a rekordtermésnek meg az óráról-órára hanyatló árakkal szemben teljesen elkedvetlenedett vevők bizalmatlanságának kölcsönhatása egész 14.000 koronáig leszorította az édesnemes paprika árát.

Egy szempontból azonban nem volt előnytelen az alacsony áralakulás: felébresztelte az amerikai piacon is a magyar paprika iránti érdeklődést, ahol tavaly a spanyol verseny intenzív munkája és az áraink aránytalanul magas volta miatt egyáltalán nem jutottunk szóhoz. Hasonlóképen konkurrálni kezdünk az utódállamok olyan piacain is, ahol a spanyol paprika előző évben a javára fennállott nagy árkülömbiség folytán alaposan gyökeret vert és a március-áprilisi körülbelül egyező jegyzések a magyar és spanyol minőségek összehasonlítására indították az importőröket, amely összehasonlítás természetesen a mi paprikánk javára dőlt el. Májusban tehát egy újabb árjavulási folyamat indult meg, amely júniusban merész lendületben felszökött és pedig azért, mert az új terméskilátások a lehető legrosszabbak voltak. A termelők ugyanis az előző év dekonjunktúrájának tanulságaképpen alig $\frac{1}{4}$ részét ültették be a tavalyi területnek és azonkívül a gyöngé

ültetvényt egy eddig ismeretlen féreg is, meg a rossz időjárás is kikezdte, úgy hogy már júniusban megállapítható volt, hogy az 1925/26. termés-

évben a kereslet alighanem túl fogja szárnyalni a kínálatot. Az árak júniustól december végéig körülbelül egy szinten maradtak, de a tavaszi hónapokra részleges áruhiányt és az édes-nemes paprikánál kb. 50.000 koronás árat várt a tájékozott kereskedelem. A paprikaüzlet lázgörbéje élénken szemlélteti azt az izgatottságot, amely

a múlt évi helyzetet jellemezte és a március-áprilisi hegyomlás nem egy derék termelőt, teldolgozót és kereskedőt temetett maga alá.

Meg kell még emlékeznünk ezen a helyen arról a visszaélésről, amelyet főképen egyes utódállamok részéről tapasztaltunk az elmúlt évben. Előfordult ugyanis, hogy egyes importőr cégek a szegedi paprikát 1, 2 és 5 kg.-os zárolt csomagokban vásárolták, nagy mennyiségű spanyol paprikával keverték és a keveréket tartalmazó zsákokra a szegedi vizsgáló állomás címkéjét húzták rá. Az állomás e visszaélés ellen úgy próbált védekezni, hogy a zárjegy hátára bélyegzővel rávezette: „csakis egy kg.-os csomag részére” . . . stb. Ez a védekezés azonban nem bizonyult feltétlenül elégségesnek és célravezetőnek, mert egyrészt a gummibélyegző nyomása eltávolítható, másrészt pedig a gyanútlan külföldi kereskedő nem nézi meg alaposan a címke hátlapját, hanem csupán a megszokott és jellemző piros harántcsíkos sárga színre ügyel és így bizony könnyen megtörténhetik, hogy egy 50 kg.-os zsákban, amely büszke szegedi címkét visel, 49 kg. spanyol és csak 1 kg. szegedi paprikából előállított keveréket kap az importőrtől. Ezen a téren, valamint általában a minősítés terén tehát még lényeges ujitásokat kell várnunk a folyó évben.

Hogy a paprikaüzlet terén a legális kereskedelemnek milyen tisztességtelen üzelmekkel kell megküzdeni, erre az elmúlt év tapasztalatai több érdekes példát szolgáltatottak. Így pl. augusztus havában a különböző német és osztrák lapokban egy hirdetés jelent meg, amely szerint a román kor-

mány Erdélyből 40 német családot kiutasított és ezek Szeged környékén megtelepedve paprikatermeléssel és paprikakereskedelemmel foglalkoznak. A kiutasított németek szenvedéseire való hivatkozással a hirdetést közzétevő cég arra hívta fel a német rendelők figyelmét, hogy paprikát tölle, mint ezen német telepesek megbízottjától vásároljanak. Mondani sem kell, hogy az egész meséből egy betű sem volt igaz. A kamarának sikerült kinyomozni, hogy ki áll e meglevésztől hirdetés mögött és az illetőt a törvényes következményekre való hivatkozással kényszerítette, hogy üzemaitől elálljon.

Cirok.

Nagyon válságos volt a lefolyt esztendőben a *cirokszakáll-kereskedelemnek* és a *cirokipari cikkek kivitelének* helyzete. Ugy a cirokszakáll, mint a belőle előállított seprőgyártmányok tipikus exportcikkek, amennyiben a nyerterménynek és készgyártmánynak körülbelül 90 százalékát a békében exportálták és legfeljebb 10 százalékát lehetett a határokon belül elhelyezni. A belföldi szükségletet ugyanis tulnyomó részben a kisebb termelők és a háziipar fedezték. Így az exportviszonyok megnehezédése egyaránt válságba sodorta a termelést, ipart és kereskedelmet. Minthogy a válság elhárításában valamennyi érdekeltég egyformán érintve volt, mindezek április 18-án a szegedi kereskedelmi és iparkamarában közös konferenciára gyűltek össze, hogy a ciroktermelés és cirokipar válságának a kérdését részletesen megbeszéljék. A ciroktermelőkn, seprőgyárosokon és exportőrökön kívül résztvettek ezen a megbeszélésen a Duna-Tiszaközi mezőgazdasági kamara és a Csanádmegyei gazdasági egyesület is. Az ülésen elhangzottak alapján részletes felterjesztést intéztek azután ezek az érdekeltégek egyrészt a kereskedelmi, másrészt a földművelésügyi miniszterhez, amelyben feltárták a súlyos helyzetet, rámutattak az okokra és a bajok orvoslását kérték.

Az értekezlet megállapításai szerint a válság három főokra volt visszavezetendő. Egyik az, hogy a múlt esztendőben világszerte mindenütt a termés igen jó volt, a másik a jelenlegi általános világpiaci pangás, a harmadik pedig azok az exportgátló intézkedések, amelyek a magyar kereskedelmi és tarifapolitikában jelentkeznek. Ugy a termelőknél, mint a kereskedőknél és feldolgozó gyáraknál igen nagy készletek tároltak, amelyekre alig volt kiviteli lehetőség és még ha lett volna is, azt megakasztották a kormányintézkedések és megakasztotta az a lehetetlen helyzet, hogy a magyar érdekeltek 20—24 százalékos pénzzel voltak kénytelenek dolgozni ugyanakkor, amikor az amerikai konkurrensok 4—6 százalékos pénzzel dolgoztak és természetszerűleg sokkal könnyebben tudtak hitelt is nyújtani.

A háború előtt a magyar nyerscirokszakállnak és a cirokseprőgyártmányoknak Németország, Franciaország, Ausztria és Orosz-Lengyelország voltak a legfőbb piacai. Ezekről a piacokról a magyar ciroktermékeket

sorban kiszorították azok a termelő államok, melyek az import-országokkal kereskedelmi szerződéseiket már megkötötték. Azelőtt a magyar ciroktermékeknek Lengyelország volt egyik legfontosabb export-piacuk, de a lengyel kereskedelmi szerződésben elfelejtettek tarifaredukcióról gondoskodni a cirokgyártmányok számára és a lengyel szerződéses tarifa csak a nyerscirokszakállra tartalmaz vámredukciót.

Rámutatott az értekezlet arra is, hogy a kiviteli vámkezelés nálunk Magyarországon vagononként a tizszeresét teszi annak, amit Jugoszláviába fizetnek. A seprőgyártásnak egyik legfontosabb mellékanyaga a nyél, amelyet az ország megcsonkítása óta, mióta nincs elegendő faiparunk, a megszállott területekről kell beszerezni. Egy nyélnek a nyersértéke Csehszlovákiában és Romániában 250—300 magyar korona, ezt azonban 500—600 korona vám terheli. Az államvasut tarifái még egyedszer olyan magasak, mint az olasz vasutak szállítási díjtételei, de a vasútnak még ez sem elég, hanem kimondja, hogy amennyiben a cirokot nem zárt, hanem csukott kocsiban szállítják, 10 százalék póttételék fizetendő. Minthogy pedig a cirokot a megázás és megromlás veszedelem miatt nyitott kocsiban szállítani egyáltalában nem lehet, ez azt jelenli, hogy a magas tarifán kívül a magyar cirok minden körülmények között egy 10 százalékos szállítási díjtöbblettel van terhelve. A vasutól csak azt kérte az értekezlet, hogy ne szállítson drágábban, mint az olasz vasutak hasonló távolságra.

Különösen a gazdák voltak azok, akik nagyon nyomatékosan hangsúlyozták, hogy amennyiben segítség nem történik, akkor kénytelenek lesznek a ciroktermelést, amely az utolsó két évtized alatt főleg Csanád és Békés vármegyékben nagyon erősen fellendült, teljesen abbahagyni. Önként értetődőleg ez maga után vonná a cirokfeldolgozó iparnak és a nyers cirokszakállat és kész cirokgyártmányokat exportáló kereskedelemnek a megszűnését is.

A baromfi és tojáskereskedelem

állapotáról a *Hűtőház és Élelmiszerszállító rt.* szegedi cég az alábbi jelentést intézte a kamarához:

Szeged város környéke kedvező birtokmegosztási viszonyainál fogva arra volna hivatva, hogy baromfitenyésztésével külkereskedelmünk egyik legfontosabb tényezőjévé küzdje fel magát. Ezen fejlődésnek utjában áll azonban az elavult piaci rendtartás, amely a kereskedőknek csak reggel 9, illetőleg télen 10 óra után engedi meg a vásárlást. Ezen korlátozások a fogyasztó közönség érdekeit látszanak szolgálni, a kített cél azonban a gátló intézkedések megszüntetésével volna a legjobban elérhető, mert a kereskedők ideözlésével természetszerűleg karöltve járna a termelés növekedése, ami végeredményben mérsékelt árak kialakulását eredményezné.

Ezen helyi jellegű körülményről az országos jellegű teendőkre áttérve, legelsőrendű feladatnak a magyar baromfi minőségi feljavítását véljük, nem a magyar faj kiszorításával hanem vérfrissítés útján gyorsabb fejlődésének és tojásképeségének emelésével.

Kereskedelmi szempontból az 1925. év kedvező eredménnyel zárult, a magyar

baromfi a német piacokon úgy él, mint vágott állapotban állandóan felvételre talál, annak dacára, hogy ott a minőségileg sokkal jobb hollandi áru versenyével kellett megküzdenünk. A magyar áru minden verseny dacára is elfoglalta a külföldön békebeli pozícióját és ez főként annak tulajdonítható, hogy a korlátozások megszűnésével és a konjunkturális alakulatok kidőlésével ismét a régi kipróbált kereskedők képviselték a magyar baromfikereskedelmet, ami csak külkereskedelmünk javára szolgált.

A *tojásexport* szintén főleg Németország és Anglia felé irányult, a svájci piacot azonban, amely a múltban jelentékeny tömegű árut vett fel, az olasz és dán kereskedelem elhódította. Minőségi szempontból itt is a tojás nagyságának emelésére kellene törekedni, ami szakszerű keresztezéssel el is érhető, mert amíg például Hódmezővásárhely és Kiskunfélegyháza környékén nagyobb a tojás, addig Szeged és Szentés vidékén valamivel kisebb.

A *pulykaexport* csaknem kizárólag Anglia felé irányult és azt a tapasztalatot eredményezte, hogy itt szintén szükség van a pulyka minőségi feljavítására, amint Franciaországban történt, ahol a pulyka átlagban 50%-kal nehezebb a magyar árunál; minél nehezebb az áru, annál jobb értékesítésre talál Angliában. Ezen kívül a fehér pulyka tenyésztése érdekében is alkalmas volna propagandát kiejteni, mert azért értékesebb tolla révén a tenyésztők magasabb árakat érhetnének el.

Örvendetes tényként kell felemlitenünk, hogy Csonkamagyarország baromfitenyésztése, illetőleg exportja elérte Nagymagyarországot és a közlekedési viszonyok szempontjából is csaknem a békebeli állapotok uralkodnak, csak a fuvardíjak tekintetében vagyunk lényegesen hátrányosabb helyzetben. A fuvardíjnak a békeparításra való leszállításával, a városok által szedett kövezetpénzek megszüntetésével és a piaci rendtartásoknak a kereskedőket jogosan megillető kedvezmények és támogatás szem előtt tartásával való átdolgozásával a baromfitenyésztés oly fellendülést nyerhetne, amely igen jelentékeny mértékben járulhatna hozzá kereskedelmünk aktív tételeinek emeléséhez.

A kerületben jelentékeny baromfitenyésztés van, még Szarvason és környékén is, ahol több évi szünetelés után a baromfitenyésztő egyesület ismét megkezdte működését. Számba vehető nagyobb baromfi kereskedő cég Szarvason nincs ugyan, de az elszállítások mégis igen jelentékeny értéket reprezentálnak. Ujabban főleg orosházi, szentesi és békéscsabai kereskedők rendszeresen járnak a szarvasi piacot és az összeszedett élő és hizlalt baromfikat leginkább autókön szállítják el. Ezek a baromfikereskedők foglalkoznak a leölt nyul és egyéb vad összeszedésével is. Dacára a nagy felhozatalnak és kínálatnak, Szarvason sem hizlálótelep sem hűtőház nincs.

A borkereskedelem

viszonyai az 1925. év folyamán igen sulyosra fordultak. A viszonyok rosszabbodását számtalan tényező okozza. Ezekből csak néhány fontosabbat említünk meg: 1. a fogyasztási adó egymaga nagyobb, mint a bor világpiaci értéke; 2. a fogyasztóközönség vásárlóképessége igen erősen megromlott; 3. az ország ez évi termelése többszörösen meghaladja az ország egy évi fogyasztóképességét (termelt 4,000.000 hl., fogyasztás 1,500.000 hl.); 4. az 1925. évben termelt borok minőségének tulnyomó része igen silány; 5. kereskedelmi szerződések hiányában ép oly országokkal, amelyek tőlünk bort vásárolhatnának, minden exportlehetőség megszűnt; 6. a termelés

költségei nálunk lényegesen nagyobbak, mint a legtöbb bortermelő államban, mert míg nálunk például egy hold szőlőnél 30 hl. termés igen jó eredménynek számít, addig például Olaszországban (a lugasrendszerű szőlőművelés folytán) nem ritka a holdankinti 80—90 hl. hozam. Ezáltal nem vagyunk árban versenyképesek; 7. a súlyos gazdasági viszonyok is megnehezítik a kereskedelem helyzetét (a kihitelezett összegek nehezen folynak be, a vendéglősök adókkal agyon vannak terhelve és nehezen tudnak fizetni) és határozottan érezhető, hogy a borkereskedelem lassacskán kikapcsolódik azon láncolatból, amely a termelőtől az árut a fogyasztóhoz eljuttatja. Mindezekon felül a borkereskedelem ugyyszólván karácsonyi ajándékkul kapta a földművelésügyi minisztériumtól a „borértékesítő irodák” felállítását, amely akcióval az állam a borexportot monopolizálni kívánja és amely akció azon kevés reménytől is megfosztja a borkereskedelmet, hogy a kereskedelmi szerződések megkötése után exportálni tudjon a környező államokba.

A súlyos helyzetet némileg lehetne célirányos intézkedésekkel enyhíteni. Ilyen intézkedésekből néhányat felsorolunk: 1. a borfogyasztási adó (jelenleg 14 aranyfillér 17.000 szorzószámmal) telemes mérséklése; 2. kereskedelmi szerződések kötése Németausztriával és a Csehszlovák köztársasággal; 3. a „borértékesítő irodák” tervének elejtése; 4. a vasuti tarifák mérséklése; 5. végezetül az utak javítása, hogy például a tanyák teherautóval megközelíthetők legyenek. Minden kommentár nélkül álljon itt az a tény, hogy a bor befuvarozása Mérgespusztáról Szegedre drágább, mint a fuvar Palermoból — Bécsbe! Fontos volna az is, ha az állam a borpárlatfőzést előmozdítaná adókedvezményekkel.

Meg kell jegyeznünk még, hogy az égetett szeszes italok kereskedelmével foglalkozó cégek azt is panaszolják, hogy a szakma cikkeiben Romániából, főleg Csanádmegye irányában jelentékeny csempészkereskedelem folyik, melynek hatályosabb ellenőrzése úgy a szakma, mint a kincstár érdekében kívánatos volna.

A fűszer- és gyarmatáru kereskedelem

az elmúlt évben is kedvezőtlen helyzetben volt. Ez a szakma a mindennapi élet legfontosabb közszükségleti cikkeivel foglalkozik, a közönség fogyasztó képességének leredukálódása következtében mégsem bírta elérni azt a lendületet, amely a reá nehezedő terheket számára elviselhetőkké tette volna.

Stabil koronával kezdődött az év és pénzünknek e stabilitása állandó is maradt. Nem voltak az áru behozatalának akadályai, szabadon lehetett importálni. Az elmúlt évek üzletmenetének azonban nagyon sok volt az akadálya és terhe és ezek leküzdésében nagyon sok kereskedő maradt alul. A fizetéseképtelenségek mutatták meg, hogy mennyi kereskedő dőlt ki e küzdelemben és a fizetéseképtelenségek az elmúlt egész évben idege-

sítették a piacot. A kihitelezés körüli elkerülhetetlen és fokozott gondosság természetesen a forgalomra csökkentő hatással volt. Igen sok készpénz-eladás költetett a napiárakon 8—10%-kal is alul és igen sok olyan eladás is történt, amelyek a beszerzési árakat sem érték el, hogy a nagy pénzsűkében a sürgős és nyomasztó kötelezettségek teljesíthetők legyenek. E pénzsűke meggondolásra bírta a nagykereskedőket, hogy nagyobb tételek behozatalára a magas kamattételek mellett vállalkozzanak-e, de meggondolták a detailkereskedők is, hogy a legsürgősebb szükségleten túl vásároljanak-e.

A magas üzletberek és adók is nagy mértékben hozzájárultak, hogy a kereskedők a nagy pénzsűkében haszon nélkül is tudjanak áruikot. Az ily haszon nélküli, vagy csak minimális haszon mellett kötött eladások pedig arra vezettek, hogy a változatlanul nagy regievel működő kereskedők — nagyon kevés kivétellel — az 1925-évben vagyoniilag jelentősen visszamentek. Az év végén a fűszer- és gyarmatáru szakmára nagyon nyomasztólag hatott az olasz kereskedelmi szerződés életbeléptetése körüli bizonytalanság. A kereskedelmi szerződés megkötésének hírére a nagyobb importcégek az alacsonyabb vámtételek reményében nagy tételeket vásároltak, melyeket a karácsonyi üzletben akartak értékesíteni. A szerződés ratifikálása azonban érthetetlen módon egyre később és hatalmas károkat okozott úgy az import kereskedelemnek, mint a fogyasztásnak, amely karácsony előtt nem tudott olcsóbb áruhoz hozzájutni. Hosszu huzavona után a szerződés december 27-én lépett életbe.

Vaskereskedelem.

A vasszakmát az 1925. évben is a stagnálás, sőt a visszafejlődés jellemezte. A teljes ipari pangás, az építkezések szünetelése, a mezőgazdák letörése a szakmát ugyszólván teljes téllenségre kárhóztatták.

A forgalom a nehézaruban az 1925. évben az 1924-el szemben lényegesen csökkent és ugyszólván csaknem a háztartási cikkekre, leginkább főzőedényekre korlátozódott. Az év elején életbe lépett horribilis vámok a külföldi, (de a belföldi) árut is lényegesen megdrágították, ami a tőkeinséget még fokozta.

A szakmában szokásos szigorú fizetési feltételek, az inkasszó teljes lehetetlensége, a nagyszámu adós existenciális pusztulása, a horribilis bankkamatláb, a túl magas adók, a vasszakma prosperitását lehetetlenné tették. A tőkék lemorzsolódásának folyamata még most is tovább tart. Szegeden fizetésképtelenség a vasszakmában 4 esetben fordult elő, melyből 3 kiegyezéssel, egy pedig felszámolással intéződött el.

A mezőgazdasági gépkereskedelem

terén az utóbbi évek folyamán bizonyos élénkség volt észlelhető. A mezőgazdasági munkaberek állandó emelkedése folytán a közép- és kisbirtoko-

sok is mindenfelé egyre nagyobb mértékben mentek át gépek használatára és különösen traktorok mindenfelé erősen elterjedtek. A gazdasági válság bekövetkezése óta azonban a mezőgazdasági gépkereskedelem nagyrészt stagnál. A gazdák nem képesek készpénzért vásárolni, a legális kereskedők pedig nincsenek abban a helyzetben, hogy sokfelé hosszú hitelt nyújtsanak. Ezzel szemben tapasztalni lehet, hogy idegen helyekről való ügynökök állandóan járnak a vidéket, akik több évi hitel és egyéb kedvezmények ígéretése mellett aránytalanul magas árakon erőszakolják rá gépeiket a gazdákra.

Fakereskedelem.

A fenyőfaüzlet menete az 1925. évben híven tükrözte azon ideges nyugtalan és állandóan változó állapotot, amelyet az ország egész gazdasági élete mutatott. Az év első felében a kereslet majdnem teljesen megszűnt, a faüzemek a szanálás által a magángazdaságokban előállott depresszió folyamánként részben szüneteltek, részben erősen korlátozott üzemmellel dolgoztak. A második félévben megindult élénkebb kereslet a viszonyok kedvezőbb megítélésére mutatott, de rövid életű volt és utána már az ősz közepén teljes üzletelenségnek adott helyet.

A szegedi és általában a kamara területén levő fűrészüzemek osztoztak a fapiac általános sorsában és a kifejtett legnagyobb erőfeszítés dacára sem tudtak az országos átlagnál jobb eredményt elérni.

Szomorúan állapítjuk meg, hogy a szegedi fapiac elvesztette azon nagy jelentőségét, amellyel a múltban földrajzi fekvésénél fogva birt. A békében Szeged volt a Bánát és Bácska egyik legfőbb épületfa és deszka beszerzési forrása, amely területek ma már nem állanak magyar szuverénítás alatt. E fogyasztási területek helyett eddig ujakat szerezni nem sikerült és a szenvedett veszteségek és károk csekély pótlása az, hogy sikerült a magyar Duna mellékére a szerb Duna körülhajózásával csekélyebb mennyiségű árut hajón szállítani. Ezt is csak az államvasutak szűkkeblű tarifapolitikája tette lehetővé, amely Szegedet a Duna mellékétől és a dunántúli részekről hermetice elzárja.

Fenyőtutajfa az egész év folyamán, különösen Csehszlovákiából bőségesen állott rendelkezésre megfelelő árakon. A tutajfa árak csupán az év vége felé mutattak emelkedést, mikor a lengyel-német vámháború folytán a lengyel fapiacról elszorított német kereskedők a máramarosi csehszlovák fenyőfapiacra vetették magukat és onnan az árut vasuton szállították Németországba. A lengyel-német vámháború hatásai élenken érezhetők az egész fapiacon, így Szegeden is, mert a lengyel fűrészek a német fogyasztási terület elvesztése folytán Magyarországra vetették magukat és itt próbálják elhelyezni selejtesebb áruikat, a megengedett mérv alá szorítva az amugy is nyomott árakat.

A fapiac mai helyzetében gyökeres változást, különösen Szegedre nézve a magyar-jugoszláv kereskedelmi és vámszerződés hozhat, amelytől remélhető, hogy az elvesztett pozíciók egy része, habár áldozattal is, visszaszerezhető lesz. Addig is, amíg ez megtörténik, létérdeke volna a szegedi fakereskedelemnek, hogy a jugoszláv kormánnyal oly megállapodást tudnánk létesíteni, amely lehetővé tenné, hogy Horgoson és Szabadkán keresztül árut tranzitálhassunk magyar területre.

Az elmúlt évet a fakereskedelem nem sorozhatja a jobb évek közé, meg kell várni míg a kereskedelem régi és jelenleg elzárt utjai ismét szabaddá válnak, akkor talán jobb napokat látunk.

A tűzifaüzlet nagyban és egészben normális képet mutatott, bár az év második felében az árak emelkedtek. Az áremelkedés a szomszéd államok szűkkeblű gazdasági politikájára és részükről annak felismerésére vezethető vissza, hogy Magyarország szükségletét saját állományaiból fedezni nem képes és nagymértékben rájuk van utalva. Reméljük, hogy ez az állapot megszűnik, ha újonnan alakított modern erdészeti törvények hatása az ország faállományának emelkedésében mutatkozni fog.

A textiláru kereskedelem

1925. évi alakulását a szegedi *Eisenstädter S. és társai* cég a következő érdekes ismertetésben vázolta a kamara előtt:

Az elmúlt év a textiláru-kereskedelemben jelentős változásokat hozott azáltal, hogy a textiláruk behozatalát a kormány szabaddá tette. Ez a változás azonban csak annyiban volt érezhető, hogy a piacot most már külföldi textiláru uralja, szemben az elmúlt évekkel, amikor behozatali korlátozások folytán a textilkereskedők nagyjából belföldi árura szorítkoztak.

A külfölddel folytatott kereskedelmi tárgyalások látható eredményét az 1925. év elejére vártuk, azonban mint ismeretes, a mai napig nem sikerült a legfontosabb kereskedelmi szerződéseket megkötni.

A korona stabilizálódása és annak értékemelkedése folytán mégis jelentkezett egy számottevő árlémozsolódás és ez a nivellálódási folyamat még ma is tart. Az e réven előállott helyzet jelentékeny kihatással volt a piacra, mert a fogyasztók nagy része egy még nagyobb áresésre számítva, hónapokon át nagy mértékben tartózkodott a vásárlástól. E helyzetet súlyosította még az a körülmény, hogy mezőgazdasági termékeink árai időközben jelentékenyen visszaestek, ami az eddigi egyellen számottevő fogyasztórétet, a gazdalközönség vásárló képességét is nagymértékben lecsökkentette, miáltal a textil-szakma a tavasszal már erős megrázkódtatásoknak volt kitéve, ami a nagyszámu fizetéseképtelenségekben nyilvánult meg.

Módfelett meg van nehezítve az exportlehetőség is. Az állam ugyan engedélyezi a tranzito- raktárak felállítását, amit azonban a mai gazdasági viszonyoknak és lehetőségeknek meg nem felelő rigorozitással kezel és még mindig követeli az importált mennyiség 30%-ának külföldre való szállítását. Ezen 30% kiszállításának lehetőségét súlyosítja az a körülmény, hogy annak félévenként kell megtörténni, mert ellenkező esetben még ezen kedvezményt is megvonja az exportáló cégektől. Különösen fontos a tranzito- raktárak kezelésének enyhítése Szegedre nézve, amely sajnos a trianoni béke következtében halárváros lévén, egyelőre azáltal adódna az egyellen lehetőség Szeged kereskedelmének

némi fellendítésére, ha a kormány részéről lehetővé tételnék a szomszédos utódállamokban a régen fennállott kereskedelmi kapcsolatok felújítása. E körülményt még megnehezíti a horribilisán magas vasuti tarifa is. Cégünk a múlt év tavaszától kezdve ez irányban erős tevékenységet fejt ki s óriási áldozatok árán már sikerült is régi vevőink egy részével a háboru óta megszakított összeköttelést felújítani.

Nagyon sokat veszített Szeged kereskedelme azáltal is, hogy a megmaradt Bácska (Baja és vidéke) a Baja—Szabadka—Szeged vonal által tőlünk teljesen el lett vágva, úgy hogy az oda, illetve visszautazás 1—1 teljes napot vesz igénybe. Sokat lendítene Szeged kereskedelmén a régóta tervezett Szeged—Bácsalmás, illetve Szeged—Baja közötti vasuti kiépítése. A textilpiacra azonban elsősorban és általánosságban a legsúlyosabb teherterhelés a magas vám, amely nemcsak azáltal nehezíti meg az üzletet, hogy a kereskedőktől óriási forgótőkét von el, de a fogyasztó közönség vásárló képességét is nagymértékben csökkenti és óriási eltolódást idéz elő a mezőgazdasági termékeink és az ipari cikkek árai között. Fontos volna tehát végre a régóta vajdó kereskedelmi szerződések megkötése, a vámok és vasuti tarifák jelentékeny leszállításra, valamint a forgalmi adó végleges eltörlése, ami az üzleti forgalmat nagy mértékben élénkítené és a ma már agonizáló kereskedelmet megmentené.

A kereskedőknek ma a legminimálisabb haszon mellett kell kalkulálni, a konkurencia erősebb, mint bármikor volt, kisebb cégek annak érdekében, hogy fizetési kötelezettségüknek eleget tegyenek, önköltségi áron adnak el portékát, ami az egészséges kereskedelemnek erősen a rovására megy. Ha mindenképpen igyekszünk megközelíteni a békebeli viszonyokat, ha tényleg konszolidációt akarunk a kereskedelemben is, akkor meg kell szüntetni mindazokat a teherterheléseket, amelyek az árut, vám, fuvar, forgalmi adó és egyéb költségek címén 100—150%-al megrágóztatják.

Általános megjegyzések a kamarai kerületről.

Múlt évi jelentésünkben kíséreltük meg első ízben, hogy kiterjeszkedjünk a kamarai kerülettel kapcsolatban olyan ügyekre is, amelyek közgazdasági szempontból fontossággal bírnak, noha egyik vagy másik fejezet-cím alá nem illeszthetők be. Ilyen formában igyekeztünk ismertetni a kerület egyes helyeit és terjeszkedtünk ki azokra az észrevételekre és kívánalmakra, amelyek a kerület egyes városaiban és községeiben felmerültek. Ezt a gyakorlatot az 1925. évről szóló jelentésünk összeállítása alkalmával is követni kívántuk és épen azért azzal a megkereséssel fordultunk a fontosabb helyek kereskedelmi egyesületeihez, ipartestületeihez és részben egyes magánosokhoz is, hogy az illető hely *speciális* viszonyairól nekünk tudósítást adjanak. E kérdezősködésünkben főleg arra kívántunk súlyt helyezni, hogy milyen fontosabb jelenségek merültek fel az egyes helyeken, melyek eltérnek a többi helyek körülményeitől. Az egyes helyekről kétségtelenül igen sok érdekes és értékes adat érkezett be hozzánk, melyet a jelen fejezetben dolgozunk fel kivonatos formában.

Nagyon természetes a beérkezett jelentések anyagának egy része más helyütt, például a kereskedelmi viszonyok ismertetésénél, adóügyeknél stb. is szerepel és természetes az is, hogy bizonyos észrevételeket és

megjegyzéseket, amelyek stereotip módon majdnem minden kereskedelmi egyesület és ipartestület jelentésében ismétlődnek, városról-városra nem sorolhatunk fel. Ilyen általános panasz például a forgalmi adó nyomasztó volta, a kontárság elszaporodása, az építkezések szünetelése, a kereskedelem pangása, amikkel szemben mindenütt kíváncsi gyanánt jelentkezik a munkaalkalmak teremtése, az állami beruházások megkezdése és az adósróf enyhítése.

Minthogy ez a fejezet a kerületet kívánja elsősorban ismertetni, azok számára, akik a különböző statisztikai adatok iránt érdeklődnek, utalunk az 1924. évről szóló jelentésünk megfelelő fejezetére. Az ott foglalt adatokat ezen a helyen a kamarai kerület kereskedőinek és iparosainak statisztikájával egészítjük ki.

Kimutatás a kamarai kerület iparosairól és kereskedőiről.

Mint már fentebb említettük, a kamara irodája még az év elején megindította a választáshoz szükséges előmunkálatokat, jelesül összeállította a kamarai kerület választói jogosultsággal bíró kereskedőinek és iparosainak névjegyükét. Hosszu évek óta ez az első pontos adatfelvétel a kamarai kerület kereskedőiről és iparosairól. Az összeállítás szerint, amely körülbelül az 1925 április végi állapotot tünteti fel, a kerület kereskedőinek és iparosainak statisztikája a következő:

	iparos	kereskedő	pénz- és bizto- sító intézet
Szeged sz. kir. város	4317	3008	39
Hódmezővásárhely thjf város	1421	652	12
Csongrád megye	2384	1370	21
Csanád „	3133	1481	41
Békés „	6251	3601	76
Bácsbodrog „	1653	801	18
Baja thjf. város	1076	425	7
Összesen	20235	11338	214

Az iparosok közé a gyáripari vállalatok be vannak számítva, melyeknek száma az egész kamarai kerületben mintegy háromszázra tehető. Ezek a gyári vállalatok összesen körülbelül 15.000 munkást foglalkoztatnak.

A kerület egyes nagyobb helyeit illetőleg a következőket tartjuk megemlítenedőnek.

Baján

ugy a közigazgatási, mint közgazdasági köröket az egész évben nagy horderejű tervek foglalkoztatták, amelyek alkalmasnak mutatkoznak arra, hogy a város azt a viszonylagos nagy jelentőségét, mellyel a vasutak kiépülése előtt bírt, visszaszerezze. Első helyen áll e tervek között a bajai kereske-

delmi kikötő megépítése, amely főleg a vasut- és hajóállomás közötti összekötő vasut kiépítése óta nyomult az előtérbe. Noha ez a terv nem napokon mulik, előkészítése feltétlenül szükségesnek mutatkozik.

A közvilágítás kérdésének megoldásával a város modernizálódása nagy lépéssel haladt előre. Folyamatban vannak különböző utépítési, városrendezési munkálatok és befejezést nyert Bácsbodrog vármegye új székházának az építése. Tervbe van véve Baján egy új postapalota építése, melyre Walkó Lajos kereskedelemügyi miniszter a városnak határozott ígéretet tett. Junius 15-én kezdte meg Baján működését a vámhivatali kirendeltség, amely a külállamokkal való kereskedelmi összeköttetés lebonyolítását van hivatva előmozdítani. Novemberben a Nemzeti Bank fiókot állított fel Baján, ami szintén nagy könnyebbségére van a gazdasági életnek. Fontos azonkívül, hogy megkezdődött a szeged—bajai műút kiépítése, amely a rossz közúti közlekedési viszonyokon van hivatva segíteni.

Békéscsabáról

már előző évi jelentésünkben megemlítettük, hogy a legerősebben fejlődő vidéki városok közé tartozik és mezőgazdasági jellegű helyből ipari és kereskedelmi centrummá van átalakulóban. Megemlítettük azt is, hogy Békéscsabán volt aránylag a legtöbb építkezés tapasztalható. Ugyanezt kell az 1925. évről is feljegyeznünk. Ez évben a város számos utcáját kövezettel és betonjárával látta el. A Máv egy egyemeletes és három kétemeletes hivatalnoki lakást épített, a városházát kibővítették, egy kétemeletes bérpalota és számos földszintes magánház is épült. Az államvasut 18 hold kisajátított területen nagyszabású állomásbővítési munkálatot kezdett meg amely több évig fog eltartani. Ezt az állomásbővítést főleg a határszéli átmeneti forgalom erős megnövekedése tette szükségessé.

Ki kell emelnünk, hogy Békéscsabán az ottani kereskedelmi csarnok az az elmúlt évben igen erős és eredményes működést fejtett ki. Három évi memorandumozás, ankétezés, számos előterjesztés után végre elérte, hogy a vámhivatali kirendeltség, amelyre égető szükség volt, az érdekeltség költségére felállíttatott és a nyár folyamán működését megkezdte.

Helyi jellegű ügyek közül megemlítendő, hogy Békéscsabán az egész év folyamán sok nehézséget okozott az élelmiszer-, illetve fűszerüzletek és vegykereskedések vasárnapi munkaszünetének kérdése, melynél a békéscsabai kereskedő-társadalom joggal sérelmezte, hogy hozzá hasonlóan nem mindenütt hajlandók a kereskedők a szociális szempontokat érvényesíteni és tartózkodnak a vasárnapi üzletzárás kimondásától. Épen ezért a békéscsabai kereskedelmi csarnok e tekintetben imperatív rendelkezést látna feltétlenül szükségesnek.

Egyik legfontosabb kíváncsi Békéscsaba kereskedői érdekeltségé.

nek a rossz vasuti összeköttetések megjavítása. Ez irányu törekvését a csarnok a jövőben még erélyesebben kívánja folytatni. A jelenlegi állapot ugyanis nemcsak a gazdasági életnek, de a közigazgatás gyorsaságának és sima voltának is rendkívül kárára van. Hogy csak mást ne említsünk, a fővonalon fekvő, Csabával szomszédos Mezőberény és Gyoma községekből, amelyek eddig a városnak természetes piacai voltak, Csabára bejönni, teljes napot és feláldozott éjszakát vesz igénybe. Eddig azonban a csarnoknak ugy közvellenül, mint a városi képviselőtestület útján az államvasúthoz intézett kérelmei és tett proposíciói hatástalanok maradtak. Az érdekeltség e probléma megnyugtató elintézése érdekében szükségesnek látná egy értekezlet kieszközlését, amelyen a vasut, az érdekelt hatóságok és gazdasági érdekeltségek mind résztvennének s így a közvellen tárgyalások során nemcsak az óhajok jutnának kifejezésre, de feltárulnának azok a megoldási lehetőségek is, amelyekről egyébként a kívülállóknak tudomásuk nem lehet.

Hódmezővásárhely,

lélekszáma a kerület második városa, csaknem teljesen agrárius jellegű. Nagyipara a malmoktól eltekintve nincs és így kereskedelme és ipara teljesen függő viszonyban van a mezőgazdaságtól. Minthogy pedig az elmúlt évben a vásárlásokkal szemben a gazdátársadalom nagymérvű tartózkodást tanusított, az általános pangás, főleg a kisiparnál, Hódmezővásárhelyen fokozott mértékben volt érezhető. Számottevő építkezés a városban nem volt és különösen az építőipar egész évben csak vegetált. Pedig éppen Hódmezővásárhely iparossága augusztus végén igen szép kiállítás rendezett, amely örvendetes tanúságot tett a hódmezővásárhelyi kézműipar fejlettségéről és nagy teljesítőképességéről.

Makó,

mint már említve volt a kerület hagymatermelésének középpontja és egyben az ország legnagyobb hagymatermelő helye. A város gazdasági helyzete mindig egyenes arányban áll a hagymatermeléssel és a hagyma árával. A nagy termés ugyanis önmagában nem elég, hanem ehhez még értékesítési lehetőségek is kellenek.

A trianoni békeszerződés Makó városát is, a kerület annyi más városával együtt halármenti várossá tette és ezáltal a város ipari és kereskedelmi életét teljesen megakasztotta. 27 községet veszített el Makó, melynek lakossága állandóan e város piacára járt és itt bonyolította le mindennemű üzleti ügyeit. Ezenfelül ma a Makó városához tartozó messzefekvő tanyák népe is inkább a tanyájához közelebb eső és jobb piaccal rendelkező városokat látogatja, mint a teljesen megromlott piacú Makót. Ezzel szemben az 1918. évi forradalom kitörése óta kétszeressére emelkedett a makói iparosok száma, mert míg 1918. évi novemberében Makón kb. 560

iparos volt, addig ezévbén ez a szám elérte az 1100-at. Sok az iparos és kevés a munkaalkalom. Számottevő gyári vállalatok Makón nincsenek, noha épen jelentős zöldség- és főzeléktermelésénél fogva Makó predesztinálva volna egy nagyobb főzelékszáritó telepnek, esetleg konzervgyárnak a felállítására.

A múlt évben az Acsev. a Maroson új vasuti hidat, a Magyar-olasz bank emeletes bankpalotát épített, a polgári leányiskolára emeletet húztak és több kisebb-nagyobb magánépítkezés is történt. Makó és Szeged között az Acsev. bevezette a sinautó forgalmát, amely a tapasztalatok szerint nagyon jól bevált.

Orosháza.

Az 1925. évben megtartatott Orosházán a mezőgazdasági érdekeltségek által megszervezett első és második országos vásár s most már talán a mezőgazdák is belátják, hogy a vásárban ugyan olcsóbban vásárolhatnak, de ugyanannyival silányabb árut. A vásárok az idegenforgalmat néhány napra kétségtelenül rendkívül emelték s az állatvásárok jól beváltak. Az 1925-ös esztendőben aránylag is igen sok volt a kényszeregyezés az orosházi piacon, azonban többnyire kisebb cégeknél fordult elő s lényegileg a piacot nem érintette. Tapasztalható volt, hogy a kényszeregyező cégek egy jelentékeny része a kényszeregyezés megkötése és jóváhagyása után rövid időre újból nem tesz eleget a kényszeregyezésben vállalt kötelezettségeknek sem s újból kényszeregyezést kér. Ehhez bizonyára az is hozzájárul, hogy a kényszeregyezett cég desztillirozott raktárral s hitelek élvezete nélkül folytatja tovább az üzletét, azonban igen számos esetben a kereskedői morál hiánya s a kényszeregyezés intézményével való visszaélés konstatálható. Hozzájárul ehhez még, különösen bizonyos szakmákban a hitelezők könnyelműsége, sőt gyakran nemtörődömsége.

Az Alföldi Első Gazdasági Vasut vonalainak Orosházára való tavaly történt bekapcsolása már kedvezően érezteti hatását, az ezáltal idekapcsolt puszták és Mezőkovácsháza nagyközséggel való forgalmi viszonylatban. Rövid pár hónapon belül a szomszédos Gyopáros fürdőre is kiépül Orosháza község újabb áldozatkészsége folytán a kisvasut, mely vonal villanyosüzemű lesz s nemcsak Gyopárossal való közlekedés szempontjából lesz fontos, hanem Gyopárossal szomszédos néhány kis községet és a tanyákat, mintegy 5—6000 lelket is Orosházához fog kapcsolni. Tárgyalások vannak folyamatban az orosházi vasuti állomás kibővítésére, ami 1926 folyamán kerülne megvalósításra.

Orosháza nagyközség jelenleg nagyarányú építkezési program megvalósítása előtt áll. Körülbelül 15 milliárd költséggel különféle hivatalokat, lakásokat, üzlethelyiségeket, színházat magába foglaló új községházát akar építeni, melyre a terv-pályázat is kiíratott. Ezenkívül új vágóhid építése is tervbe van véve. Kíváncsok volna, ha az olyan nagyközségek, mint Orosháza,

a városokhoz hasonlóan, külföldi kölcsönt kapnának, mivel e tervek csakis akkor volnának megvalósíthatók. A vízvezeték problémája Orosházán, főképen a község középpontjában levő utcákban, az u. n. társas ártézikutak furásával valósul meg. Ez évben a község lakosai újabb három társas ártézikutat furattak s így lakásaikba nyomás nélküli vízvezetékkel vezettek be. Az ártézikutak furásánál mindenütt földgáz is jelentkezett.

Az orosházi postahivatal bérelt, igen szűk, zsufolt helyiségekben működik s a postakincstár részéről is aktuálisnak találtatott egy új postapalota építése, melyet Orosháza rendkívül nagy posta, telefon és táviró forgalma is indokol. Orosháza község a szegedi postaigazgatóság kérésére kedvezményes árban megfelelő telket is felajánlott már erre a célra. Előreláthatólag a postapalota építése is az 1926. év folyamán fog végrehajtatni. Tekintettel arra, hogy Orosházának Budapesttel közvetlen telefonvonala van, nem látnók akadályát annak, hogy az egyes osztrák, csehszlovák és német városokkal, amelyekkel Szeged beszél, Orosháza is telefonbeszélgetést folytathatna. A jugoszláv és román városokkal való telefonösszeköttetést azok közelsége is indokolja.

Gyula,

mint a kerületnek számos más helye, még ma is a Trianon által előidézett lehetetlen helyzetet sanyli. Trianon elvágta az életereit, a város kereskedelmi és ipari szempontból igen hátrányos helyzetbe jutott s azt lehet mondani, hogy néhány nagy vállalatán kívül úgy a kereskedelem, mint az ipar tisztán a helyi szükséglet lebonyolítására szorítkozik. Az utolsó évek gazdasági hullámvásai a gyulai piacot épen ezért nem nagyon érintették. Amint a konjunkturális idők nem termeltek nagy vállalatokat, mert nem volt meg a talajuk, úgy az 1925. évi pangás sem rendítette meg a piacot, amit legjobban bizonyít, hogy egy-két kis cégtől eltekintve, az ez évben jelentkezett rossz üzletmenet mellett sem volt fizetéseképtelenség.

Az 1925. év különösen a második felében gazdaságilag határozottan kedvezőtlen volt, azonban sehol sem volt oly nagy a hanyatlás, mint a faiparban. Különös súlylyal nehezedik erre az iparra a budapesti olcsó tömegáruk erős kínálata, amellyel a sokkal szolidabban dolgozó vidéki ipar képtelen a versenyt felvenni. Építkezés nem volt s így az egész szakma a butorkészítésből igyekezett magát fenntartani. E kettős nehézség alatt sanylik az egész ipar s ez eredményezte, hogy az azelőtt foglalkoztatott munkások száma felére apadt, míg az önállóak száma hatalmasan megnövekedett, mert a munkanélküli munkások önállósítással gondolták lét-fenntartásukat biztosítani.

Ugyanily nehéz helyzetbe került a csizmadia ipar, mely szakma az aradmegyei piacokra is be volt rendezkedve és munkaalkalmat kapott régebben a szövetekezeti bakancsgyár által lebonyolított állami rendelések révén is. Ezek a lefolyt évben a minimumra zsugorodtak össze.

Építkezések sorában megemlítendő, hogy az Első gyulai Reisner malom rt. ez évben is folytatta építkezését és felszerelésének továbbfejlesztését, ugyszintén a Gyulai földművelők gőzmalma rt. is bővítette telepét és berendezését teljesen modernizálta. Teljesítményének megkészszerzésével lényegesen fokozta üzemét a gyulai villamostelep is. Mai helyzetében a telep a kívánalmaknak teljesen megfelel, de az iparosok, — mint a kamarai kerület egyéb helyein is, — panaszzolják, hogy a szolgáltatott áram drágasága versenyképességüket erősen befolyásolja. 1925 ben vetődött fel egy körülbelül öt milliárdot meghaladó városi építkezésnek a terve, amely hajlékot adna a polgári fiuiskolának, tanonciskolának és közmívelődési egyesületnek. Ez a terv, melyre már országos pályázat hirdetett, valószínűleg 1926-ban a városi közgyűlés határozata folytán valóra is fog válni. Ez a terv főleg a gyulai iparosságot érdekli igen közélről, mert az épületben elhelyezést fog találni az ipartestület által fenntartott polgári iskola, amely fennállásának ötödik évében 240 tanulóval teljesen bebizonyította életképességét.

Szarvasról

az ottani kereskedelmi egyesület igen terjedelmes és alapos jelentésben számolt be az 1925. év közgazdasági viszonyairól. E beszámoló egyes részeit évi jelentésünk különböző fejezeteinek összeállításánál felhasználtuk. Itt csak azokra a pontokra szorítkozunk, amelyek speciálisan Szarvas érdeklik. A beszámolóból különösen kiemelendők tartjuk azokat a passzusokat, amelyek a közlekedési viszonyok elhanyagoltságát teszik szóvá. A 28.000 lakosu Szarvas községnek, amely fekvésénél fogva predestinálva volna, hogy egy nagy vidéknek a gazdasági középpontja legyen, egyetlen számbavehető kövezett országutja van, a békéscsaba—szolnoki transzverzális műút. Az endrődi és szentesi utak szintén kövezve vannak ugyan, de az építkezésnél elkövetett hibák miatt olyan állapotba jutottak, hogy jóformán még kocsiközlekedésre sem használhatók. A kövezett utak hiánya miatt úgy a környék, mint a tanyák lakossága az év nagy részében Szarvastól el van vágva. Feltétlenül kikövezendő utvonalak volnának Szarvas—Nagyszénás—Orosháza, Szarvas—Mezőberény, de főleg Szarvas—Mesterszállás—Bánréve. Ez utóbbi út volna hivalva arra, hogy Szarvas Mezőturnál a vasuti fővonalal összekösse és hogy Szarvas járható utat kapjon a Köröshöz. A Körösön viszont fontos volna zsilip helyett áteresztő kapuk építése, hogy az épületfának vizen való szállítása lehetővé váljon. A közlekedés mesterséges megakasztásának érdekes példája, hogy Mesterszállás község lakossága, amely ezelőtt szükségletének legnagyobb részét Szarvason fedezte, a Körösön átvezető kompon való vámszedés életbeléptetése óta a szarvasi piacról csaknem teljesen elmaradt.

Szintén közlekedési természetű panasza Szarvas kereskedő közönségének a vasuti állomás elégtelensége és a menetrend nagyon kedvezőtlen

összeállítása. Ez ügyben egyébként a kamara összeköttetésbe lépett a Máv. üzletvezetőségével. Panaszosan említi meg a Szarvasi Kereskedők Egyesülete, hogy a kisebb községekben, mint pl. Kondoros, Öcsöd, amelyek ezelőtt Szarvasra gravitáltak, kereskedelmi szempontból bizonyos önállósulási törekvés észlelhető, amennyiben ezekben a községekben egy másután létesülnek különböző üzletek. Így az ottani lakosság hovatovább egyre kisebb mértékben jön be Szarvasra vásárolni, mert az egyszerűbb dolgokat a helyszínen is megkaphatják, míg a nagyobb igényűek Békéscsabát, illetőleg Budapestet keresik fel a bevásárlás végett. Noha így a szarvasi kereskedelem állandó nehézségekkel küzdök, mégis a község mezőgazdasági terménykereskedelme elég jelentékeny, kézműipara pedig, mint azt a még 1924-ben rendezett kiállítás megmutatta, igen szép dolgokat tud produkálni. E körülményekre és a községnek általános gazdasági jelentőségére való tekintettel döntött a kereskedelemügyi miniszter úgy, hogy az 1926-ban megejtendő kamarai választások alkalmával Szarvas is, amelynek eddig nem volt képviselte a kamarában, egy kereskedő és egy iparos kamarai tagot delegáljon.

Építkezések tekintetében Szarvason is pangás uralkodott. A házhelyek kiosztása alig indította meg az építkezést, mert az igényjogosult köztisztviselők és munkások nagy része kellő tőke nélkül az építkezést végrehajtani nem tudta.

Szentes

az általános közgazdasági helyzet szempontjából szintén nem tér el a kamarai kerület többi városaitól. A panaszok és kívánalmak egyaránt azonosak. Szentes közelében az elmúlt évben egy nagyobb építkezés történt, a várostól 4,1 km.-nyire a Körös—Tisza—Marosi Ármentesítési és Belvizeszályozási Társulat új szivattyutelepének létesítése, amely a földművelésügyi minisztérium támogatása mellett mintegy 9,1 milliárd korona befektetésével jött létre. Bővítette még a városi villanytelep az üzemét, azonkívül a város kb. egy kilométer hosszúságú utat kiépített és 500 m. hosszúságú már régebben épített, de leromlott utat kiskockával rakatott ki. Ezzel a belterületen levő épített utak hossza 23 km.-re emelkedett. Magánépítkezés alig történt, újabb alapítások pedig a városban egyáltalán nem voltak.

III.

A k a m a r a m ü k ö d é s e .

Törvények és rendeletek előkészítése; általános ipari és kereskedelmi ügyek.

1923 november elsején lépett életbe az 1922 : XII. tc-ben lefektetett

ipartörvény-reform.

Az azóta eltelt idő nagyrészen a gyakorlati életnek a törvény egyes intézkedéseivel való összeegyeztetését szolgálta. Ez a feladat sokszorosan vette igénybe a kamara munkásságát, nemcsak a végrehajtó hatóságok és érdekelt felek tájékoztatása formájában, hanem úgy is, hogy a kamara több ízben elvi határozatok hozatalát és pótrendeletek kiadását provokálta a kereskedelemügyi miniszternél. Így kérte a kamara a *háziipar fogalmának pontos körülhatárolását*, a határvonal megvonását a novella által képesített iparrá minősített *mű- és aranyhímző, illetőleg az egyszerű hímző és recekészítő iparok között*, az állandóan napirenden levő *kontárkérdés* rendezését, a *sütőipar*, továbbá a *női háziruhavarrás* egyes kérdéseinek szabályozását. Számos más esetben is jelentést tett a kamara az ipartörvény-novella körül szerzett tapasztalatairól a kereskedelemügyi miniszternek.

Még az ipartörvény-novella meghozatala előtt egyik felterjesztésében a kamara azt a véleményt fejtette ki a kereskedelemügyi miniszter előtt, hogy ha már annyi ideig vártak a novella megalkotásával, nagyobb veszedelem nélkül lehetne még néhány hónapi halasztást engedni és részleges törvény helyett az egész ipari törvényhozási anyagot átfogó, egyetemes reform alá vonni. Ez különösen az *építőipar* szempontjából bírt volna jelentőséggel. Az építőiparosoknak ugyanis évtizedes kíváncsi volt iparuknak törvényi szabályozása. Már az 1884. évi ipartörvény is kilátásba helyezte

az építőiparok törvényi rendezését

anélkül, hogy az az elmúlt évtizedek alatt megvalósult volna. Ugyanezt az ígéretet megismételte a kereskedelemügyi miniszterium az 1922. évi ipartörvény novella megalkotása alkalmával is. A különböző nagyszámu rendeletek az idők folyamán annyira bonyolultakká váltak, hogy sok esetben zavar és félreértés származott az építő iparokra vonatkozó különböző rendelkezések alkalmazását illetőleg. A nehéz gazdasági helyzet is sok panasznak lett az okozója, amely végre is megérlelte az építőipari kérdések végleges rendezését.

Különösen az ácsiparosok voltak azok, akik nagyon sok panaszt támasztottak az érvényben levő rendeletek ellen, amelyek őket ugyyszólván minden munkalehetőségtől elűzték. Ezért a kamara még az elmúlt esztendőben javaslatot tett a kereskedelemügyi miniszternek, hogy addig is, míg az építőiparok végleges rendezése megtörténik, egy rendeletben mondja ki, hogy a kőművesek a képesítésüknek megfelelő ipari munka elvégzését egész terjedelmében elvállalhatják, egyuttal azonban kötelezletnek arra, hogy az ácsmunkát mindig önálló ácsmesternek adják át elkészítés végett. A kereskedelemügyi miniszterium az év folyamán bocsátott is ki ilyen értelmű rendeletet.

Az év végén a miniszterium elkészítette a végleges építőipari törvénynek a tervezetét, amelyet a kamara az egész érdekeltség bevonásával tartott értekezleten, majd pedig december hó 18-án tartott teljes ülésén letárgyalta. Ez a törvénytervezet a felmerült kívánságokhoz képest összefoglalja az építő iparra vonatkozó összes rendelkezéseket és általában az építőipar színvonalának az emelésére törekszik. A miniszterhez intézett felterjesztésében a kamara kimondotta, hogy a tervezetet általánosságban a tárgyalás alapjául elfogadhatónak tartja, egyes részletkérdésekre vonatkozólag azonban módosító javaslatokat terjesztett a miniszterium elé.

Különböző adott esetekből kifolyólag a kamara több ízben foglalkozott azoknak a kormányintézkedéseknek a kérdésével is, melyek az *építkezések megindítása szempontjából* mutatkoztak kíváncsoknak. Ezekről a tárgyalásokról jelentésünknek egy más helyén, az építőipar viszonyainak ismertetésénél emlékezünk meg.

Az ipartestületi reform.

Éveken keresztül az ország kézműves iparosságát mesterségesen szított izgalomban tartotta az ugynevezett kézműveskamarának ügye, amelynek ügyében még az 1924. év folyamán a kereskedelemügyi miniszteriumban az érdekképviselők részvételével több ankét tartatott. Ezeken az üléseken kamaránk képviselőinek az volt az álláspontja, hogy a kézműves szervezeti reformot, alulról, az ipartestületek megreformálásával kell kezdeni és ezek fölé kell egy központi irányító szervet helyezni. Körülbelül ez a

nézet jutott az ankétek higgadtabb tagjai részéről kifejezésre és ebben az irányban mozogtak annak a hatos bizottságnak a munkálatai is, melyet a miniszter a törvénytervezet elkészítésére kiküldött.

Igy jött létre az *ipartestületek reformjáról és az országos kézműves testület megalakításáról* szóló törvénytervezet, amelyet a kereskedelemügyi miniszter szeptember folyamán azzal a felhívással küldött meg a kamarának, hogy azt az elsősorban érdekelt kézműiparossággal tárgyalja le és saját véleményének kíséretében hozzá terjessze fel. A kamara ennek a felszólításnak úgy tett eleget, hogy a törvénytervezetet kinyomatta és a kerületébe tartozó összes ipartestületeknek áttanulmányozás végett megküldötte és ezeket, valamint a kamara tagjait szeptember 29-én értekezletre hívta össze, melyen a törvénytervezet általánosságában és részleteiben letárgyalatott. A tervezetet az összes megjelentek alkalmasnak találták arra, hogy tárgyalási alapul szolgáljon és bizonyos módosítások figyelembe vételével törvényerőre is emeltessék. Felterjesztését a kamara az elhangzott szempontok figyelembe vételével el is készítette és október elején a kereskedelemügyi miniszter elé terjesztette.

A dolog természetéből folyólag igen sokat foglalkozott a kamara a

a munkásbiztosító pénztár

ügyével, amely folytonos panasz tárgya főleg a kisebb iparosok részéről, akik állandóan sérelmezik, hogy a pénztár adminisztrációja tulságosan drága, nagyon bürokratikus és az egyes feleket tömérdek és feleslegesnek látszó irodai munkára, mindenféle kimutatások, be- és kijelentések kiállítására kötelezi, ami mindenesetre egyszerűbben is le volna bonyolítható. Különösen sok panasz hangzott el a munkásbiztosító pénztár indokolatlanul magas, 10 százalékos havi késedelmi kamata ellen, amely még a koronatorlás idejéből maradt szomorú örökségül a díjfizetésre kötelezett felek számára. Ez ellen a kamara első ízben már január legelején és utána még többször is felszólt, de csak júliusban tudta elérni a késedelmi kamatnak két százalékra való leszállítását. A népjóléti és kereskedelemügyi miniszterekhez intézett felterjesztéseiben, valamint a különböző tárgyalások alkalmával a kamara állandóan azt az álláspontot képviselte, hogy a munkásbiztosító körül teljes megnyugvást csak az autonómia visszaállítása esetén lehet remélni, ha az érdekeltek, akik az intézményt fenntartják, ismét módot nyernek arra, hogy ügykezelésébe belássanak és megállapíthatják, hogy a költségeket hol és milyen mértékben lehet redukálni. Ugyanilyen szempontok által indítva, az év végén tiltakozását fejezte ki a kamara a bal-esetbiztosítási előlegek kivetésének igen kényelmes, de nem méltányos rendszere ellen, mely az iparosságot éppen a legnagyobb válság idejében terheli meg.

Az a körülmény, hogy a munkásbiztosító pénztár elleni panaszok

állandóan szerepelnek a különböző iparos gyűlések napirendjén s az ipar-testületek szinte hétről-hétre panaszokkal fordulnak a kamarához a pénztár ügyében, valamint hogy a pénztár működésével a munkások sincsenek megelégedve, legjobban mutatja, hogy az intézménynél komoly bajok vannak, amelyek a jelenlegi állapotok sürgős megváltoztatását teszik szükségessé.

1925. februárjában készítette el a népjóléti miniszterium

a munkanélküliség esetére való biztosításról

szóló törvényjavaslatnak a tervezetét. A törvényjavaslat, mint a kamara értesült, azon alapul, hogy a jelenlegi betegségélyző és balesetbiztosító pénztárak járuléakai fel fognak emelkedni és az így származó többletet fordítják a munkanélküliség esetére való biztosításra. Minthogy ez a törvényjavaslat az egész ipart és kereskedelmet igen erősen érdekli, a szegedi kereskedelmi és iparkamara megkereséssel fordult a népjóléti miniszteriumhoz, melyben a törvényjavaslatnak megküldését kérte, hogy az érdekelt köröknek alkalmuk legyen ahhoz még a parlamentbe való beterjesztés előtt hozzászólni. Noha az ügy a lefolyt évben még nem vált aktuálissá, a kamarának már módjában volt, hogy érdekeltiségének hangulata felől tájékozódjék. Az általános vélemény az, hogy szociális követelmények teljesítése elől a magyar munkaadóknak nem lehet elzárkózni, de viszont a kérdés törvényi rendezése csak a munkásbiztosítási kérdés egész komplexumának megfelelő reformja keretében történhetik.

Még az 1922. évben a kereskedelemügyi miniszter kérdést intézett a kamarához, hogy mennyiben látná szükségesnek a

kereskedelmi törvény reformját

és igenlő esetben milyen elvek szerint tartja azt megvalósítandónak. A kamara akkor kifejtette, hogy egy ilyen törvényhozási alkotás, amely a gazdasági élet egész mezejét a legerősebben érinti, csak teljesen lehiggadt állapotok mellett valósítható meg célszerűen és az összes érdekelt megelégedésére. A terv akkor le is került a napirendről, de 1925-ben ismét felbukkant különböző hírlapi hírek formájában, melyek már a törvényszövegezési munkálatokról számoltak be. A kamara ekkor a legilletékesebb helyről szerzett információ alapján nyugtatta meg érdekeltiségét, hogy ilyen tervekről egyelőre nincs szó és ha a dolog aktuálissá válik, a kamarák módot nyernek, hogy a törvény tervezetéhez hozzászóljanak.

A vasárnapi munkaszünet ügye.

Julius folyamán küldötte meg a kereskedelemügyi miniszter kamarának véleményezésre az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló törvénytervezetet. A tervezetet kísérő leiratában hangsúlyozta a miniszter,

hogy amennyire el van ismerve annak a szükségessége, hogy mindenki, aki munkát végez hét naponként egyfolytában, legalább 24 óráig tartó pihenőhöz jusson, annyira kétségtelen egyszersmind az is, hogy ezt a hét naponkénti pihenőt nem lehet mindenkinek a pihenés céljaira rendelt vasárnapokon biztosítani. Csak arról lehet szó, hogy azok, akik foglalkozásuk természeténél fogva hosszabb-rövidebb időn át vasárnapokon is kénytelenek munkát végezni, ezért a munkáért a vasárnapot követő hat nap valamelyikén megfelelő pótipihenőhöz jussanak. A kamara magáévá téve a törvénytervezetben lefektetett alapelveket, a tervezetre vonatkozó véleményét az érdekeltségek meghallgatása után felterjesztette a miniszterhez.

Az egész év folyamán a kamarának ugyyszólván szakadatlanul kellett foglalkozni a *husipar vasárnapi munkaszünetének* kérdésével. Számos felterjesztés és a kereskedelemügyi miniszteriumban lefolytatott tárgyalás után november elején jelent meg a rendelet, amely a szakma munkaszünetének ügyét úgy szabályozza, hogy Budapest székesfőváros területén a husneműek árusítása a halfélék, élő és leölt baromfi kivételével, vasárnapokon és Szent István-napján az egész napon át tilos. Az ország egyéb területén a mészáros és hentes üzletekben a husneműek vasárnapokon és Szent István-napján a március 1-től október hó 31-ig terjedő időszakban reggel hat órától délelőtti 10 óráig, a november hó 1-től február hó utolsó napjáig terjedő időszakban pedig reggel 7 órától délelőtti 10 óráig árusíthatók és az árusításnál az alkalmazottak is foglalkoztathatók. Ennek ellenében a mészárosok és hentesek mindazoknak az alkalmazottaknak, segédeknek, tanoncaiknak és munkásaiknak, ily minőségben alkalmazott gyermekeiket és rokonaikat sem véve ki, akiket az ipar körében vasárnap a délelőtti tíz óráig terjedő időben bárminő időn át foglalkoztatnak, vasárnap délelőtti 10 órától hétfőn déli 12 óráig terjedő pihenő időt kötelesek engedni. Azokról a községekről és városokról, amelyekben hétfőn vagy kedden heti, illetve országos kirakodó vásárt tartanak, a rendelet külön intézkedik.

Az új pénzegység.

Szeptember végén a pénzügyminiszter bejelentette, hogy érkezettnek látja az időt az új pénzegység végleges megállapítására. Kezdetben olyan hírek kerültek forgalomba, hogy a pénzügyminiszter a 20.000 koronás egység mellett kíván állást foglalni és ilyen értelmű javaslatot kíván a szanálási bizottság, illetőleg a nemzetgyűlés elé terjesztetni. A közvélemény körében az új pénzegységet illetőleg egységes meggyőződés nem alakult ki, mert voltak hívei az osztrák koronára való áttérésnek, az angol shilling alapul vételének, az arany koronának stb. Általános volt azonban az a felfogás, hogy a 20.000 koronás szorzószám nagyon szerencsétlen, mert a nagy egység köztudomásulag drágaságot idéz elő és egy szegény, háboruban lerongyolt ország nem engedheti meg magának a kontinens

legnagyobb egységű valutájának a luxusát. A kamara ebben az ügyben október 2-án egy ad hoc értekezletet tartott, amelyen határozatba is ment, hogy a 20.000 koronás pénzegység ellen távirati felterjesztéssel fordul a pénzügyminiszterhez. A pénzegység végleges megállapítása október végén történt meg 12.500-as szorzószámmal.

Az év legvégén May Gyula levelezőtág indítványára a kamara napi-rendre hozta

a korlátolt felelősségű társaságok

ügyét, amely már a megelőző években is többször foglalkoztatta. A felértékelési rendelet ugyanis a részvénytársaságokra az alapítke nagyságát illetőleg különböző megkötéseket alkalmazott. Ez kétségtelenül igen helyes intézkedés, de ezzel egyidejűleg felmerült annak szükségessége, hogy a kisebb tőkéek számára is egy vállalat-alapítási forma biztosíttassék. Ez nem lehet más, mint a külföldön nagyon jól bevált *korlátolt felelősségű társaság*. Épen azért a kamara felterjesztéssel fordult a kereskedelemügyi miniszterhez, melyben megsürgette a korlátolt felelősségű társaságokról szóló törvénynek életbeléptetését és főleg arra kérte a minisztert, hogy a felértékelési rendelet és a korlátolt felelősségű társaságokról szóló törvény időpont szempontjából egymással kapcsolatba hozassék.

Már előző évi jelentésünkben is rámutattunk, hogy a

közszállítási ügyek

kezelése Magyarországon sok tekintetben revízióra szorul. Addig is azonban, míg a kamara által szükségesnek jelzett gyökeres reform ideje el nem érkezik, egyes esetekből kifolyólag a kamarának több ízben fel kellett emelni szavát az érdekelt iparosság érdekében. Így felszólalt a kamara a pénzügyminisztériumnál és Szeged városánál is az építkezéseknél követett ugynevezett *zárt versenytárgyalások* gyakorlata ellen és ehelyett a közszállítási törvény intenciójának megfelelően kívánta, hogy az árlejtéseken az összes szakmabeli iparosok résztvehessenek. Más oldalról azonban épen a kamara mutatott rá a városnál egyes lelkiismeretlen vállalkozók eljárására, akik az árlejtéseken rendkívül olcsó ajánlatokkal ütik el a többieket a munkától s azután felárak kijárásával drágábban végzik a munkát, mint azok, akik a munkától elestek. Rámutatott a kamara, hogy a korona stabilizálódása óta az ilyen pótárak engedélyezésének nincsen semmi jogosultsága és csak a tisztességtelenséget favorizálja a tisztességes vállalkozással szemben.

Állami anyagbeszerzési központ.

Az év végén az országos takarékosági bizottságban felmerült az a terv, hogy az állami hivatalok szükségleteinek egységes és egyuttal olcsóbb ellátására állami anyagbeszerzési központ néven egy centrális jellegű hivatal állíttassék fel. Mihelyt ez a terv felmerült, az elnökség nyomban

felírt ellene a kereskedelemügyi miniszterhez és az elnökség tiltakozó megnyilatkozását még jobban alátámasztotta a kamara decemberi teljes ülése. A kamarát ebben az állásfoglalásában az a szempont vezette, hogy a szomorú emlékü háborus központok után egy újabb ilyen szervezetre semmi szükség nincs, a takarékosági bizottság programjával pedig éppen szöges ellentétben áll egy újabb hivatal szervezése, amely ismét a felesleges hivatalnokok és íróasztalok szaporítását hozná magával. De legfőként az az aggodalom jutott a kamaránál kifejezésre, hogy az országos anyagbeszerzési központ a dolog természetéből folyólag azt jelentené, hogy a vidéki ipar és kereskedelem még azt a kevés állami rendelést is elveszítené, amiben ma része van s az új szerv szinte intézményesen fogja az állam, rendelések legnagyobb részét néhány kedvezőbb helyzetben levő és favorizált budapesti vállalatnak juttatni. A központ dolgában a szegedi kamarához hasonló határozatokat hoztak csaknem az összes érdekképviselők. A kormány döntése azonban ebben az ügyben már az 1926. évre maradt.

Szakkvizsgák és mestervizsgák.

Az ipari szakképzettség megszerzése tekintetében bizonyos könnyítést jelentő szakkvizsgák, továbbá a mestervizsgálatok foganatosítása szintén kamaránk feladatát képezte. Amíg az 1922. évi XII. t. c. életbe léptetése előtt csak egyes rendeletek alapján kérhették az arra jogosult egyének, nevezetesen az ország megszállott területéről menekültek, hadifogságból visszatértek, megfelelő katonai szolgálattal rendelkezők, Amerikából visszatértek stb. szakkvizsgára való bocsátásukat, addig az új ipartörvény alapján újabb mód nyílt bizonyos feltételek igazolása mellett a szakkvizsgára való bocsátás kérelmezésére. Az új ipartörvény ugyanis a tulnyomó részben nők által üzemeltetett iparoknál megengedi, hogy mindazok, akik az ezen iparokra megállapított tanonci és segédi gyakorlat együttes tartamának megfelelő időn át folytatott szaktanulmányokat végzését hatósági bizonyítvánnyal, vagy más elfogadható módon igazolni tudják, szakkvizsgára bocsátásukat kérhessék. A rokkantak, hadifoglyok, hadiözvegyek és az 1919. évi ellenforradalomban elhaltak özvegyei, valamint az állásukat önhibájukon kívül elhagyni kényszerült közszolgálati alkalmazottak és hivatásos katonák, továbbá a középiskola 4 alsó osztályának megfelelő képzettséggel rendelkező olyan egyének javára, akik legalább öt éven át folytatott foglalkozásukat elhagyni kénytelenek, kivételes könnyítést állapít meg az ipartörvény a szakképzettség megszerzése tekintetében. Ezek az egyének bizonyos rövidebb tanonci és segédi gyakorlat igazolása esetén szintén kérhetik szakkvizsgára való bocsátásukat. Az ipartörvényben foglalt ezen rendelkezések indokolják azt a körülményt, hogy a szakkvizsgázó egyének száma évenként állandó emelkedést mutat és pedig a következő mértékben:

1921. évben szakvizsgát tett 66 egyén

1922. " " " 88 "

1923. " " " 71 "

1924. " " " 124 "

1925. " " " 282 "

Az 1925. évben szakvizsgát tett egyének száma a kamarai kerületben egyes szakmák szerint a következő volt: Női szabó 100, kenyérsütő 45, női kalapos 14, vendéglős 14, cipész 9, szobafestő 8, női fodrász 7, bognár 7, sütő 6, kötőszövő 5, himző 5, asztalos 5, férfiszabó 4, borbély 4, kovács 4, mészáros és hentes 4, ács 4, lakatos 3, paplanos 3, szitakészítő 2, mérlegkészítő 2, dézsakészítő 2, fényképész 2, villanyszerelő 2, kárpitós 2, cukrász 2, kosárfonó 2, molnár 2, ernyőkészítő 1, fegyverműves 1, kutfuró 1, műszerész 1, szücs 1, kádár 1, esztergályos 1, kerékgyártó 1, könyvkötő 1, csizmadia 1, fűzőkészítő 1, takács 1, fehérneműtisztító 1.

A vizsgálatok eredményük tekintetében szép sikert mutatnak, amennyiben 282 vizsgázó közül mindössze 25 egyént utasítottak további szakbavágó gyakorlat végzésére az egyes bizottságok. A vizsgálatok menete teljesen a törvény rendelkezéseinek megfelelően történt, ahol arra megnyugtató biztosítékot nem látott kamaránk, ott a vizsgázót másik vizsgáló bizottság elé utasította, bár erre a legritkább esetben volt szükség. Kamaránk a megejtett összes vizsgálatokon kiküldött által képviseltette magát s ezáltal is biztosította a vizsgálatok törvényszerű és pártatlan lefolytatását.

A megejtett vizsgálatok szakmaszerinti összeállításából örömdetesesen állapítható meg az a tény, hogy a vizsgák tulnyomó száma a női szabó iparra, mint olyan iparágra esik, amely iparban az iparigazolvánnyal bíró iparosok legjobban érezték az iparigazolvány nélkül dolgozók egyenlőtlen versenyét. Ebben az iparágban tulajdonképpen nem keletkeztek újabb existenciák, hanem a korábban iparigazolvány nélkül dolgozó kontáriparosok lettek rászorítva iparigazolvány váltására. Hasonló a helyzet a házikenyérsütő iparnál is, ahol a háziipar körét meghaladó tevékenységet folytató házikenyérsütőnőket szorította a kereskedelemügyi miniszter rendeletével iparigazolvány váltására. A női kalapos, női fodrász, himző és kötőszövő iparban szakvizsgát tett egyének legnagyobbbrészt szintén nem tekinthetők új ipari existenciáknak, mert ezek is leginkább olyanokból kerültek ki, akik iparukat korábban háziiparszerűleg, illetve iparigazolvány nélkül folytatták. Ha a most említettek számát, 177-et levonjuk az összes vizsgázók számából, azt látjuk, hogy 105 olyan vizsgázó volt, akik a többi iparokból lettek vizsgát a többé-kevésbbé kontároknak nevezhetőkkal szemben.

A szakvizsgálatokat a következő ipartestületeknél az alábbi számban foganatosították:

Szeged 62, Makó 45, Hmvasárhely 43, Baja 31, Békéscsaba 31, Orosháza 24, Szarvas 12, Békés 10, Gyula 5, Csongrád 5, Gyoma 3,

Jánoshalma 3, Bácsbokod 1, Bácsalmás 1, Baltonya 1, Csanádpalota 1, Kiskundorozsma 1, Mélykut 1, Szeghalom 1, Szőreg 1.

A mestervizsgálatok iránt 1925-ben még az 1924. évinél is kisebb érdeklődés mutatkozott az iparosok körében. Amíg 1924-ben 11 vizsgázó jelentkezett mestervizsgálatra, addig 1925-ben csupán 8. A megtartott mestervizsgálatokon két esetben utasították vissza a vizsgázót. Szegeden 3, vidéken 5 esetben volt mestervizsgálat.

Kamarai akció az országos vásárok ellen.

A belkereskedelemnek egyik általánosan ismert súlyos problémája a minden jelentőség nélküli kisebb országos vásároknak az elszaporodása. Ez a jelenség a kamarának november 28-án tartott teljes ülésén került szóba, abból a tapasztalásból kifolyólag, hogy egyes városok és községek minden különösebb indokolás nélkül a náluk rendezett országos vásárok szaporítását kérték. Így pl. a legutóbbi hónapok folyamán Szentés város egy ötödik országos vásár engedélyezését kérte, Endrőd község 4 országos vásár engedélyezését kérte, Csongrád pedig azzal az indokolással, hogy rendezett tanácsu várossá alakult át, 4 országos vásárának 8-ra való szaporítását kérelmezte. Világos, hogy ennek az érvelésnek épen a fordítottja igaz, mert a kirakodó vásár a kezdetlegesebb gazdasági forma, melynek a városodás előrehaladásához képest kell visszafejlődni. Emellett azonban az országos vásároknak ez az elszaporodása súlyosan terheli a kereskedelmet és ipart, mert a vásározó iparosok minden vásáron kénytelenek megjelenni, a kicsiny vásároknak pedig alig van forgalmuk és gyakran arra sem elég nagyok, hogy a kereskedők és iparosok a költségeiket megkeressék. Épen ezért a kamara elnöksége azt a javaslatot terjesztette a teljes ülés elé, hogy a kamara ezeknek a felesleges vásároknak az engedélyezésével szemben állást foglaljon és a kereskedelmi minisztertől felterjesztésileg kérje, hogy csak nagyon kivételes és indokolt esetekben járuljon hozzá az új országos vásárok rendszeresítéséhez. Hogy az elnökségnek ez az előterjesztése mennyire indokolt volt, azt legjobban az a körülmény igazolta, hogy az ülésen résztvevő kamarai tagok közül nagyon sokan helyeslőleg szóltak hozzá, sőt egyesek még a jelenlegi vásárok számának csökkentését is kérték.

Megemlítendőnek tartjuk ebből az esetből kifolyólag azt is, hogy a kereskedelemügyi miniszter szintén november végén leiratot intézett az összes közigazgatási hatóságokhoz, amelyben arra a tapasztalatra utalt, hogy egyes községek vásártartási engedély iránti kérelmeik benyújtásánál nem járnak el szabályszerűen, amennyiben nem csatolják a 30 kilométeres körzeten belül fekvő vásártartó községek nyilatkozatait. Erre való tekintettel elrendelte, hogy a jövőben a kérvényezés alkalmával az iratokhoz minden esetben egy olyan térkép is csatoltassék, amelyben a 30 kilométeres kör-

zeten belül fekvő vásártartó községek pontosan fel vannak tüntetve és ennek megfelelően ezeknek a községeknek a beleegyező nyilatkozatai is az iratokhoz csatolandók.

Hogy a kamarának az országos vásárok elleni állásfoglalása mennyire indokolt volt, azt érdekes módon bizonyítja Orosháza község esete. Orosházán azelőtt országos vásárok nem voltak, ellenben az orosházi hetipiacok felérttek akárhány más közép nagyságu város országos vásáraival. Az első két országos vásárt 1925 szeptemberben és decemberben tartották Orosházán. A vásárok azonban, mint az ottani ipartestület kamaránkhoz intézett jelentésében mondja, csak csalódással jártak az iparosságra nézve, mert a vásárokon a közönség a vásárlástól tartózkodott és ezek csak felesleges terhet jelentettek az iparosokra nézve.

Piaci árusítási ügyek.

A háboru alatt országszerte elharapódzott az a szokás, hogy egyes iparosok és kereskedők nem csupán a *hetipiacokon* árusítottak a piac-tereken, hanem rendszeresen kirakodtak a *napi piacokon* is. Ezt az eljárást a nagyobb rezsiköltséggel terhelt többi érdekelték erősen sérelmezték és Makón az ottani kereskedők egylete útján a polgármesteri hivatalt kérték a napi piacokon való árusítás eltiltására. A polgármesteri hivatal véleményadása céljából kamaránkhoz fordult és a kamara véleménye alapján kimondotta, hogy napi piacokon csakis élelmicikkek árusíthatók és így azokon sem helybeli, sem más községbeli iparosok árusítás végett meg nem jelenhetnek. Az esetben, ha a napi piacokon iparcikkek is árusíthatnának, azok rendes vásár jellegűekké válnának, rendes vásár engedélyezése pedig a kereskedelemügyi miniszter hatáskörébe tartozik. Felebbezés folytán a kérdés III. foku elbírálás céljából a kereskedelemügyi miniszter elé került, aki rendeletében a kamaránk által mondottakat erősítette meg. Ezt a miniszteri döntést a kamara tudomásulvétel végett a kerületébe tartozó többi hatóságoknak is megküldötte, hogy a piaci rendészet egységes kezelését előmozdítsa.

Hasonlóan megkereste a kamara a kerületébe tartozó közigazgatási hatóságokat a *vásárokon megjelenő árusok ellenőrzése* ügyében is. Ez az ellenőrzés ugyanis az utolsó esztendőök folyamán meglehetősen meglazult, ami lehetővé tette illetéktelen egyéneknek a vásárokon egyre növekvő számban való megjelenését. A kamara a legális ipar és kereskedelem érdekeit kívánta szolgálni, mikor felszólalt az ellenőrzés megszigorítása érdekében.

Több városi tanácshoz intézett átiratában állást foglalt a kamara a *köztérhasználati engedélyek* tulságos bőkezűséggel történő engedélyezése ellen és rámutatott arra, hogy a bódészerű és utcán való árusítás ellenkezik egyrészt a városszépészeti és rendészeti szempontokkal, de egyúttal a legális kereskedelemnek az érdekével is.

A múlt év elejétől kezdve egyre szaporodó mértékben érkeztek panaszok a kereskedelmi és iparkamarához, hogy a

hólabdaszelvényekkel üzött szédelgések,

amelyek a háboru kitörése óta megszűntek, ismét felütötlék a fejüket. Ez a jelenség az egész országban általánosan mutatkozott. A szegedi kereskedelmi és iparkamara, mikor az első ilyen esetek tudomására jutottak, érintkezésbe lépett az államrendőrség kerületi főkapitányságával a hólabdaszerű árusítás megakadályozása végett és egyben felhívta a postaigazgatóság figyelmét, hogy az ilyen természetű küldeményektől a postai szállítását vonja meg, egyben pedig az iparpestületekhez intézett körlevelek és lapok útján felhívta a kereskedők és iparosok figyelmét, hogy ilyen szédelgések esetén milyen eljárást kövessenek. A kamara azonban ebben az ügyben még tovább is ment és a debreceni kamarával egyértelműen, mikor pozitív esetek jutottak tudomására, mint az üzleti érdekeiben sértett kereskedők és iparosok törvényes érdekképviselője, maga lépett fel feljelentő gyanánt és két esetben meglehetősen súlyos ítéletet provokált. Ezen a módon, amennyire meg lehet állapítani, sikerült e visszaéléseknek elejét venni, mert az év utolsó hónapjaiban már ilyemű jelentések nem érkeztek a kamarához.

Árverésekkel üzött visszaélések.

Közvetlenül a háboru előtt a tisztességtelen versenynek egy egészen különös formája ütötte fel a fejét a vidéki városokban. Budapesti szőnyegkereskedő cégek szőnyeget küldöttek egyes szállító cégek címére, azzal a rendeltetéssel, hogy ezeket a szőnyeget a szabályszerűen igazolt tulajdonosnak jelentkezése esetén adják ki, de amennyiben a tulajdonos 8 napon belül nem jelentkeznék, a szőnyeget közjegyző közbenjöttével árvereztessék el. A háboru az árverezés ezen formájának végét vetett, de most a hasonló módon rendezett árverések ismét jelentkeznek. Eltérés csak annyiban van, hogy az újabban a kamara tudomására jutott esetekben a szőnyeget nem szállító cégek címére küldik, hanem pénzintézetknél zálogosítják el és az elzálogosítók szántszándékos késedelemben maradnak, hogy *így árverés legyen foganatosítható*. A szegedi kamarai kerületben is fordult elő több ilyen eset, melyeknél kétségtelenül meg lehet állapítani az ipartörvény 51. szakaszába ütköző tömeges és gyors vásárlásra ingerlő eladás tényét. Noha ez az eset forog fenn, az intézkedésre hivatott hatóságok a kereskedelmi törvény 306. §-ában körvonalazott esetet látván fennforogni, arra az álláspontra helyezkedtek, hogy az árverés nem tagadható meg és arra az engedélyt megadták.

Kétségtelen, hogy a budapesti cégeknek ez az eljárása igen súlyosan érinti a vidéki kereskedők legális üzleti érdekeit és attól kell tartani, hogy egyes ilyen esetek megengedése után ez a rendszer széles körben el fog

harapódzani. A kamara teljesen tisztában volt vele, hogy mikor a kereskedelmi törvénynek egy világos intézkedése forog fenn, nagyon nehéz azzal szemben bárminemű intézkedést foganatosítani, mégis úgy vélte, hogy egyik törvénynek az intézkedése nem lehet arra való, hogy vele egy másik törvénynek a rendelkezését kijátsszák. Épen ezért a kamara képviselőjében Tonelli Sándor dr. főtitkár megtárgyalta ezt az ügyet a kereskedelmi miniszteriumban és a tárgyalás alapján az elnökség felterjesztést intézett a kereskedelemügyi miniszterhez és intézkedést kért az ilyen esetekkel szemben. Az elnökség anélkül, hogy pozitív javaslatot tett volna, felvetette egy olyan rendelkezésnek a kibocsátását, amely az iparhatóságokat feljogosítja, hogy ilyen árverések alkalmával vizsgálai tárgyává tegyék, hogy a késedelem milyen módon állott elő és nem forgott-e fenn már eleve az árverés elrendelésének a szándéka.

Ugyanezen felterjesztésben szóváltette az elnökség az ugynevezett *divatrevük rendezésének* a kérdését is, amelyek igen sok esetben csak a megrendelés-gyűjtésről szóló törvény tilalmának kijátszását célozzák. Mindkét ügy ezidőszert a kereskedelemügyi miniszteriumban áll tárgyalás alatt és remélhető, hogy a tisztességtelen versenynek ez a két formája a jövőben rendeleti intézkedéssel fog megakadályoztatni.

Adóügyek.

Az adóügyek az 1925. év folyamán is a kamara tevékenységének igen nagy részét vették igénybe. Ugy egyes feleknek és csoportoknak jogos érdekeit, valamint általános adóügyi kérdéseket a kamara nagyon sok esetben szükségképen képviselte az illetékes hatóságok előtt. Ugy az egyes adónemek, mint az adók kezelése ellen az egész év folyamán állandóan nagyon sok panasz hangzott el. Mégis egész objektív megállapítás szerint összehasonlítva a megelőző esztendővel, az 1925. évben az adóügyek terén *bizonyos lehiggadás volt tapasztalható*. Ez kétségtelenül a korona értékének állandósulásával függ össze. Az 1924. évi általános kereseti adó kivétele ellen nagyon sok panasz hangzott el, mert ez az egész adókivetés jóformán csak becslésre és találomra ment. Az 1925. évi adókivetés szintén nem volt ideálisnak mondható, sőt a tetemes emelések révén igen erősen nehezedett a kereskedőkre és iparosokra, de mégis az előző évi eredmények, a beadott vallomások, a szakmák képviselőivel való tárgyalások, arányosítások, minimális és maximális jövedelmek megállapítása révén, különösen pedig az adófelszólamlási bizottságok működése után a realitást jobban megközelítő eredményeket produkált. Remélhető, hogy az 1926. évben az adókivetési eredmények még sokkal megnyugtatóbbak lesznek és azontul már csak az adókivetési eredmények módosítására lesz szükség.

Az 1925. évben is az *általános forgalmi adó* állott az érdeklődés homlokterében. Az egész ország kereskedő és iparos közvéleménye állandóan követelte a *forgalmi adó 3 százalékos kulcsának 2 százalékra való leszállítását*; valamint az osztrák fázisos adórendszerhez hasonló formára való áttérést. Mindkét kíváncsi érdekében a szegedi kereskedelmi és iparkamara is több ízben felszólalt a pénzügyminiszternél és résztvett a magyar érdekképviseléseknek ez ügyben közösen megindított akcióiban. A forgalmi adó kulcsának 2 százalékra való leszállítása július végén meg is történt, a fázisos adórendszerre való áttérés ügye azonban egészen az év végéig elhúzódott. Ez alkalommal a tárgyalások abba az irányba terelődtek, hogy ezt az adórendszert a pénzügyminiszterium egyelőre kísérletképpen néhány fontos közszükségleti cikknél fogja életbe léptetni.

A kamarának a forgalmi adó kezelése ügyében megindított több akciója 1925. év folyamán sikerrel járt. Így magáévá tette a pénzügyminiszter a kamarának még az év elején előterjesztett panaszát, hogy a keresleti viszonyok megromlása mellett nem lehetnek az 1924. évben megállapított átalányösszegek továbbra is irányadók, hanem új átalányozást kell elrendelni. Január végén felszólalt a kamara a pénzügyigazgatóságnál a forgalmi adó leltározásának túlrovid határidőre történt kitűzése ellen és sikerült a szegedi pénzügyigazgatóságnál a határidő meghosszabbítását elérni. A július 1-én elrendelt új átalányozás keresztülvitelének megkönnyítése érdekében megállapodott a kamara a pénzügyigazgatósággal, hogy az ipartestületek szakmánként 3 tagu bizottságot válasszanak és a pénzügyigazgatóság kiküldöttjeivel együtt ezek a bizottságok tárgyalják meg az átalányozás keresztülvitelét, különösen pedig az arányosítás módját. A forgalmi adó új átalányozási rendjének bevezetése alkalmával a kamara megbizta *Landesberg Jenő dr. titkár*t, hogy egy *tájékoztató füzetben foglalja össze a forgalmi adó átalányozására vonatkozó rendelkezéseket*. Ez a füzet augusztus elején a kamara kiadásában meg is jelent és igen használható utmutatásul szolgál ugy az ipartestületeknek, mint az egyes iparosoknak.

Különösen fontos eredményt ért el a kamara a *kihitelezett áruk forgalmi adója* tárgyában. Minthogy egyes pénzügyi hatóságok a forgalmi adó lefizetését követellék már a kihitelezett áruk után is, a kamara felterjesztéssel fordult a pénzügyminiszterhez és rámutatott arra, hogy az érdekelt adózóktól a hitelben adott áruk után forgalmi adót a vonatkozó törvény és vérehajtási utasítás értelmében csak akkor lehet követelni, ha a hitelezett áruk ellenértéke tényleg be is folyik. A kérdést október közepén 131.284/925. számú rendeletével a pénzügyminiszterium a kamara felfogásának megfelelően döntötte el és megállapította a kihitelezett áruk forgalmi adója fizetéséig követendő módokat. Az év végén, mikor a kamara több helyéről panaszok érkeztek, hogy a rossz gazdasági viszonyok mellett az egyes felek nincsenek abban a helyzetben, hogy a fel-

gyülemlött adóhátralékokat egy összegben fizethessék, a kamara *halasztási kedvezmények* nyújtása érdekében eljárta úgy az egyes pénzügyigazgatóságoknál, mint felterjesztéssel fordult a pénzügyminiszterhez is. A pénzügyminiszter a kamara felterjesztése alapján megengedte, hogy a pénzügyigazgatóságok a kisebb adózóknak adóhátralékaik befizetésére, a kivételes és méltánylást érdemlő esetekben és ha az adózó fizetési készségének már jelét adta, november 15-én tulterjedő részletfizetési kedvezményt nyujtsanak.

Ezekről eltekintve a kamara a különböző adókérdéseket állandóan napirenden tartja. Különösen foglalkozik a kamara a *fényüzési forgalmi adónak* a kérdésével, amely erősen befolyásolja az ilyen természetű cikkeket előállító vállalatok versenyképességét. Általában a közgazdasági szempontokra való figyelemmel a kamarának az az álláspontja, hogy az adóterhek nálunk egy adónemnél és egy iparágnál, vagy kereskedelmi szakmánál se legyenek súlyosabbak, mint a külföldön, mert ez hátrányosan befolyásolja a magyar közgazdaság versenyképességét.

Forgalmi ügyek.

A kamara az egész év folyamán igen sokat foglalkozott különböző közlekedési és szállítási kérdésekkel. Egyik általános beadványában javaslatot tett a m. kir. államvasutak igazgatóságának

a vasuti tarifák egyszerűsítésére.

Előterjesztésében a szegedi kamara főleg azokra a tarthatatlan állapotokra mutatott rá, amelyek a Szeged-dunántuli viszonylatban és viszont fennállanak. A legrövidebb ut ugyanis Szegedről a Dunántulra Félegyházán, Bácsalmáson és Bátaszéken át vezet, de az áruszállítás nem ezen az útvonalon történik, hanem Budapesten keresztül. A magyarázata ennek az, hogy a rövidebb vonalon tört tarifák vannak érvényben, amelyeknek összegezése sokkal drágább díjtételt eredményez, mint a rövidebb utvonal tarifája. Előfordul pl. hogy egy szeged-dunántuli küldeménynél, egész vagonrakományt véve alapul, 2 millió korona többlet mutatkozik a rövidebb, de tört tarifás utvonalon. Erre való tekintettel a kamara azt hozta javaslatba, hogy bármely esetben a szállítás a rövidebb uton történjék, de a rövidebb vonalakra is egységes tarifák állapíttassanak meg. Ezen általános előterjesztésén kívül részt vett a kamara a múlt esztendőben megszervezett *tarifabizottság* tárgyalásain és a kerület érdekeltségének meghallgatása alapján számos javaslatot terjesztett elő az érdekeltséget legközelebből érintő tarifák módosítása tárgyában. E módosító javaslatok nagy részét a Máv. igazgatósága honorálta is.

A külföldi vasuti forgalom megkönnyítése tárgyában a kamara előterjesztéssel élt a kereskedelemügyi miniszternél és rámutatott arra, hogy a Máv. pénztárai az

idegen valuták átszámításánál

lehetetlen árfolyamokat alkalmaznak. Rámutatott a kamara arra, hogy akkor, amikor már végre a magyar korona árfolyama stabilnak tekinthető, egyáltalában nincs jogosultságuk a Máv. által megállapított valutaárfolyamoknak, amelyek rendszerint 10 százalék különbséget mutatnak a hivatalos árfolyamokhoz viszonyítva. Miután pedig a Máv.-nak ez a kurzusmegállapítása a kereskedelmet súlyosan terheli, a kamara felterjesztésében arra kérte a kereskedelemügyi minisztert, hogy hasson oda, hogy a Máv. a külföldi fuvarleveleknél szükséges idegen valutákat reális módon számolja el.

Ezzel kapcsolatosan a kereskedelmi és iparkamara azt a javaslatot terjesztette a kereskedelemügyi miniszter elé, hogy a jövőben a magyar államvasutak vonalain a külföldi valuták átszámításánál a jegyintézet által napról-napra megállapított kurzusok középárfolyamait vegyék alapul.

A kisebb jelentőségű közlekedési ügyek közül megemlítendő, hogy előterjesztéssel élt a kamara a kereskedelemügyi miniszternél az ugynevezett

körzeti bérletjegyek rendszeresítése

dolgában. Ez az előterjesztés részben honoráltatott, amennyiben a kereskedelemügyi miniszter intézkedett, hogy a Máv.-nak a Dunától keletre és a Dunától nyugatra eső hálózatára külön bérletjegyek adassanak ki. Ezt a megoldást azonban a kamara még nem tartja kielégítőnek és azt a nézetet képviseli, hogy a *tényleg* üzletileg vezetett külföldi vasutak mintájára az államvasutaknál is a körzeti- és vonal-bérletjegyek rendszere minél jobban kiépíttessék. Szintén a kamarának sikerült elérni, hogy a Szeged és Budapest közötti éjjeli személyvonatoknál az 1924. év végén beszüntetett hálókocsiforgalom újból rendszeresíttessék. Állandóan figyelemmel kísérte a kamara a kerület menetrendi ügyeit és e tárgyban számos javaslattal fordult az államvasutak szegedi üzletvezetőségéhez.

Mint már a megelőző évről szóló jelentésünkben is említve volt, a szegedi kamara régóta figyelemmel kísérte

az utódállamokkal való vasuti összeköttetések

kérdését, amelyek a háború óta még mindig nem állottak helyre. A szegedi kamara kerületét e vonatkozásban legjobban természetesen a Bácska és a Bánság felé vezető vonalak érdeklik és ezeknek teljes megnyitása érdekében a szegedi kamara érintkezésben volt a különböző román és jugoszláv kereskedelmi és iparkamarákkal, amelyek részéről természetesen még nagyobb érdekek nyilatkoztak meg, hogy a nyugat felé

zavartalan és közvetlen vasuti összeköttetések legyenek. *Tonelli Sándor* dr. főtitkár, mint már említve volt, ezt a kérdést ismertette a kereskedelmi kamarának június 21—27. között Brüsszelben tartott nemzetközi konferenciáján is. Augusztus hónap folyamán a jugoszláv kormány által létesített nagybecskereki kereskedelmi és iparkamara kereste meg a szegedi kamarát, hogy a becskerekai vonal megnyitására magyar részen tegye meg a kezdeményező lépéseket. Ezzel szemben a becskerekai kamara a szerb kormánynál járt el és rámutatott arra, hogy egyrészt a zentai hid csekély szolgáltató képessége, másrészt a szabadkai állomás tulzsufolttsága folytán a Torontál megyéből nyugat felé irányuló küldemények mindig tetemes késedelmeket szenvednek és főleg a romlandó áruk értékükből igen sokat veszítenek. A szegedi kamara a maga részéről ez ügyben többször tárgyalt a kereskedelemügyi miniszteriummal és magyar részről a vonal megnyitásának nem is volt akadály. Szeptember végén egy közös értekezlet tartatott a magyar és jugoszláv delegátusok között, melynek értelmében a becskerekai vonal megnyitása október 15-re ki is tűzetett. A tényleges megnyitás tekintetében némi halasztás történt ugyan, de az év végén ezen a vonalon a közlekedés már teljesen megindult. Románia irányában főleg az apátfalvi és temesvári vasuti összeköttetés megnyitása képezte a tárgyalás anyagát. Az elsőre vonatkozólag azonban a román kormány kijelentette, hogy nem tartja időszerűnek, a másik kérdés pedig az év végéig még nem nyert elintézészt.

Szintén a közlekedési viszonyoknál tartjuk megemlítendőnek, hogy a nemzetközi forgalom megkönnyítése érdekében a kamara több ízben foglalkozott

a vizumkényszer megszüntetésének,

illetőleg enyhítésének ügyével. Így elsősorban javaslatot tett a kamara arra nézve, hogy kezdő lépés gyanánt az utasforgalom Magyarország és Ausztria között tétessék szabaddá. Mikor augusztus 10-én Németország és Ausztria az egymásközti forgalomban a vizumot eltörölték, a kamara ismét javaslatot tett a magyar kormánynál, hogy az osztrák kormánnyal tárgyalások indíttassanak meg a vizumkényszer eltörlésére vonatkozólag. A kamarának ezt a kezdeményező lépését a társkamarak és a többi érdekképviseltek is támogatták.

Ezekről az általános jellegű kezdeményezésektől függetlenül a kamara a gyakorlatban is igyekezett megkönnyíteni a kötelékébe tartozó kereskedők és iparosok külföldi utazásait. Megállapodást létesített több idegen állam budapesti képviselőjével, hogy az utlevelek vizumának kiadásánál a kamarai igazolványokat elfogadják, az osztrák követséggel pedig oly értelemben állapodott meg, hogy kereskedők és iparosok részére az osztrák vizumot maga a kamara irodája adja meg. Tárgyalásokat indított a kamara az S. H. S. külkereskedelmi képviselővel is, hogy kamarai igazolvány

alapján a Jugoszláviába utazni kívánók mentesíthessenek a személyes megjelenés kötelezettsége alól.

A közuti kérdéseket

illetően a kamara állandó tárgyalásban volt a kerületéhez tartozó különböző törvényhatóságokkal és támogatta az utak építésére vonatkozó törekvéseket. Ez ugyanis Magyarországon az automobilizmus elterjedésének egyik legfontosabb előfeltétele. A közutak kiépítése tekintetében egyébként Walkó Lajos kereskedelemügyi miniszter épen a kamarának november 28-án tartott diszgyűlésén tett igen fontos kijelentéseket. A közvetlenül Szegedet érdeklő dolgok közül megemlítendő, hogy a kamara egyrészt Szeged és Hódmezővásárhely városok hatóságánál, másrészt Csongrád vármegyénél lépéseket tett az algyői kompnál uralkodó tarthatatlan állapotok megszüntetésére.

Posta, táviró és telefon ügyek.

Sok panasz érkezett kamaránkhoz, hogy a külföldi csomagok, még olyanok is, melyek a szomszédos országokból érkeznek, a késedelmes vámkezelés miatt csak hosszú idő elteltével, — husz, huszonöt nap, sőt egyes esetekben egész hónap múlva jutnak el a címzettekhez. A kamara egész csomó ilyen esetelt gyűjtött össze és ezeket táblázatos kimutatásba csoportosítva terjesztette a kereskedelemügyi miniszter elé, kérve tőle a jelentkező bajok orvoslását. Eltekintve ugyanis a késedelmek által önmaguktól előállott károktól, a mai nehéz viszonyok mellett egy kereskedőre és iparosra sem lehet közömbös az, ha pénze heteken keresztül fekszik az áruban, melyhez a postánál és a vámhatóságoknál mutalkozó nehézségek miatt nem tud idejében hozzájutni. Fölterjesztésünknek megvolt a kellő sikere, mert addig is, míg a szegedi pályaudvarra tervezett új postapalota felépül a vasúti gyorsáru raktár mellett a postai csomagok vámkezelése céljából egy ideiglenes helyiséget emeltek, miáltal a késedelmes belkezelés által okozott bajok lényegesen csökkentek.

Kamaránk fölterjesztéssel fordult a kereskedelemügyi miniszterhez, melyben a békeparitást jóval meghaladó postai díjtételeknek revízióját és lényeges leszállítását kérte. Szemléltető táblázatokban rámutattunk a tarifa díjtételeinek tarthatatlanságára s míg egyrészt a háború előtti díjtételeket összehasonlítottuk a felterjesztés idején érvényben volt díjtételekkel, addig másrészt párhuzamot húztunk a magyar és osztrák belföldi postatarifa adatai között. Kérjük ennek kapcsán, hogy a postatarifa díjtételei a békeparitást megközelítő színvonalra csökkentessenek le és ezáltal oszlattassék el az a fellünő eltérés, amely a két állam belföldi forgalmában a magyar közönség hátrányára mutalkozik. A kereskedelemügyi miniszter fölterjesztésünkre adott válaszában kilátásba helyezte, hogy ott, ahol lehet és ahol arra a Stockholmban kötött nemzetközi postaegyezmény módot nyújt, — az érdekeltség kívánságát honorálni fogja. Ennek az ígéretnek beváltása

mutatkozik részben az 1925. évi október hó 1-én életbelépett részleges díjmérséklésben. Ezt nemsokára további mérséklés fogja követni, de teljes egészében a pengő értékre való áttérés kötelező áttérés alkalmából készí- tendő új postai tarifában fog teljesen kibontakozni.

Az egész év folyamán állandó tevékenységet fejtettünk ki abban az irányban, hogy a kamaránk területén levő forgalmasabb helységek minél szélesebb körben vonassanak be a külföldi telefonforgalomba. Ismételt felterjesztéseinknek és következetes munkánknek nagy része van abban, hogy 1925. évben Baja Béccsel, Békéscsaba Munkácsal, Csongrád Béccsel, Gyoma Béccsel, Gyula Béccsel, Pozsonnyal, Turócszentmártonnal, Losonccal, Mezőkárkonnyal és Prágával, Hódmezővásárhely Prágával, Kétegyháza Béccsel, Makó Béccsel, Nagymihálylyal, Husztal, Szentés Szabadkával, Birkenverder (Potsdam), Halberstadt, Bielefeld, Halle (Saale), Wienböhla és Mannheimmal, végül Szeged Belgrád, Ujvidék, Szabadka, Fehértemplom, Törökbecse, Ujverbász, Pancsova, Zenta, Zombor, Óbecse, Nagybecskerek, Nagykikinda, Versecz, Nagymihály, Eperjes, Igló, Losonc, Késmárk, Besztercebánya, Gölnicbánya, Huszt, Stoószfürdő, Gráz, Linz, Salzburg, Innsbruck, Villach, Klagenfurttal, továbbá mindazon németországi városokkal, melyekkel Budapest beszélhet, telefonösszeköttetésbe került.

A kamaránk területén levő városok és községek eddig Béccsel hétköznapiokon csak esti 7 órától reggeli 9 óráig válhattak közönséges telefonbeszélgetéseket, reggel 9-től esti 7 óráig a posta csak sürgős, vagy nagyon sürgős beszélgetésre fogadott el előjegyzést. Ez a korlátozás a Béccsel való telefonálást majdnem lehetetlenné tette, mert a mostani közgazdasági élet a sürgős, vagy nagyon sürgős beszélgetések díját nem bírja el, másrészt pedig a magyar postahivatalok leglőbbjének, de a bécsi kereskedői irodáknak is szolgálati ideje 6 órakor végződik. Fölterjesztést intéztünk tehát a kereskedelemügyi miniszterhez, hogy ha már ezt a korlátozást egészen nem lehet megszüntetni, legalább enyhítse oly módon, hogy a vidéki városoknak is lehetővé váljék a közönséges díjszabás mellett való telefonálás. Fölterjesztésünkre a kereskedelemügyi miniszter megengedte, hogy a magyar vidéki városok Béccsel és a Bécsen át irányuló többi osztrák városokkal hétköznapiokon már délután 4 órától reggel 9 óráig, ünnep- és vasárnapokon pedig egész napon át folytathatnak közönséges telefonbeszélgetéseket.

A szegedi postaigazgatóság megszüntetésének terve.

Julius végén érkezett meg Szegedre az a hír, hogy a takarékosági bizottság a szegedi posta- és táviradaigazgatóságot meg akarja szüntetni.

A kamara fölfogva a szegedi postaigazgatóság jelentőségét, nyomban megindokolt és terjedelmes fölterjesztéssel fordult a postaigazgatóság fenntartása érdekében a kereskedelemügyi miniszterhez. A kamara felter-

jesztése kiemelte, hogy nem lehetne egy szót sem szólni, ha az összes postaigazgatóságok megszüntetéséről volna szó, de a legnagyobb mértékben indokolatlan volna, ha ez a halálos ítélet csak a szegedi postaigazgatóságot érné. Ha már mindenáron takarékoskodni kell a postánál, elsősorban az egyik budapesti igazgatóságot kellene megszüntetni, hiszen a fővárosban a vezérigazgatóságon kívül három igazgatóság is van. A kamarának ehhez a felterjesztéséhez a főispán és a város is csatlakozott és így a tervet végre Budapesten elejtették.

A tanyavilág bekapcsolódása a forgalomba.

A postai viszonyok ismertetésénél meg kell emlékeznünk még az Alföldnek egy speciális panaszáról, amely mindenfelé általánosan jelentkezik. A kerület csaknem összes városainak és nagyobb községeinek igen nagy határuk van, ahol a szétszórt tanyavilágban a postai közvetítés vagy igen kezdetleges, vagy egyáltalán nincs megszervezve és az egyes felek csak a községi postahivatalokat vehetik igénybe. Erre vonatkozólag a szarvasi kereskedők egyesülete részéről az a javaslat merült fel, hogy a már mindenfelé többé-kevésbé kiépített tanyai iskolahálózatot kellene a postával kapcsolatba hozni és a tanyai-iskoláknál lehetne a levélfeladói és kézbesítési szolgálatot megoldani.

Kiállítások és árumintavásárok.

A kamara, mint a megelőző években, 1925-ben is a legmesszebbmenő propagandát fejtette ki a tavasszal rendezett budapesti árumintavásár érdekében. Hasonlóan elvállalta a kamara olyan külföldi árumintavásárok tiszteletbeli képviselőjét is kerületére, melyeket a magyar kereskedelem szempontjából fontosnak ítélt. Ezekről eltekintve, különösen meleg támogatásban részesítette a kamara az augusztus 14—szeptember 9 között az Országos Iparegyesület által Budapesten rendezett országos kézműipari tárlatot, amelynek érdekében a kerület iparossága körében széleskörű propagandát fejtett ki.

Az elmúlt év folyamán a kamarai kerületben egy nagyobb arányú kiállítás volt augusztus elején, *Hódmezővásárhelyen*. A kiállítást, mint már más helyen említettük, a hódmezővásárhelyi ipartestület a várossal és az ottani Gazdasági Egyesülettel egyetemben rendezte. Ennek a kiállításnak a zsűrijében a kamara képviselve volt és a kiállításon legszebb tárgyakkal szereplő iparosok részére díszleveleket adományozott.

Három kiállítást rendezett a kamarai kerületben a *Falu Szövetség* és pedig április 13—16 között *Mezőberényben*, május 31—június 2 között

Szőregen és október 18—20 között *Szentesen*. Ezekről a kiállításokról, amelyek tulságos hevenyészett jellegüknél fogva nem nagyon alkalmasak valamely község, vagy vidék iparának bemutatására és megismertetésére, a kamara természetesen távollattarta magát.

Pártolásban és támogatásban részesítette azonban a kamara a kerületében rendezett *tanonc- és segédmunka kiállításokat*. Megemlítendőnek tartjuk, hogy ez évben különösen a szegedi és makói segéd- és tanonc-munka kiállítások jártak igen szép eredménnyel.

Szintén a kamara támogatásával még egy egészen speciális jellegű kiállítást is rendeztek 1925 április 7—13 között Szegeden. Ez volt a szegedi bélyeggyűjtők egyesülete által a városi muzeumban rendezett *bélyegkiállítás*. A kamara előterjesztésére ezt a kiállítást, amelyen főleg a régi magyar és osztrák bélyegek kerültek bemutatásra, a kereskedelemügyi minisztérium is különböző kedvezményekben részesítette és megengedte a kiállítás tartamára a városi muzeumban egy külön postahivatalnak a felállítását, amely speciális bélyegzővel látta el az ott feladott levélpostai küldeményeket. A kiállításon résztvevők közül többeket a kamara elismerő oklevéllel tüntetett ki.

Itt említjük meg, hogy ez évben a kamara *társas kirándulást szervezett* a március 1—7 között tartott *lipcsei árumintavásár meglátogatására*. E kezdeményezéssel a kamara szolgálatot kívánt tenni érdekességének, hogy Közép-Európának ezzel a nagyszabású kereskedelmi intézményével megismerkedjenek. Az erre vonatkozó tárgyalásokat a lipcsei vásár igazgatóságával Tonelli Sándor dr. főtitkár lipcsei tartózkodása alkalmával még 1924 őszén indította meg. A kamara kezdeményezése érdekességének körében meglehetősen érdeklődéssel találkozott, úgy hogy még a nagyon nyomott konjunkturális viszonyok mellett is 27-en jelentkeztek a kiránduláson való részvételre. A szegedi kirándulók a vásár alkalmával 4 napig tartózkodtak Lipcsében; utána a kirándulók egy része Bécsen keresztül tért vissza, ahol az ottani tavaszi vásárt is meglátogatták. A kamara tisztviselői közül a kiránduláson Cserzy Mihály dr. fogalmazó vett részt. Tonelli Sándor dr. főtitkár márciusban a bécsi tavaszi vásárt, szeptemberben pedig a prágai őszi vásárt látogatta meg.

Szakoktatás.

Iparoktatási intézetek.

A szakoktatási intézetek közül elsősorban a szegedi állami felsőipariskoláról emlékezünk meg. Mint már a múlt évekről szóló jelentésünkben említve volt, ezt az intézetet a trianoni béke igen jelentékeny területektől fosztotta meg, ami leginkább a tanulók létszámának csökkenésében jutott

kifejezésre. Noha az elszakított vármegyék területén lakó tanulók még ma is csak szórványosan nyernek határátlépési igazolványt, a tanulók száma némileg emelkedő tendenciát mutat. Az 1924—25. tanévben 255, az 1925—26. tanévben pedig 260 volt a beírt tanulók létszáma. Az 1924—25. tanév végén 72 tanuló nyert végbizonyítványt, akik közül 58 gyakorlati iparban helyezkedett el, 8 jobbára műszaki alakulatoknál katonai szolgálatot teljesít, a többi pedig magasabb tanulmányokat folytat. Nagy hátránynak minősíthető, hogy az intézet, melynek új épületét az egyetem foglalta el, a régi épületben elegendő tanteremmel, szertári helyiséggel, öntőműhellyel, valamint a természettan, vegytan és elektrotechnika tanításánál a kísérletekhez szükséges megfelelő helyiségekkel nem rendelkezik és ennél fogva ezen tárgyak tanításánál igen nagy nehézségekkel kell megküzdenie.

Az előző évekhez viszonyítva a rendes tanulók létszámával szemben ellenkező tünetek mutatkoztak az intézettel kapcsolatosan szervezett ipari továbbképző tanfolyamoknál. Ezek hallgatóinak létszáma a régebbi években 500—600-at is meghaladta, míg a múlt tanévben csak 5—6 tanfolyam volt rendezhető, melyeknél a résztvevők száma 186-ra csökkent. Ez a tény az ipari élet általános pangásában és munkaalkalmak csekély voltában találja magyarázatát. Ugyanilyen viszonyok állnak fenn a szegedi felsőipariskola hatásköre alá tartozó városokban szervezett ipari tanfolyamoknál is.

Kereskedelmi szakoktatási intézete

a kamarai kerületnek négy van és pedig a szegedi állami felsőkereskedelmi iskola, a szegedi városi női felsőkereskedelmi iskola, továbbá az egységes igazgatás alatt álló bajai fiú és női felsőkereskedelmi iskola és a makói fiú felsőkereskedelmi iskola. Ezek közül az első kettő már hosszabb idő óta működik, míg a bajai és makói felső kereskedelmi iskolák az 1925—26. tanévben nyitották meg fokozatos fejlesztés alapján harmadik évfolyamukat. A beiratkozott növendékek összes létszáma e két tanévben a következő volt:

	1924—25.	1925—26.
Szegedi állami fiú felső kereskedelmi iskola	255	274
Szegedi női felső kereskedelmi iskola	182	181
Bajai felső kereskedelmi iskola férfi csoport	79	88
Bajai felső kereskedelmi iskola női csoport	43	56
Makói fiú felső kereskedelmi iskola	81	96

A makói felső kereskedelmi iskola egy éves női szaktanfolyamot is tartott fenn, amelyre az 1924—25. tanévre beiratkozott 33 tanuló, az 1925—26. iskolaévre pedig 18 tanuló. Mindezek az iskolák általánosságban panaszkodnak, hogy az iskolák felszerelésére és berendezésére vonatkozó panaszok javulást nem tüntetnek föl, sőt nagy bajok vannak a tanári személy-

zettel is, amennyiben megfelelő szakerők az iskoláknak nem állanak rendelkezésükre és nagyrészt kisegítő erőkkélt kénytelenek a tanítást ellátni.

Az 1925—26. tanévben Szarvason két éves női kereskedelmi tanfolyam nyílt meg.

A tanoncoktatás

körül még mindig a régi nehézségek és bajok jelentkeznek. A tanoncoktatás ügyét a hatóságok a kerület sok helyén lazán kezelik, a tanoncok nagyrésze az iskolát rendetlenül látogatja és a felmutatott eredmény ehhez képest meglehetősen csekély. Kétségtelen az is, hogy a mesterek nagyrésze valósággal ellenségesen áll a tanonciskolával szemben, amely az inasokat a munkaidőben elvonja tőlük. A műhely és iskolaérdek összeegyeztetése még ma is sok esetben a leküzdhetetlen nehézségek közé tartozik. Vigasztaló momentum ezzel szemben, hogy az iparostanoncok előképzettség szempontjából évről-évre javulnak, ami lényeges könnyebbé jelent az oktató személyzetre nézve, bár megemlítendő, hogy még az 1925—26. tanévben is Szegeden három teljes analfabéta került a tanonciskolába.

A kamara az 1925. évben is folytatta azt az akcióját, hogy a szegedi tanonciskola igazgatóságának annyi közismereti tankönyv álljon rendelkezésére, hogy a segélyegylet minden szegénysorsu tanoncot könyvvel tudjon ellátni. Ezt az akciót a kamara a jövőben a vidéki tanonciskolákra is ki akarja terjeszteni.

Nagy eredmény gyanánt könyvelheti el a kamara, hogy hosszú évek munkájával sikerült végre Szegeden elérni a női tanonciskola megszervezését és ezzel megszűnt az a botrányos állapot, hogy ötszáznál nagyobb létszámú női tanoncnak nem volt semmiféle iskolázása. Működését a női tanonciskola már csak az 1926. év elején kezdte meg. A női iparostanonciskola tekintetében egyébként Békéscsaba megelőzte Szegedet, mert ott az iskola már az 1925—26. tanév elején megnyílt.

Ösztöndíj ügyek.

A szakoktatás rovata alatt kell megemlékeznünk arról is, hogy a kamara, mihelyt anyagi viszonyai megengedték, ismét kötelességének tekintette a közgazdasági szakképzésnek ösztöndíjak révén való támogatását. Március 15-iki határidővel a kamara két, egyenkint öt millió koronás ösztöndíjra irt ki pályázatot olyan felső ipariskolát vagy kereskedelmi iskolát végzett fiatal emberek támogatására, akik szakmájukban való tökélesedés céljából valamely külföldi szakoktatási intézetet látogatnak, vagy valamely külföldi üzemben vagy üzletben helyezkednek el. Az ösztöndíjakat a kamara ösztöndíj bizottsága Demján Sándor áll. faipari szakiskolai művezetőjelöltnek és Wesp Jenő végzett felső ipariskolai hallgatónak ítélte oda, kik közül az egyik egy müncheni butorgyárban tanulmányozta a német ipar-

művészeti butorgyártást, a másik pedig a werdaui textilipari szakiskolát látogatta.

Egy millió korona ösztöndíjat bocsájtott a kamara a szegedi Ferenc József tudományegyetem jog- és államtudományi kara rendelkezésére, hogy a hallgatók között pályázatot írjon ki a következő tétel kidolgozására: „Fejtsenek ki Csonka-Magyarország külkereskedelmi forgalmának jellemző vonásai.“ A pályázat eredménnyel járt és a pályadíjat Szögi Géza dr. munkája nyerte el. A díjnyertes pályamunkát a „Közgazdasági Szemle“ egész terjedelmében közölte.

A közgazdasági tudomány általános előmozdítása érdekében a kamara tíz millió koronás pályázatot írt ki a következő tétel kidolgozására: „Milyen eltolódások történtek Csonka-Magyarország iparában gazdasági önállósodásunk óta.“ E pályázat bíráló bizottságának tagjaiul a kamara Kovács Ferenc dr. és Laky Dezső dr. egyetemi tanárokat és Tonelli Sándor dr. kamarai főtitkárt kérte fel. A pályamunkák benyújtásának határidejét a bíráló bizottság tagjainak indokolt előterjesztésére a kamara 1926 március 31-ig meghosszabbította.

Ösztöndíjakkal támogatta ezenkívül a kamara a kerületébe tartozó négy felsőkereskedelmi iskolát, a szegedi állami felső ipariskolát, a faipari szakiskolát, a nagyobb létszámmal bíró iparos és kereskedő tanonciskolákat és indokolt esetekben egyes ösztöndíjakat is adományozott. A szegedi iparostanonciskola igazgatósága a rendelkezésére bocsájtott ösztöndíjakat a kamara hozzájárulásával úgy használta fel, hogy jó előmenetelt tanúsító növendékeivel társas kirándulást rendezett a budapesti országos kézműipari tárlat megtekintésére.

Kapcsolat más érdekképviselésekkel.

A kamarák jubiláris esztendeje.

Az 1925. év jubiláris jellegű volt a magyar kamarák szempontjából. Az osztrák abszolút kormány 1850-ben rendelte el az első kamarák felállítását és így bár a kamarai intézményt a magyar törvénytárban csak az 1868. évi VI. t.c. inkorporálta, de facto a megmaradt magyar kamarák közül három, — Budapest, Debrecen és Sopron, — hetvenöt esztendő múlva tekinthet vissza. A soproni kamara a jubileum alkalmából augusztus 2—30 között kerületére kiterjedő iparkiállítást rendezett, a kiállítás megnyitása napján pedig diszközgyűlést tartott, melyen a szegedi kamarát Körmeny Mátvás alelnök és Tonelli Sándor dr. főtitkár képviselték. A hetvenöt éves jubileum alkalmából a magyar kamarák között tárgyalások indultak meg, hogy ezt az évfordulót az egész intézmény ünnepének tekintsék és ebből az alkalomból együttesen irassák meg és adják ki a hetven-

öltéves intézmény történetét, különös tekintettel az utolsó huszonöt esztendőre, amely közgazdaság-történelmi szempontból még egyáltalán nincs feldolgozva.

A volt osztrák, illetve magyar kamarák közül még a prágai és kassai kamarák rendeztek ünnepélyt a jubileum alkalmából. A prágai kamara külön kötetben megíratta a lefolyt hetvenöt esztendő történetét és ezt a diszmunkát a szegedi kamarának is megküldölte.

A párisi nemzetközi kamara.

Igen erős kapcsolatot tartott fenn a szegedi kamara a párisi nemzetközi kamarával is. A párisi nemzetközi kamara megalakulását 1918-ban az amerikai Atlantic City-ben mondták ki. Eredetileg csak a volt antant államok és semlegesek tartoztak a kötelékébe, de később meghívták a magyarokat és osztrákokat is. A nemzetközi kamara azzal a céllal alakult, hogy a világ gazdasági rekonstrukcióját előkészítse és a népek közeli kapcsolatát előmozdítsa. Éppen erre való hivatkozással a szegedi kereskedelmi és iparkamara mindjárt meghívása alkalmával nyíltan kifejezést adott azon felfogásának, hogy hivatásának ez a kamara addig nem felelhet meg, amíg belőle a németek ki vannak rekesztve.

A párisi nemzetközi kamara két évenként a kötelékébe tartozó intézményeket általános jellegű kongresszusokra szokta meghívni, amelyeken a legfontosabb nemzetközi vonatkozású gazdasági kérdéseket tárgyalják meg. Az első kongresszust 1921-ben tartották Párisban, a másodikat 1923-ban Rómában, a harmadikat pedig 1925 június 21—27 napjain Brüsszelben. A brüsszeli kongresszuson 28 állam 727 delegátussal képviseltette magát. A magyar delegációnak a vezetője ezen a kongresszuson Gratz Gusztáv nyug. külügyminiszter volt, a szegedi kamarát pedig a magyar delegációban Tonelli Sándor dr. főtitkár képviselte. A kongresszus tárgyalásainak vezető kérdése volt a gazdasági ujjaépítés ügye. Ennek keretében nyújtotta be Tonelli Sándor dr. a javaslatát a háború óta megszakadt vasuti összeköttetések helyreállításáról. A javaslat természetesen általános keretbe volt öltöztetve, de főcélja az volt, hogy a kongresszus figyelmét a Magyarország és utódállamok közötti vasuti összeköttetések tarthatatlan állapotára irányítsa.

A kongresszus lefolytatása után a nemzetközi kamarába tartozó magyar szervezetek között tárgyalások indultak meg abból a szempontból, hogy az ilyen nemzetközi tárgyalásokra a magyar érdekeltség a jövőben minél jobban felkészüljön és ezeken a szervezeteiken keresztül igyekezzék politikamentes politikát üzni a magyar közgazdasági élet javára.

Általánosságban a külföldi kamarákkal és más közgazdasági rokon-szervezetekkel való összeköttetések állandóan szaporodnak. Kapcsolatban áll ez természetesen a nemzetközi kereskedelmi forgalomnak az élén-

külésével, amely egyre nagyobb mértékben teszi szükségessé, hogy a különböző államok kamarái egymást információs és egyéb látjékoztató jellegű szolgálatuk ellátásában támogassák.

Az idén szeptemberben bulgár politikusoknak, elméleti és gyakorlati közgazdáknak egy társasága látogatta meg Magyarországot és utjában Szegedre is ellátogatott, ahol a kalauzolás munkáját részben a kamara vállalta magára. A vendéglátásért és a nyújtott információkért a szófiai és várnai kamarák levélben fejezték ki köszönetüket.

Ipartestületek.

Mint már megelőző évi jelentésünkben is mondtuk, s kamara különös súlyt helyezett a kerületébe tartozó ipartestületekkel való jó viszonyra az ápolására. A kamara az ipartestületeket tanácsokkal, utbaigazításokkal látta el és vidékre kiszálló tisztviselői az ipartestületeket rendszeresen látogatták, hogy az egyes helyek iparosainak óhajlásai és kíváncsiái felől tapasztalatból tudomást szerezzenek.

Az ipartestületekkel fennálló kapcsolat szorosabbá tétele szempontjából kiváló fontosságot kell tulajdonítani a kamara által ez évben első ízben rendezett

--ipartestületi tanfolyamnak.

E tanfolyamok szükségességét a kereskedelemügyi miniszter már egy 1924 elején kelt leiratában szükségesnek jelezte, egyrészt abból a szempontból, hogy az ipartestületek vezetői az őket érdeklő törvényi és rendeleti intézkedésekkel megismerkedjenek, másrészt, hogy a tanfolyamokkal kapcsolatos eszmecsere révén az ipartestületi adminisztráció egységes alapokra helyeztessék. A szegedi kereskedelmi és iparkamara ezt a tervet magáévá tette és a kerületébe tartozó ipartestületek vezető tisztviselőit, esetleg elnökeit április 25—27 napjaira három napos tanfolyamra hívta össze.

A tanfolyamon összesen 53-an vettek részt és a következő ipartestületek képviseltették magukat:

Bácsalmás, Bácsbokod, Battonya, Békés, Békéscsaba, Csanádpalota, Csorvás, Elek, Endrőd, Gyoma, Gyula, Hódmezővásárhely, Jánoshalma, Kevermes, Kistelek, Kiszombor, Kondoros, Körösladány, Köröstarcsa, Makó, Medgyesegyháza, Mezőberény, Mindszent, Orosháza, Öcsöd, Szarvas, Szegvár, Szentés, Szőreg, Tótkomlós, Vésztő.

A tanfolyamot április 25-én reggel Wimmer Fülöp kamarai elnök nyitotta meg, utána három napon át az egyes előadók szakszerű előadások keretében foglalkoztak az ipartestületeket leginkább érintő kérdésekkel. Tonelli Sándor dr. főtitkár két előadásban a magyar érdekképviselők fejlődését és jelenlegi szervezetét, illetőleg az ipari törvényhozásnak az ipartestületi adminisztráció szempontjából fontos fejezeteit ismertette, Petkóczy Lajos dr. államrendőrségi tanácsos a kihágási bíráskodásnak alaki,

Hammer Fidél dr. városi kihágási bíró pedig ennek anyagi részét adta elő, Thiering Oszkár iparoktatási főigazgató az iparoktatási intézményeket ismertette, Landesberg Jenő dr. a piaci- és vásárrendészetről és az iparhatósági biztos jogköréről tartott előadást, Cserzy Mihály dr. kamarai fogalmazó pedig összefoglaló ismertetést nyújtott a segéd-, mester-, szak- és egyéb vizsgálatokra vonatkozó rendeletekről. Az előadások sorát Villányi Ármin műszaki tanácsos, a szegedi államépítészeti hivatal vezetője zárta be az építőipari törvényhozás és az építőipari munkakörök ismertetésével. Minden előadáshoz hozzászólások fűződtek és a tanfolyam befejezése után a résztvevők az előadókkal együtt több órás eszmecserét folytattak az előadott tárgyakról.

Az előadásokon kívüli időben a kamara gondoskodott róla, hogy a résztvevők Szeged városának különböző intézményeit, a nagyobb szegedi iparvállalatokat és a városi muzeumot megtekintsék.

Hogy erre a tanfolyamra mennyire szükség volt, az legjobban kitűnik abból a nagy érdeklődésből, amellyel a résztvevők az előadásokat kísérték és abból az eleven vitából, amely minden egyes előadás után kifejlődött. A tanfolyam bezárása alkalmával a résztvevők nevében a kamarának Papp József makói ipartestületi elnök, Tákos Lajos szarvasi és Horváth Mihály békéscsabai ipartestületi jegyzők mondtak köszönetet. A résztvevők körében általánosan az a nézet alakult ki, hogy célszerű volna ezeknek a tanfolyamoknak és megbeszéléseknek legalább féléves időközökben való rendezése, esetleg abban a formában, hogy az ipartestületek az általános érdekű kérdéseiket már előzetesen közölnék a kamarával és az előadók azokra a tanfolyamon adnák meg a felvilágosításokat.

Az ipartestületek modernizálódása.

Örömmel állapíthatja meg a kamara, hogy az ipartestületeknél néhány év óta erős modernizálódási törekvés észlelhető. Az ipartestületek egy része már nem elégszik meg azzal, hogy legszűkebbre szabott feladatait lássa el, hanem arra törekszik, hogy a helyi iparosságnak tényleg gazdasági és kulturális centruma legyen. Ennek első lépése a rendes ipartestületi irodának megszervezése, megfelelő tisztviselővel, aki feladatait ismeri és azokat el is tudja látni. A másik lépés az, hogy az ipartestületeknek megfelelő otthont teremtsenek.

E tekintetben természetesen a kerület legnagyobb ipartestülete, a szegedi vezetett, amely az idén, mikor székháza az igénybevétel alól fel szabadult, egész épületét átépítette és modernül berendezte, hogy ott az iparos kaszinó is elhelyezést találjon. Ugyanilyen tervek merültek fel a makói ipartestületben is, amely programjába vette az iparosok társas érintkezésének minél erősebb fejlesztését és e célból 500 millió korona költséggel előadások tartására alkalmas diszterem építését határozta el. Építési

tervek foglalkoztatják a békéscsabai ipartestületet is, amely olyan szék-házat akar építeni, hogy abban még a kereskedelmi csarnok is otthont találjon. A békéscsabai ipartestület egyébként március 25-én diszközgyűlés keretében ünnepelte meg fennállásának negyvenéves jubileumát.

Megemlítendő az is, hogy nagyon sok ipartestület rendszeresen programjába vette kulturális és gazdasági jellegű előadások tartását. Ilyeneket illetőleg a kamara készséggel áll az ipartestületek rendelkezésére és támogatja őket abban, hogy megfelelő előadók álljanak rendelkezésükre. A gyulai ipartestület a modern igények iránti érzékének azzal adta tanu-jelét, hogy autóvezetői és rádió-tanfolyamot rendezett.

Az ipartestületek reformjáról szóló törvénnyel kapcsolatban több oldalról felmerült az a kérdés, hogy

mi legyen az ipartestületek feladatköre?

Egy ilyen esetből kifolyólag még 1924 legvégén a budapesti szállodások és vendéglősök ipartestülete beadványt intézett a kereskedelemügyi miniszterhez, hogy az ipartestületek fegyelmi jogkörrel ruháztassanak fel, vagyis, hogy a tagjaikkal szemben büntető intézkedéseket tehessenek. Erre a megkeresésre a kereskedelemügyi miniszter hosszabb leiratban válaszolt, melyben kifejtette, hogy az ipartestületeknek nem lehet az a feladatuk, hogy ipari közigazgatás teendőit lássák el, egyrészt mert erre nincsen meg a megfelelő anyagi erejük, de másrészt azért sem, mert hivatásuk elsősorban az, hogy a kötelességükbe tartozó tagoknak anyagi érdekeit gondozzák, ami egymagában is elég munkát ad nekik, ha azt tényleg lelkiismeretesen akarják ellátni. Éppen ezért a miniszter azt a törekvést, mely az ipartestületeket hatósági teendőkkel akarja elhalmazni, elhibázottnak tekinti. Igaz ugyan, hogy az ipartörvény novella sok új feladatot rótt az ipartestületekre, de ezek a feladatok mind a szakképzettség emelését és így közvetve az iparosság gazdasági megerősödését kívánják szolgálni és így beillenek az ipartestületek vázolt munkakörébe. Ezeknek a teendőknek az ipartestületek munkakörébe való utalásából tehát a miniszter szerint nem lehet arra a következtetésre jutni, mintha azzal a törvényhozó az ipartestületek ipari közigazgatási munkakörét kívánta volna szélesíteni.

Új ipartestületek alakulása.

Új ipartestületek alakítására történtek kezdeményező lépések az 1925. év folyamán a kamarai kerület következő helyein: Almáskamarás, Csátalja, Doboz, Dombegyháza, Hercegszántó, Kunbaja, Nagybaracska, Sándorfalva, Tompa, Vaskút. Ezekkel együtt a kerület működő vagy alakulóban levő ipartestületeinek száma 54-re emelkedik. Mindezeket az új ipartestületi alakulásokat a kamara tőle telhetőleg teljes mértékben támogatta.

Mint a megelőző esztendőben, a kamara az idén is *táblázatos ki-*

mutatást állított össze a kerületébe tartozó ipartestületek viszonyairól. Ezt a kimutatást évi jelentésünk utolsó oldalán közöljük.

Kereskedelmi egyesületek

vannak a szegedi kamarai kerületben a következő helyeken:

Baja: Kereskedelmi Casino.

Battonya: Omke battonyai fiókja.

Békés: Békési kereskedelmi kör.

Békéscsaba: Békéscsabai kereskedelmi csarnok.

Csongrád: Kereskedők egyesülete.

Endrőd: Kereskedelmi kör.

Hódmezővásárhely: Kereskedelmi testület.

Gyula: Kereskedők és kereskedő ifjak társulata.

Jánoshalma: Omke jánoshalmi fiókja.

Kistelek: Kereskedelmi egylet.

Makó: Makói kereskedők egyesülete.

„ Omke makói fiókja.

Orosháza: Kereskedelmi csarnok

„ Orosházi kereskedők köre.

Szarvas: Szarvasi kereskedők egylete.

Szeged: Szegedi Lloyd társulat.

„ Szegedi kereskedők szövetsége.

Szentes: Szentesi kereskedők egylete.

A két szegedi szervezet közül a szegedi Lloyd társulat, amely 1917-ben töltötte be fennállásának ötvenedik esztendejét, inkább társadalmi alakulás, míg a jóval fiatalabb Szegedi kereskedők szövetsége, szorosan vett érdekképviseleti természetű működést fejt ki. Mindezekon kívül a Baross szövetségnek három helyen van fiókja a kerületben, Baján, Makón és Szegeden. A Baross szövetség tagjai között azonban vegyesen vannak kereskedők és iparosok.

A kerületébe tartozó kereskedelmi alakulások egy részével a kamara ez évben is igen élénk összeköttetést tartott fenn és voltak egyesületek, amelyek nem egy értékes utmutatással szolgáltak a kamarának. E helyütt megismételjük azt a kérést, amelyet már múlt évi jelentésünkben is intéztünk a kereskedelmi egyesületekhez, hogy a jövőben külön felszólítás bevárása nélkül is intézzenek a kamarához jelentéseket az illető piacon előforduló fontosabb közgazdasági jellegű eseményekről és általában tájékoztassák a kamarát a kötelékükbe tartozó kereskedők óhajairól és kívánalmairól.

Állandó összeköttetés állott fenn a kamara és a

Szegedi Munkaadók Szövetsége

között, amely a háboru alatt félbeszakított működését 1922-ben újból felvéve, hivatott tényezőjévé vált a nagyipari munkabérek és az ezekhez

igazodó egyéb munkabérek megállapításának. A szövetség a munkások képviselőinek bevonásával a maga index-rendszere szerint, amely a szegedi átalakulásokat veszi figyelembe, hetenkint megállapította az életszínvonal változását és eszerint változtatta meg a heti munkabér kifizetéseket. Az immár 3 éve alkalmazásban levő index-rendszeren évenként kívánatosnak mutatókozó kiigazításokkal sikerült elérni a szövetségnek, hogy úgy a munkaadók, mint a munkások részéről általános nyugalommal voltak elintézhetőek a felmerülő munkabérkérdések. A szövetség ilyen irányú tevékenységét fokozatosan a kamarai kerület egyéb városaira is kiterjesztette, így az év elején az építőipari munka megindulása előtt értekezletre hívta össze a nagyobb vidéki városok építőiparának képviselőit, amely értekezlet eredményeképpen megfelelő arányosság, illetve egyöntetűség jött létre az egész kamarai kerületben. Amint az építőiparban, úgy a többi ipari szakmákban is érezte a vidéki városokban a Szegeden működő szövetség munkálkodásának eredményét és a korábban fennálló differenciákat, amelyek az egyes szakmákban fizetett munkabérek között fennállottak, sikerült nagyjából kiegyenlíteni. Október hónapban általános bér-reviziót rendezett a szövetség a munkaadók képviselőivel folytatott tárgyalások alapján, melynek eredményeképpen az előző évi életszínvonalat 5—6%-kal javították és így ma az ipari szakmások békebeli keresetük indexparitáson számított 90—92%-át, a segédmunkások pedig 100%-át érik el.

A rendszeres és egyöntetű munkabér megállapítási eljárás nagyban megkönnyítette különböző hatóságok és bíróságok olyan munkáit, amelyek munkabér megállapításokkal voltak kapcsolatosak. Nemcsak az ipari munkásokban mutatókozó általános kínálatnak, de részben a szövetség munkájának eredményeül kell tekintenünk azt a körülményt, hogy az egész év folyamán a termelő munkát sztrájkok seholsem zavarták meg. A munkáslétszámról, illetőleg a munkanélküliségre vonatkozó és múlt évi jelentésünkben közölt adatok sajnálatosan további rosszabbodást mutatnak, annak dacára, hogy közmunkákkal maga a város is igyekezett enyhíteni a munkanélküliségen. A munkanélkülieknek majdnem 90%-a férfi, amelynek okát abban találjuk, hogy gyárainkban igen sok nőimunkás dolgozik és a nők nagy része mezőgazdasági munkáknál is talál alkalmaztatást. Egyes szakmáknál női munkaerőkben jelentéktelen munkáshiány is volt tapasztalható. Külföldi munkás néhány egészen kivételes esetben csak mint speciális szakmunkás nyert alkalmazást.

A szövetség által vezetett index-számítás szerint januárban 4%-os drágulás mutatkozott, mely februárban némi enyhüléssel, márciusban már teljesen visszaszállott, sőt a január elsejei állapothoz viszonyítva áprilisban 3—5%-os olcsóbbodás volt észlelhető. Junius, julius árai a januári árak között mozogtak, míg julius végén a megélhetési viszonyok olcsóbbodása folytán egy jelentékeny 8—10%-os árszállás következett, amely színvonal az év végéig csekély kilengésekkel mindvégig megmaradt.

A Szegedi Munkaadók Szövetsége titkári teendőit ez évben is *Cserzy Mihály dr.*, a kamara segédtitkára látta el.

Papir és írószer kereskedők vándorgyűlése Szegeden.

A magyar papir és írószer kereskedők országos szövetsége május 17-én Szénássy Béla elnöklete alatt Szegeden tartotta első vándorgyűlését. A vándorgyűlés főként az iskolákban folytatott papir és írószerárusítás, valamint a rendkívül elharapódzott házalásnak az ügyével foglalkozott, amely már annyira elfajult, hogy a nagy üzleti költséggel dolgozó, adót és egyéb közterheket viselő legális kereskedelemnek az életérdekeit veszélyezteti. A vándorgyűlés ez ügyben felterjesztéssel fordult a kereskedelemügyi és közoktatásügyi miniszterekhez, melyet a szegedi kereskedelmi és iparkamara is hasonló szellemű előterjesztéssel támogatott. Elhatározta a vándorgyűlés azonkívül, hogy megteszi a kezdeményező lépéseket egy Budapesten szervezendő szakirányú tanonciskolának és ezzel kapcsolatos internátusnak a felállítására. A szegedi vándorgyűlés sikerén felbuzdulva, elhatározta az egyesület, hogy vándorgyűlését minden esztendőben megismétli és a legközelebbi vándorgyűlést 1926-ban Miskolczon fogja megtartani.

Duna-Tiszaközi mezőgazdasági kamara.

A kereskedelmi és ipari érdekképviseltek mellett a közös érdekek magukkal hozták azt is, hogy meglehetősen élénk összeköttetésben állotunk a Kecskeméti székeli Duna-Tiszaközi mezőgazdasági kamarával is. Áprilisban például éppen a mezőgazdasági kamara kezdeményezéséből tartatott meg nálunk a ciroktermelők, feldolgozók és kereskedők közös értekezlete. A Duna-Tiszaközi mezőgazdasági kamarával más ügyekben is kooperáltunk, mikor pedig kamaránk október végén tarifa-irodáját megnyitotta, annak szolgálatait a mezőgazdasági kamara érdekeltségének is felajánlottuk.

IV.

S z e m é l y i ü g y e k.

Az 1925. év folyamán a kamara három tagját veszítette el. Március 30-án elhunyt *Bauer Gyula* hódmezővásárhelyi malomtulajdonos, a kamara ipari osztályának kültagja. Egyike volt a vásárhelyi közélet markáns alakjainak, aki nem csupán mint egy nagy malomvállalat társtulajdonosa és vezetője szerzett magának nevet, hanem egyúttal kivette részét a politikai és társadalmi élet minden mozgalmából is. Október 12-én ismét Hódmezővásárhelyen volt vesztesége a kamarának *Fáry Antal*nak, a Hódmezővásárhelyi takarékpénztár nyug. vezérigazgatójának elhalálózásával. Az elhunyt nesztor volt a magyar pénzügyi igazgatóknak, amennyiben mint igazgató, majd pedig mint vezérigazgató teljes ötven esztendői töltött a vásárhelyi öreg takarékszolgálatában. *Fáry Antal* 1923-ban ülte meg fél-százados igazgatói jubileumát s azután vonult nyugalomba. Harminc éven át volt tagja a szegedi kereskedelmi és iparkamarának is.

Minthogy Hódmezővásárhelyen a kamarának póttagjai már nem voltak, a kamara az ipartestületet, illetve a kereskedelmi egyesületet kérte fel egy-egy tag delegálására. Ezen a címen *Kruzslyk Károly* építész és *Telek Andor* kereskedő, a hódmezővásárhelyi Konstantin testvérek cég egyik tulajdonosa kerültek be a kamarába.

December 16-án hunyt el váratlanul *Cserny Mihály* szegedi borbélymester, kamarai beltag, akit *Homok* néven írói működése révén ország-szerte is jól ismertek. Ravatala fölött a kamara nevében *Tonelli Sándor* dr. főtitkár mondott gyászbeszédet. Helyét a kamarának már nem volt módjában betölteni, mert néhány nappal később már megérkezett a miniszternek a kamarai választásokat elrendelő leirata.

Nem csupán a szegedi kamarának, hanem az egész magyar közgazdasági életnek volt pótolhatatlan vesztesége *Mattekovits Sándornak*, a magyar közgazdasági élet köztisztelőjének álló nesztorának december 1-én történt halála. Évtizedekre visszatekintő elméleti és gyakorlati közgazdasági működés után *Mattekovits Sándor* csaknem 83 éves koráig fáradhatatlanul,

fiatalos üdeséggel érvelt, tanított és vífázott és hirdette a gazdasági liberalizmusnak általa igazaknak ismert tanait. Emlékét a kamara december 18-iki teljes ülése jegyzőkönyvében örökitette meg. Halála alkalmából a kamara részvétlevelét intézett az Országos Iparegyesülethez, melynek elnöki székét betöltötte.

A gyász esetek mellett azonban a kamarának alkalma nyílt arra is, hogy a hozzá közel állóknak ünnepeltetéséből kivegye a részét. Május 24-én töltötte be *Fekete Sándor* békéscsabai kültag kereskedői működésének ötven éves jubileumát. Ebből az alkalomból tiszteletére Békés vármegye és Békéscsaba város közönsége szép ünnepséget rendezett, melyen *Tonelli Sándor dr.* főtitkár nyújtotta át az ünnepeltnek a kamara diszoklevelét. Novemberben rendes évi közgyűlése alkalmából az Országos Iparegyesület *Kner Izidor* gyomai nyomdatulajdonosnak, a kamara levelezőtagjának adományozta nagy aranyérmét, melyet minden esztendőben valamely mesterségében kiváló iparos szokott megkapni.

E helyütt megemlítendő még, hogy ez év folyamán *Back Bernát* belltag németalföldi kir. konzullá nevezetett ki, *Reich Vilmos* bajai kültag pedig kormányfőtanácsosi kinevezést kapott.

A kamara megindult átszervezésével kapcsolatban meglehetősen nagy változások történtek a kamara irodájában. Az év elején az 1924 végén életbeléptetett tisztviselői pragmatika értelmében *Landesberg Jenő dr.* titkár ügyvezető titkárrá, *Balogh Margit* irodafőtiszt pedig irodaigazgatóvá lépett elő. Ugyanekkor a kamara szolgálatába lépett mint szerződéses alkalmazott *Kőrössy István* nyug. posta- és távirdafőfelügyelő, aki a számvetőségi ügyek intézését és a törzskönyvi nyilvántartással kapcsolatos teendőket vette át, továbbá *Törő Ferenc*, akit egyelőre szakdijnoknak alkalmazott az elnökség, azzal a célzattal, hogy a könyvtártiszt teendőket lássa el. Október 15-én fogalmazói minőségben Szeged városától a kamarához lépett át *Pleskó András*, aki jelenleg a kamaránál az ipari közigazgatási ügyeknek egy részét intézi. *Pleskó András* és *Törő Ferenc* véglegesítése iránt az elnökség később fog a teljes ülés elé javaslatot terjeszteni.

November 1 óta a kamara irodájában működik még *Gasztány Ferenc* felügyelő, akit a Máv. szegedi üzletvezetősége osztott be a kamara által létesített tarifairodának a vezetésére.

Mindezek után kötelességet vélünk teljesíteni, mikor külön felsoroljuk azokat a testületeket, vállalatokat és egyéneket, akik évi jelentésünk összeállításánál adatok szolgáltatása és az egyes szakmák viszonyainak ismeretése révén támogatásunkra voltak. Ezek a következők:

Agrária kereskedelmi rt., Szeged.

Állami ménesbirtok igazgatósága, Mezőhegyes.

Back Bernát és fia gőzmalom rt., Szeged.

Biedl Samu dr. kamarai tag, Szeged.

Borforgalmi rt., Szeged.

Böhm Sándor magkereskedő, Szeged.

Csillag Ignác kamarai tag, Békéscsaba

Czinner és társa szalámigyár rt., Szeged.

Eisenstädler S. és társai, Szeged.

Fekete Sándor kamarai tag, Békéscsaba.

Gábor szőnyegszövőde, Szeged.

Gunszt Sándor kamarai tag, Szentes.

Hubertus kötött- és szövöttlárugyár rt., Békécsaba.

Hűtőház és élelmiszerszállító rt., Szeged.

Ipartestület, Baja.

„ Baltonya.

„ Békéscsaba.

„ Gyula.

„ Hódmezővásárhely.

„ Makó.

„ Orosháza.

„ Szentes.

Iritz Nándor terménykereskedő, Makó.

Jób és Loránd szalámigyára, Szeged.

Karbiner Péter paprikakereskedő, Szeged.

Kereskedelmi egyesület, Békéscsaba.

„ „ Gyula.

„ „ Jánoshalma.

„ „ Makó.

„ kör Orosháza.

„ csarnok Orosháza.

„ egyesület, Szarvas.

Kner Izidor könyvnyomtató, Gyoma.

Központi tejcsarnok, Szeged.

Omke fiókja, Kistelek.

Oltovay Károly vaskereskedő, kamarai tag, Szeged.

Pál Dezső, Beregi Lajos és társa cég cégvezetője, Szeged.

Pick Márk szalámigyár, Szeged.

Pollák Mór, Kereskedelmi csarnok elnöke, Orosháza.

Pongrácz Sándor kamarai tag, Makó.

Reisner Arthur gyufagyáros, Gyula.

Reitzer Lipót paprika és terménykereskedő, Szeged.

Rokka kötszövőgyár, Békéscsaba.

Rosenthal malom, Békéscsaba.

Sal József kamarai tag, Gyula.

Schwarz E. és fia gyarmatáru ügynökség, Szeged.

Szegedi kenderfonógyár rt., Szeged.

Szegedi keramit- és műtéglagyár rt., Szeged.

„Szikra“ magyar gyujtógyarak rt., Szeged.

Tafler Elek dr., Orosháza.

Tafler Jakab és fia cirokseprő és kefégyár, Orosháza.

Teltsch Adolf kamarai tag, Orosháza.

Varga Mihály kötélgyáros, Szeged.

Vegykísérleti állomás, Szeged.

Winter A. és társa első szegedi mechanikai kefégyár, Szeged.

Mindezeknek a közügy érdekében tett szolgálatukért a kamara nevében legőszintébb köszönetünket fejezzük ki.

Jelentésünket egyébként azzal a kéressel adjuk minden érdeklődőnek kezébe, hogy esetleges hiányosságaira a kamara irodájának figyelmét felhívni sziveskedjenek. Köszönettel vesszük egyuttal az olyan észrevételeket is, hogy évi jelentésünk még milyen irányban szorul kiegészítésre és tökéletesebbé tételre.

Táblázatos kimutatás a szegedi kamarai kerület ipartestületeinek állapotáról az 1925. évben.

Ipartestület neve	Tagok száma 1925 dec. 31-én	Tagsági díj 1925-ben	Összes bevétel tagsági és egyéb díjakból	Mikor tartott az ipartestület hivatalos óráit	Az ipart. vezető tisztviselő főfoglalkozása	Mennyi volt 1925. évi fizetése	Vezető tisztviselő képesítése
Almáskamarás	A l a k u l ó b a n v a n						
Baja	1055	10.000—20.000 kor. íg	134,244.209	hétköznaponként 8—12 és 2—4 óráig csütörtök és szombat d. u. 5—7 óráig, vasárnap d. u. 3—6 óráig	hivatásos	24.000.000	két középiskola
Bácsalmás	320	4 aranykorona	17,470.350	vasárnap d. e. 8—11 óráig, csütörtökön d. u. 7—9 óráig	cipész m	9,128.000	6 elemi iskola és csendőrségi kiképzés
Bácsbokod	115	progresszív 1 tanonccal 3 aranykor.	21,000.700	hétfőn és csütörtökön d. u. 5—7 óráig	műszaki rajzoló	150 arany K	4 középiskola
Battonya	320	4 aranykorona	12,000.000	szerdán és szombaton d. u.	megyei irodafőtiszt	160 arany K	községi jegyzői oklevél
Békés	480	50.000 kor.	43,414.597	hétköznapokon d. e. 8—12 óráig, d. u. 3—5 óráig	varrógép, kerékpár és műszaki kereskedő	7,200.000	4 középiskola
Békéscsaba	1200	alkalmazott nélkül 34.000 3 alkalmazottig 85.000 3—5 " 170.000 5—10 " 204.000 gyárak 353.600	96,095.320	hivatásos	16,320.000	5 gimnázium szabóiparos	
Békéssámson	A l a k u l ó b a n v a n						
Békésszentandrás	M ü k ö d é s é t m é g n e m k e z d t e m e g						
Csanádapáca	A l a k u l ó b a n v a n						
Csanádpalota	122		10,076.700	kedden és pénteken	tanító	5,100.000	tanítói oklevél
Csátalja	97	4 aranykorona	9,285.000	vasárnap 9—12, csütörtök 6—8	vegyeskereskedő	300 kg. buza	
Csongrád	552	25.000 kor.	52,000.000	kedden és pénteken d. u. 5—7 óráig	v. tisztviselő	4,416.000	4 középiskola
Csorvás	104	60.000 kor.	18,000.000	szerdán és szombaton d. u. 6—8 óráig	községi jegyző	199 arany K	jegyzői oklevél államszámviteli államvizsga
Doboz	A l a k u l ó b a n v a n						

Iparfestület neve	Tagok száma 1924 dec. 31-én	Tagsági díj 1925-ben	Összes bevétel tagsági és egyéb díjakból	Mikor tartott az ipar- testület hivatalos órát	Az iparl. vezető tiszviselő főfoglalkozása	Mennyi volt 1925. évi fizetése	Vezető tiszviselő képessége
Dombegyháza	A l a k u l ó b a n v a n						
Dombiratos	A d a t o k a t n e m k ü l d t e b e						
Elek	234	alkalmazotti nélkül — 60 K tinas alkalmazással 1 — I. " 1 segéd " 1-50 3 segéd " 2 —	38,338.415	vasárnap d. u. 2—6 óráig	"Hangya" sző- velkezel üzlet- vezető	200 arany K	6 elemi iskola 3 iparos iskola 2 keresk. tanf.
Endrőd	236	52.000 kor.	48,000.000	Csütörtökön és hétfőn d. u. 4—7 óráig.	női- és férfi- szabó	4,070.000 K	4 polgári iskola
Gara	105	4 aranykorona	8,074.000	Csütörtökön és vasárnap d. u.	esztorgályos	5 q. buza	4 polgári iskola
Gyoma	254	4 aranykorona	29,362.761	Hétfőn és szombaton d. u. 7—9 óráig	drótkerítés és szita készítő	2,400.000	6 elemi és 3 ipar iskola
Gyula	1050	I. osztály 150.000 II. " 120.000 III. " 90.000 IV. " 60.000	94,724.985	hétköznapokon 9—1 óráig	nyug. kir. segédhiv. igazgató	14,400.000	6 középiskola és bányászati iskola
Hercegszántó	A l a k u l ó b a n v a n						
Hódmezővásárhely	1811	alkalmazotti nélkül 3 — 4 alkalmazottig 4 — 10 " 5 — 20 " 10 — gyárak 20 —	202,021.268	köznapokon d. e. 8—1-ig	hivatásos	1870 arany K	keresk. akadémia
Jánoshalma	320	20.000 kor.	15,383.855	vasárnap és csütörtökön	építési vállalkozó	1,200 000	6 elemi iskola
Katymár	M ü k ö d é s é t m é g n e m k e z d t e m e g						
Kevermes	80	4 aranykorona	272.000	kedden, csütörtökön és vasárnap	községi írnok	megállapítva nem volt	4 gimnázium és alsó kereske- delmi iskola
Kiskundorozsma	387	34.000 kor.	4,462.200	vasárnap d. e. 10—12 óráig	elemi iskolai tanító	2,749.050	tanítói oklevél
Kistelek	205	2 aranykorona	14,850.000	hétköznapokon	borbély és fodrászmester	100 arany K	4 középiskola
Kiszombor	72	5 aranykorona	1,600.000	vasárnap d. e. 11—12 óráig	elemi iskolai igazgató	nem volt	tanítói oklevél

Kondoros	148	5 aranykorona	16,679.190	csütörtök d. u. 5 - 8 óráig	asztalos	144 arany K	Fa és fém- ipari szakisk.
Kőrösladány	190	30.000 kor.	7,315.740	vasárnap d. u. 2—4 óráig	csizmadia m.	1,000.000	6 elemi iskola
Kőröstarcsa	98	2 aranykorona	2,772.000	hétfőn d. u. 1/2, 1/4 9 óráig	községi tisztviselő	100 arany K	4 középiskola
Kunágota	A l a k u l ó b a n v a n						
Kunbaja	M ű k ö d é s é t m é g n e m k e z d t e m e g						
Kübekháza	51	70.000 kor.	3,970.000	vasárnap d. u. 2—5 óráig	bankkönyvelő	nem volt	gépészeti felső iparisk.
Madaras	A l a k u l ó b a n v a n						
Makó	1100	50.000 kor.	160,000.000	minden nap	hivatásos	24,000.000	egyetemi végzettség
Magyarbánhegyes	62	5 aranykorona	1,100.000	kedden és pénteken d. u. 6—7 óráig	jegyző- gyakornok	nem volt	gimnázium
Medgyesegyháza	234	Egyedül dolgozó iparos 17 000, egy tanonc és egy segéddel dolgozó iparos 34.000, ennél többel dolgozó iparos 51.000	25,925.700	vasárnap d. e. 10—12-ig hétfőn d. u. 5—7 óráig szerdán d. u. 5—7 óráig	asztalos m.	4,080 000	6 elemi iskola 3 tanoneiskola munkásgimnázium 2 évfolyama
Mezőberény	350	3 aranykorona	2101 aranyk.	hétfőn és csütörtökön d. u. 5—7-ig	községi tisztviselő	400 arany K	5 középiskola
Mezőkovácsháza	303	—	25,830.589	naponta 6 - 8 óráig	járási díjnok	200 arany K	4 polgári iskola
Mélykut	178	4 aranykorona	7,240 000	hétfőn és pénteken	szabó és kereskedő	60 arany K	4 polgári iskola
Mindszent	A d a t o k a t n e m k ü l d t e b e						
Nagybaracska	A l a k u l ó b a n v a n						
Orosháza	1214	30.000 K, továbbá minden segéd után 5000 K „ tanonc „ 2500 „	71,500.000	hétköznaponként d. u. 3—7 óráig	hivatásos	18,000.000	6 elemi iskola
Öcsöd	122	10 kg. buza	34,074.249	hétfőn este	férfi szabó	600.000	10 évi gyakorlat

Ipartestület neve	Tagok száma 1925 dec. 31-én	Tagsági díj 1925-ben	Összes bevétel tagsági és egyéb díjakból	Mikor tartott az ipartestület hivatalos óráit	Az ipart. vezető tisztviselő főfoglalkozása	Mennyi volt 1925. évi fizetése	Vezető tisztviselő képesítése
Sándorfalva	A l a k u l ó h a n v a n						
Szarvas	655	34.000 kor.	44,412.900	hétfő, kedd, szerda és péntek d. u. 8-7-ig	fodrász m.	7,500.000	6 elemi iskola
Szeged	3259	18.000-től 150.000 K-ig	713,545.134	köznapiokon d. e. 8-12 u. 2-ig	hivatalos	73.304.000	jog és államtud. doktorátus
Szeghalom	220	4 aranykorona	133,864.081	kedd és péntek d. u. 6-8-ig vasárnap d. u. 3-5-ig	kir. járásbíró-sági tisztviselő	8 160.000	kereskedelmi érettségi
Szegvár	122	25.000 és 37.500 kor.	2,752.350	hétfőn d. u. 5-7 óráig	kalapos m.	250.000	6 elemi iskola
Szentes	964	1 aranykorona	58,568.381	hetenkint háromszor d. u. 3-6 óráig	hivatalos	700 arany K	hadapród iskola
Szőreg	160	4 aranykorona	4,682.000	vasárnap d. u.	Máv. hivatalnok	—	érettségi
Tótkomlós	336	4 aranykorona	38,843.100	vasárnap, hétfőn és csütörtökön d. u. 2-6 óráig	géplakatos	300 arany K	4 polgári iskola
Tompa	M ű k ö d é s é t m é g n e m k e z d t e m e g						
Vaskút	124	segéd nélkül dolgozó 1 aranykor., segéddel dolgozó 2 aranykor., 2 segéddel dolgozó 3 aranykor., több segéddel dolgozó 4 aranykor.	8,321.000	Hétfőn d. u. 6-7 óráig vasárnap d. e. 9-12-ig	bádogos mesler	Fizetése nincs, a magánmunkálati díjak ötöt illetik	6 elemi iskola
Vésztő	150	4 aranykorona	8,599.500	kedd és csütörtök d. e. 8-12 óráig	kéményseprő m.	180 arany K	6 elemi iskola

T a r t a l o m.

I. Általános rész.

	Oldal
Az általános közgazdasági helyzet 1925-ben	3
A szanálási válság	3
Valutáris viszonyok	4
Az új pénzegység	6
A magángazdaság helyzete	7
A fogyasztás és az árak alakulása	8
Munkanélküliségi statisztika	9
A tőzsde	10
Jövő kilátások	11
Új periodus a kamara életében	12
A kamara anyagi helyzete	13
A kamarai székház kibővítése	14
A kamara jövő feladatai	15
Kamarai jegyzőkönyvek	16
Titkári értekezletek a miniszteriumban	17
A kamara ügyforgalma	17
A kamarai választások elrendelése	18
A hosszú kamara	19

II. A kerület közgazdasági viszonyai 1925-ben.

Östermelés	23
Általános terméseredmények	23
A mezőgazdasági konjunktúra megromlása	24
Új orientáció a mezőgazdaságban	25
Paprika	25
A makói hagyma	28
Cukorrépa	29
Kendertermelés	29
Ipar	29
A kisipar bajai	30
A kisipari hitelakció	31
Az építkezések megindítása	31
Iparos gyűlések	32
Malomipar	33
Szalámigyártás	34

Cukorgyártás	37
Kenderkikészítő és kenderfeldolgozó ipar	38
Kölszövőipar	40
Szőnyegszövőipar	40
Kefegyártás	41
Téglagyárak	41
Nyomdaipar	42
Kémiai iparok	43
Háziipari ügyek	44
Kereskedelem	48
A kereskedelmi szabadság helyreállítása	48
Az autonóm vámtarifa életbeléptetése	49
A kereskedelem betegségei	49
Gabona- és lisztkereskedelem	50
Magüzel	51
Paprikakereskedelem	52
Cirok	54
Baromfikereskedelem	55
Borkereskedelem	56
Fűszer- és gyarmatárakereskedelem	57
Vaskereskedelem	58
Mezőgazdasági gépkereskedelem	58
Fakereskedelem	59
Textiláru kereskedelem	60
Általános megjegyzések a kamarai kerületről	61
Kímufatás a kamarai kerület iparosairól és kereskedőiről	62
Baja	62
Békéscsaba	63
Hódmezővásárhely	64
Makó	64
Orosháza	65
Gyula	66
Szarvas	67
Szentés	68

III. A kamara működése.

Törvények és rendeletek előkészítése; általános ipari és kereskedelmi ügyek	69
Az ipartörvény reform a gyakorlatban	69
Az építőiparok törvényi rendezése	70
Az ipartestületi reform	70
Munkásbiztosító pénztár	71
Munkanélküliség esetére való biztosítás	72
A kereskedelmi törvény reformja	72
A vasárnapi munkaszünet ügye	72
Az új pénzegység	73
Korlátolt felelősségű társaságok	74
Közszállítási ügyek	74
Állami anyagbeszerzési központ	74
Szakvizsgák és mestervizsgák	75

Kamarai akció az országos vásárok ellen	77
Piaci árusítási ügyek	78
Hólabdaszelvényekkel üzött szédelgések	79
Árverésekkel üzött visszaélések	79
Adóügyek	80
Forgalmi ügyek	82
Vasuti tarifák egyszerűsítése	82
Idegen valuták átszámítása a vasutnál	83
Közzeli bérletjegyek rendszeresítése	83
Vasuti összeköttetés az utódállamokkal	83
A vízumkényszer megszüntetése	84
Közzeli kérdések	85
Posta, táviró és telefonügyek	85
A szegedi postaigazgatóság megszüntetésének terve	86
A tanyavilág bekapcsolása a forgalomba	87
Kiállítások és árumintavásárok	87
Szakoktatás	88
Iparoktatási intézetek	88
Kereskedelmi szakoktatás	89
Tanoncoktatás	93
Ösztöndíjügyek	90
Kapcsolat más érdekképviselőkkel	91
A kamarák jubiláris esztendeje	91
A párisi nemzetközi kamara	92
Ipartestületek	93
A kamara ipartestületi tanfolyama	93
Az ipartestületek modernizálása	94
Mi legyen az ipartestületek feladatköre ?	95
Új ipartestületek alakulása	95
Kereskedelmi egyesületek	96
Papír és írószerkereskedők vándorgyűlése Szegeden	98
Duna-Tiszaközi mezőgazdasági kamara	98

IV. Személyi ügyek.

Évi jelentésünk adatai	99
Táblázatos kimutatás a kamarai kerület ipartestületeiről	103

Lakatos, L. 658

XB 230.886

